

suo p̄seuerāt. qui sancte viuere studēt
 qui delectationes calcant. ⁊ cupidita
 tes mundi. qui carnis affectus cōpri
 munt qui omnibz suggestionibz manu
 cordis repugnāt. qui in visceribus pi
 etatis semp graduntur. hi tales cultores
 dei sunt. A postolorū imitatores pe
 disseque beatitudinis h̄c Criso. Habe
 mus itaqz iā de temptatōibz diuersis
 prout dñs donare dignatus est expla
 narum qd̄ p̄inet ad p̄ficientes. quoz
 status vt dictū fuit supra p̄sistit tercio
 loco in temptatōnū p̄fessione atqz sic
 patet de statu p̄ficiētiū ⁊ in quibus
 idē status dependeat. vīcz in viciorū
 de restatione virtutum operatione. ac
 temptatōnū p̄fessione.

Incipit tercius liber malogranati.

Distinctio I Filius

Distquam in
 formatum sum a te o pater
 de statu p̄ficiētiū. Hūc de
 statu p̄fectoz instrui desidero. Et pri
 mo in quibus p̄sistat idem status per
 fectorū de hoc cupio per te edoceri.

Capitulum I Pater

Lire de
 bes fili q̄ status
 p̄fectorum vt su
 pra dictū est cō
 sistit in tribz vi
 delicet ī cordis
 mundicia siue

puritate. in dei caritate. ⁊ ī p̄ditoris
 omnū p̄replacōe. Primus status p̄
 fectorū dependet in cordis puritate. qz
 quāto quis cor magis purgatū habet
 tanto p̄fectior in sancta vita repicitur.
 Cū bñ ⁊ apte p̄missa sunt illa vt super
 rius patuit. que viā dant ad mundici
 am seu puritatē cordis. scz p̄ma pec
 catorū. terestatio viciorū. opacio virtu

tum. ac p̄fessio tēptationū. h̄c enim
 sunt per que ad cordis puenit purita
 tem. Et quis malignus spūs corda es
 lectorū diuersis temptatōibz pulset nō
 tñ p̄ualer illā maculare. qz virtus āge
 lica ex diuina dispositōe eos adiunat
 ne ī lapsuz criminis cadāt ⁊ cū hostis
 violētus oppugnet illos nec tamē ex
 pugnat nō solū corda eoz nō maculat
 sed etiā mercedē future retributiōis
 illis cumulat. de hoc Petrus dāmi. sic
 d̄t **S** Nō em̄ ver surie tā callidi tā
 exercitati hostis posset fragilitas hūa
 na resistere. nisi eos a tēptatōibz elect
 toz virtus angelica p̄pulsaret. Ante
 vnicuiqz nostrū a die baptisimatis vsqz
 ad obitū delegatus est angelus. q̄ ⁊
 viziliter decertāt a tēptatōe custodi
 at. ⁊ auxilium p̄bere in bonis opibus
 non desistat. Felices ergo qui iuste vi
 uūt quia dū malignis spiritibus inse
 derabiliter obluantur. angelice for
 titudinis auxilio mununt. Adde eti
 am q̄ ipsi spiritus iniqui p̄fectus
 nostri sunt obsequio deputati. naz dū
 temptamur et non succumbimus. dū
 impetimur et non p̄ualemur. Dum
 oppugnat cerre violentus hostis et nō
 expugnat future nobis retributiōis
 pondus accumulāt. Et dum laborem
 certamīs irrogat victorie nobis ma
 teriam subministrat h̄c Petrus Pa.
 Unde notandum q̄ illi ad vitam sine
 macula ingredi dicuntur. qui ad p̄fec
 tionez irreprehensibiliter currunt ca
 rentes peccatis mortalibus. Quis nō
 dnm̄ sint p̄fecti. quod probat beatus
 Aug. sic dicens Si peccatores deus
 sperneret. om̄es vtiqz sperneret qz sine
 pctō nemo ē. Ingredi aut̄ sine macula
 nō absurde ille d̄r nō q̄ iā p̄fectus ē s̄
 q̄ ad ipaz p̄fectionē irreprehensibiliter
 currit carens criminibz damnabilibz
 h̄c Augustinus. **Filius**

Quero quid sit cordis mundicia
et de hoc **Op** cupio informari
Capitulum II Pater D

Mundicia cordis

est puritas mentis omnes ab
horrens imundicia. **U**el sic. **M**undicia
cordis est puritas hominis integritas
divini amoris intuitu observata.
Necessesse est aut ante omnia ut intellectus
et effectus purgetur in nobis. **I**ntellectus
ut sciamus quid agere debeamus?
Affectus ut ea que intelligimus agere valeamus.
De hoc bea. bern. dicit. **D**uo
sunt que in nobis purganda sunt intellectus
ut nouerit affectus ut velit. **E**t
notandum quod cum cor sit principium radix et
fons a quo fluit in totum corpus vita sensus
et motus naturaliter et in cogitatione
in delectatione et in sensum mundicia
vel imundicia puritas vel impuritas
specialiter et in lingua et in opere sensibiliter
et corporaliter. **P**rimo origo cogitationis et
scaturigo delectationis et propterea lingue et
operis est a corde. **U**n si fons cordis purus
est et mundus tunc fluitus et fluuius
mundus exiens ab eo et si est impurus
et imundus tunc et illa similiter que procedunt
ab ipso. **U**n dicitur in **Mathe**. **D**e
corde exeunt cogitationes. **E**t hec sunt que
mundant vel conquinant totum hominem.
Et propter hec ut ad suam perfectionem et
perfectum et deo rem, proficiat mundatus
in cogitatione delectatione lingua et opere
recte pro. **P**rimo petit ipsum fontem cordis
mundari dicens. **F**iat cor meum sicut
maculatum quod ab ipso cetera mundantur et
maculantur. **I**tem specialiter tamen potest
distingui quod alia sit mundicia cordis
alia lingue. alia operis. **M**undicia operis
est innocencia actionis que est mundicia
magna. **M**undicia lingue est refrenatio
sermonis. que est mundicia maior. **M**undicia
cordis est restrictio cogitationis

et delectationis. que est maxima. quod videtur
vina est et imediate in se redens ad
videndum et diligendum. de que mundicia potest
intelligi illud. **Mathe**. **B**eati mundo
corde quam ipsi deum videbunt. **S**uma enim
perfectio videtur esse cordis mundicia et
corruptio. quam ad veram beatitudinem. que
persistit in visione dei est imediata dispositio.
De hac triplici mundicia dicitur in **per**
Innocentis manibus. **E**cce mundicia operis
et mundo corde id est cogitatione.
Ecce mundicia cordis. que non accepit in
vanam animam suam sed nec iuravit in collo
primo suo. **E**cce mundicia lingue. **M**undicia
lingue igitur operis magna est quod magnum et
perfectum est cohibendo se a malo opere in
innocentiam custodire. **U**n psal. **C**ustodi
innocentiam et non equare. **M**undicia lingue
maior est quod magis perfectum est linguam
refrenare quam opus cohibere. illud facit
multi. istud sciunt vel possunt facere pauci.
Un dicitur bea. **Jaco**. **S**i quis non offenderit
in lingua hic perfectus est vir. **M**undicia
vero cordis maxima est. quod maximum et
perfectissimum est cogitatione et
delectatione ad huc in corde restringere.
cum enim opus cohibetur cum lingua est
natur et regit. sole cogitationes et delectationes
ad huc in corde scaturire
et sperguntur de illa antiqua fontis
putredine intantum. quod sicut nec primi
motus affectionis et concupiscentie
ita nec primi motus cogitationis
sunt in nostra potestate que sanctis et
perfectis viris ad huc in carne inbrecent.
Ab hac autem cogitationis varietate
et mutabilitate in presenti nullo
modo ad perfectum potest liberari sed
sufficit posse per gratiam ipsas refrenare
et restringere ab illicita volitione
et reuolutione in mente quod est iam mundicia
et puritas cordis in hac vita possibilis
quia ab ipsa mutabilitate cogitationum
per solam visionem dei penitus

liberamine. **C**ausa nonnulla illius est
 qz cū anima nō capi capax quicquid in
 tra deum est animā replere nō pōt. vñ
 vnus rei cogitō exiente in animā
 semp locum hz ad huc alia. donec illō
 videat quo faciata nihil aliud capere
 possit qz p hoc tūc erit imutabilis cogi
 tatōe qz affectōe quibz naturaliter mu
 tatur. **D**e hoc p ps dō: **S**aciabor cum
 apparuerit gloria tua. **Vñ** eciam bea.
 greg. sup **Ezech.** de hoc sic dicit. **P**er
 hoc qz pspiciemus in futuro naturam
 diuine essentie liberati a nostra muta
 bilitate. figimur in eternitate. **I**mmu
 tabimur em̄ in ipso quē videbimus qz
 carebimus morte videndo vitam mu
 tabilitatē nostram transcēdemus vi
 tendo imutabilitatē. qz corruptōz no
 stram videbimus vidento incorrupti
 onem. vñ valde salubre est vt homo ī
 uigilet qz custodiat ac cōseruet cordis
 mundiciam qz mens pura est diuine
 maiestati familiaris qz amica. **D**e hoc
 dicit **Egesippus** **O**mnis qui esse volu
 erit maiestati essentieqz diuine famili
 aris. in mētis se exerceat puritate sp.
 nimiz ab eterno amica extirrit diuini
 raris excelsē ipa mundicia qz puritas
 mentis nostre hęc ille. **Nō** solum autē
 mens munda est amica qz familiaris
 deo sed ecia ipm diuine maiestatis do
 nū mereē in se recipere qz eo frui ac in
 ipso quiescere qz replū sūmi dei ē. qd
 pbat beatus **Ambro.** sic dicens **O**mnis
 dicitia mentis sola deum in se recipere
 meretur eo frui in eo quiescere qz gau
 dere. **E**t hugo. **M**ens pollens mundi
 cia qz virtute ipsa sola est templū maie
 statis excellens. **E**t sicut cristus mun
 dis se aīab libenter applicat qz iungit
 sic a mente sordida fugit qz se elongat.
Et beatus gre. **C**uz summa felicitatis
 dulcedine cristus mūde anime se ap
 plicat. sed a feda mente in infinitū in

damnatōne corporis qz anime elonga
 tur. **Nā** quisquis cordis mūdiciā ad i
 pisci nō appetit a se mundicie auctore
 repellit qz si mentem polluerē in cogi
 tatōe eius qui mundicie est auctor. eē
 hereditas neqz possuz. **E**t cassiodo.
Quale igitur gaudiū. qualis nāqz cō
 solatō. peccatrici anime esse poterit. ve
 ra autē qz pfecta delectatio munde men
 ti diuinitus innotescit. vñ qui celestes
 dulcedines gustare desiderat. cordis
 mundiciam in se conseruare studeat.
 qz s3 dictū beati **Jeromimi.** **N**isi mēs
 munda fuerit a scelere. nūqz ei datur
 suauitas dulcedinis sempiternę. **D**ic
 ecia beatus **Bern.** **I**mpossibile est qz
 nisi mundata fuerit anime domus ali
 quis infundatur liquor celestis rosis
 et gracie. vt ergo mundum cor quisqz
 habere valeat necesse est vt non solum
 ab operibus prauis vtumeciam a co
 gitatiombz malis ac viciosis se absti
 neat. quia ante dei oculos tociens las
 bimur. quotiens a recta via per cogi
 tationes illicitas deuiamus. **Q**d bea
 tus gregorius tangit. **xxv.** moralium
 sic dicens. **N**otandum qz ad deuz tot
 gressibus mens accedit quod bonis
 moribus proficit. **E**t rursum tot gres
 sibus longe fit quot malis cogitaciōi
 bus decrescit. **U**nde plerūqz contin
 git vt necdū pcedat ī opemot? mētis
 qz tñ iā pfecta culpa sit ex reatu ipō co
 gitatōis. qz ergo non minus qz disricte
 omnia nō solū facta sed ecia cogitata
 pēsent qd faciem? d īcessu mali opis
 si sic subtiliter de iudicat gressus cor
 dis. **E**cce ocltra mētis nostre īterna
 null? hōinū videt qz tñ aī dei ocllos tot
 gressus pomimus quot affectus moue
 mus tociēs aī illū labimur quociēs
 a recto itinere infirme cogitaciōis
 pede claudicamus. nisi enim ī cōspec
 tu eius iste assiduus nostrazum men

tius lapsus increfceret. p. p. l. x. t. a. m. n. o.
 diceret. **A**uferte malum cogitationū
 vestrā ab oculis meis. h. c. n. i. m. i. t. u. z. d. i.
 cens v. i. m. c. o. o. p. t. e. n. o. s. t. r. e. m. a. l. i. c. i. e. q. u. a. s. i.
 ferre se posse testat. q. z. c. o. o. p. t. a. i. l. l. a. e. s. s. e.
 nō potest q. z. v. i. c. z. i. n. o. p. o. r. t. u. n. e. e. i. u. s. c. o. n. s. p. e. c. t. u. i. i. n. g. e. r. i. t. u. r. q. u. i. c. q. u. i. d. i. n. o. b. i. s. o. c. c. u. l. t. e. i. l. l. i. c. i. t. u. m. c. o. g. i. t. a. t. u. r. d. e. u. s. e. m̄. m. a. l. a. h. o. m. i. n. u. m. n. e. c. c. o. g. i. t. a. t. i. o. n. e. s. i. g. n. o. r. a. t. n. e. c. p. e. r. p. e. t. r. a. t. a. o. b. l. i. u. i. s. c. i. t. m. i. s. i. a. b. e. i. u. s. o. c. u. l. i. s. p. e. n. i. t. e. n. d. o. d. e. l. e. a. n. t. u. r. **L**ux e. m̄. e. t. e. r. n. a. q. u. e. d. e. u. s. e. s. t. q̄. t. o. i. n. c. o. m. u. r. a. b. i. l. i. t. e. r. f. u. l. g. e. t. t. ā. t. o. p. e. n. e. t. r. a. b. i. l. i. t. e. r. v. i. d. e. t. q. n. e. q. o. c. c. u. l. t. a. n. e. s. c. i. t. q. u. i. c. u. n. c. t. a. p. e. n. e. t. r. a. t. n. e. q. p. e. n. e. t. r. a. t. a. o. b. l. i. u. i. s. c. i. t. q. z. i. n. c. o. m. u. r. a. b. i. l. i. s. d. u. r. a. t. p. r. o. i. n. d. e. q. u. o. c. i. e. n. s. i. d. i. g. n. u. m. a. l. i. q. u. i. d. i. n. c. o. r. d. e. p. r. o. c. i. p. i. m. u. s. t. o. c. i. e. n. s. i. n. l. u. c. e. p. e. c. c. a. m. u. s. **N**unc ergo dū possumus a conspectu eterni iudicis q. z. male cogitata q. z. peius p. p. t. r. a. t. a. d. e. l. e. a. m. u. s. r. e. u. o. c. e. m. a. d. m. e. m. o. r. i. ā. c. o. r. d. i. s. q. u. i. c. q. u. i. d. p. e. r. u. e. r. s. e. e. g. i. m. u. s. p. n. e. q. u. i. c. i. a. i. n. p. r. e. s. u. m. p. t. i. o. n. i. s. p. r. o. p. o. n. a. t. h. o. m. o. c. o. t. r. a. s. e. f. u. t. u. r. i. i. u. d. i. c. i. u. m. q. z. q. u. e. q. u. i. n. s. e. f. e. n. t. i. t. d. i. s. t. r. i. c. t. e. f. e. r. i. e. n. d. a. p. s. e. n. t. e. n. t. i. a. m. i. u. d. i. c. i. s. h. c. i. n. s. e. p. i. e. f. e. r. i. a. t. p. p. e. n. i. t. e. n. t. i. a. z. p. r. o. f. e. s. s. i. o. n. i. s. h. c. g. r. e. **D**ebet ergo vnus quisq. fidelis q. z. maxie religiosus ad cordis puritatem tendere. vt mereat illoz conforcio ascribi de quibus dicitur. **B**eati mundo corde quonia ipsi si deum videbunt. **A**d quod faciendū hortatur **L**eo papa sic dicens **U**nuerfitas fidelium ad perfectaz innocentia et plenaz teber tendere puritate vt cōforcio eoz mereatur ascribi de quibus dicitur. **B**eati mūdo corde qm̄ ipsi deum videbunt. **O**mnī instancia omni virtute intēdendū est. vt quicquid se cretum p. s. c. i. e. maculat. quicquid acies mentis obscurat diligētissimis emē dacōibz deleat. q. u. i. s. e. m̄. s. c. r. i. p. t. u. m. s. i. t. **Q**uis gloriabit castum se habere cor aut mundum se esse a peccato non tñ

despanda est apprehētio puritatis. q. cum semper perit semper accipit. nec remanet iudicio condemnādū. q. s. u. erit confessione purgatū hoc est. quod omnes ecclesie filij orantes dicūt. **D**imitte nobis debita nostra. q. z. nemo tā iustus tam sanctus est. qui in tempore istius vite que tota tempratio ē curi iuscūq. peccati remissione non egeat. **C**ircūstant vndiq. picula innumera. b. i. l. i. u. m. d. e. l. i. c. i. t. o. z. q. z. p. e. r. l. i. c. i. t. o. s. v. s. u. s. a. d. i. m. o. d. e. r. a. t. o. s. t. r. a. n. s. i. t. e. x. c. e. s. s. u. s. d. ū. p. e. u. r. a. m. s. a. l. u. t. i. s. i. r. r. e. p. i. t. d. e. l. e. c. t. a. t. i. o. v. o. l. u. p. t. a. t. i. s. q. z. n. o. n. s. u. f. f. i. c. i. t. p. r. o. c. u. p. i. s. c. e. r. t. e. q. u. o. d. f. a. t. i. s. p. o. t. e. s. t. n. a. t. u. r. e. h. c. **L**eo papa. **U**n sancti viri vt puritatem ac mūdiciam cordis acquirere ac retinere possent. pro hac diuicias dignitates ac delicias huius mundi vniuersas libenti animo p. t. e. m. p. s. e. r. u. n. t. **D**e hoc dicit moyses abbas. i. c. o. l. l. a. r. d. e. p. a. t. r. ū. **Q**uidā nos ad puritatē cordis potest dirigere tota virtute sectandū est quicquid autē ab hac retrahit vt p. n. i. c. i. o. s. u. s. a. c. n. o. r. i. u. m. d. e. u. i. t. a. n. d. ū. p. h. a. c. e. m̄. v. n. i. u. e. r. s. a. a. r. g. i. m. u. s. a. t. q. z. t. o. l. e. r. a. m. u. s. p. r. o. h. a. c. p. a. r. t. e. s. p. p. r. i. a. d. i. g. n. i. t. a. t. e. s. d. i. u. i. c. i. e. d. e. l. i. c. i. e. h. u. i. u. s. m. u. n. d. i. e. t. v. o. l. u. p. t. a. s. v. n. i. u. e. r. s. a. p. t. e. m. n. i. s. v. t. s. e. z. p. u. r. i. t. a. s. c. o. r. d. i. s. p. e. r. p. e. t. u. a. r. e. c. r. e. e. t. h. c. m. o. y. s. e. s. a. b. **F**ilius **A**udio ex p. d. i. c. t. i. s. m. u. n. d. i. c. i. a. c. o. r. d. i. s. s. i. q. d. b. o. n. i. p. r. e. r. a. t. v. e. l. q. u. e. m. f. e. u. c. t. u. m. a. f. f. e. r. a. t. h. o. m. i. n. i. d. e. h. o. c. c. u. p. i. o. e. t. o. c. e. r. i. **C**apitulum III **P**ater **S**ire debes qd mundus cor sine puritas cordis generat bonā consciā qua nihil est in hac vita iocundius. **E**ste beatus augu. qui dicit. **N**on est maior iocunditas q. p. s. c. i. e. p. u. r. i. t. a. s. q. u. i. a. g. a. u. d. i. u. m. e. t. e. x. u. l. t. a. t. i. o. d. e. u. o. t. o. z. v. i. r. o. z. e. x. b. o. n. a. cō. s. c. i. e. n. t. i. a. p. r. o. c. e. d. i. t. v. n. d. e. d. i. c. i. t. **S**eneca

Viri boni gaudiū ex bōa p̄scia proce-
 dit. **Dura** aut̄ p̄scia, p̄t̄ dicit **Aug.** ē
 que nō h̄nt̄ de preterito iustā accusati-
 onem ac de p̄nti in iustam delectatiōz
 et de futuro falsam volūtātē. **hec hugo.**
Unde quietā et bonā p̄sciaz duo faci-
 unt vīz de p̄teritis mal̄ p̄ digna satisf-
 factio. et de futuris cauta declinatio.
De hoc dicit **Rich.** de sancto victore
 Quietam p̄sciam faciūt p̄teritoz ma-
 loz p̄ digna satisfactio et instanciū ma-
 loz p̄vida cautaq̄ declinatio. **Quie-**
 tus est. quē p̄scia sua nec de preterita
 nec de p̄nti culpa remordet. **Idez** sen-
 tit b̄t̄s bern. sic dicens **Duo** faciūt bo-
 nam p̄sciaz de malis penitere et de mal-
 is abstinere. **Debet** autē vnusquisq̄
 cū diligēti examīe p̄sciaz discutere q̄
 lis sit. ne p̄tingat euz in piculū eternū
 tā ante q̄ corporis incidere. vñ **bea.**
Aug. dicit. **Omnia** p̄scia que verā sui
 discussione amiserit et iudiciū in picu-
 lum vergit tā mēt̄is q̄ corporis eternuz
Dec **aug.** **Et** notanduz q̄ q̄
 diu carnis imperus et carnalis volupt-
 tas viget in homīe. p̄scia tota p̄turba-
 tur. **Quia** cū sciamus omnipotēre de-
 um respicere et intelligere occulta cor-
 dis nostri. q̄n aliquo reatu culpe gra-
 uamur p̄scia nostra nos accusat et ido
 ad deū leuare cordis nostri faciē time-
 mus. postq̄ vero post p̄ntie lamēra fue-
 rit abluta. et cogitatiōes illicite cepe-
 rint in nobis languescere et de die in
 diem magis ac magisq̄ deficere tunc
 incipit nostra p̄scia ad pacē et tranq̄l-
 litātē seipsaz paulatī p̄ponere et fidu-
 ciam de gaudio superne retributiōis
 habere. **Uñ** **Richa.** de sancto victore.
Quādiu viget in homīe vel x̄mēter ī-
 perus carnis et torrens voluptatis car-
 nalis. solet esse causa timoris et idig-
 narōis solet sane p̄sciaz totā turbare.
 et amaritudis fluct̄ exagitare. postq̄

vero cepint infirmaz delectatiōnū flue-
 tus languescere atq̄ euanescere. inci-
 pit p̄scia pariter ad pacē et tranq̄lita-
 tem seipsaz paulatī p̄ponere. futuri iu-
 dicii metum magis magisq̄ deponere
 et illas p̄teritas anxietatis estuaciōes
 amittere. **beatus** etiā **Greg.** xvi. mo. de
 hoc sic ait. **Sicut** p̄ corporis faciē ho-
 mini ita p̄ interiorē ymaginē deo noti
 atq̄ p̄spicabiles sumus. **Cū** vero reatu
 culpe d̄primimur ad deū leuare cor-
 dis nostri faciē verem. **Dū** em̄ nulla o-
 perū bonoz p̄fidencia fulcitur iutneri
 mens sūma trepidat qz ip̄a p̄scia se ac-
 cusat. **Dū** v̄o iā p̄ntie lamēris culpa di-
 luit et sic p̄petrata plāgū vt plangen-
 da mīme p̄petrent. magna menti fi-
 ducia nascit et ad p̄spiciēda sup̄ne re-
 tributiōis gaudia cordis nostri faciēs
 leuat. **hec** **gre.** **Et** quīs discussio et re-
 morsus p̄scie in p̄nti mētē multū per-
 turbet. eternā t̄n retributiōz p̄ter hoc ī
 futuro acquirat. vñ **criso.** **Remorsus**
 p̄scie multas nūc mētē discussio-
 nibz ferit et p̄cutit. sed p̄mīūradē sup̄-
 ne beatitudinis acquirat. **Sci-**
 endū etiā q̄ q̄to quis maiorē graciā
 a deo p̄cipit. tanto maiorē remorsum
 p̄scie h̄z quociēs peccat. vñ **ric.** **Quā-**
 to maiorē graciā a domino accipi-
 mustanto acriore remordētis consci-
 entie stimulo vrgemur quociēs pecca-
 mus. q̄ diu em̄ in nobis ipsa p̄scien-
 cia aliqd̄ imp̄fectōis inuenire poterit
 eius nos respectus cōfundit et cruciat
 huius itaq̄ cōscientie stimulus nūq̄
 finit̄ donec omnis imp̄fectō de medio
 tollat et ad integritatis plenitudinē
 homo reformet. **hec** **Rich.** **Quicunq̄**
 ectam de actibz suis deo placere festi-
 nat. testem se in celo et sue conscientie
 h̄e d̄siderat. **Quid** em̄ nobis nocere
 p̄t̄ si h̄ūana ignorancia aut malicia
 d̄iudicat. cū cōsciētia excusat. **Uñ** si

bonum de nobis dicitur quod non habemus
tristari debemus. Si vero malum de no-
bis quod in nobis non inuenitur non solum
non tristari ex hoc. sed potius gaudere
re debemus. quod probat beatus Augustinus. dicens
Quid obest illi si illa tabula est uult
humana delere ignorantia. si eundem
de libere uiuentium non quod propria deleat con-
scientia. nam et si bonum quod de nobis dicitur
citur in mente non inuenitur. magnam in
nobis debet tristitiam generare. Eodem
modo si malum quod de nobis dicitur in nobis non
inuenitur in magna debemus leticia. pro-
fili. Et beatus Gregorius. mora. de eodem dicit. Dicitur
enim qui ex eo quod agit humanas laudes
appetit. testem in terra querit. Qui autem
de actibus suis omnipotenti deo placere
festinat. testem se habere se in celo pro-
ferat et sepe proferit ut ipsa quoque in nobis
bona opera ab incautis hominibus reprehenduntur.
sed qui testem in celis habet reprehensionem
hominum metueret non debet. hec gre. **S** Et notandum quod sunt nonnulli
qui membra corporis suis uestibus
nitidis et preciosis operire solent. conscientiam
vero suam bonis moribus ac uirtutibus
ornare non curant. Sed quid pestem
externam fulgere uestibus et intus in conscientia
sordere flagitiis. De hoc dicit leo papa.
Uestimeta enim nitida membra operire
possunt. conscientiam ornare non possunt. Interi-
oris ergo hominis primo ornemur ef-
fectu ut exterioris quoque sit amictus
ornatus. spirituales maculas abluamus
ut carnalia in nobis fulgeant uestimenta.
nihil enim potest fulgere uestibus et sordere
flagitiis ubi enim conscientia tenebrosa est
totum corpus obscurum est. Unde patet dicit
Augustinus. Quanto amplius corpo-
ris huius id est hominis exterioris ap-
petunt ornamenta. tanto sunt maiora
hominis interioris detrimeta. quanto autem mi-
nus appetunt. tanto magis moribus
pulchris homo interior adornatur. hec

Augustinus. Qui etiam desiderat in domo
non gaudere et non quod tristis esse. studeat
iuste et uerose uiuere et conscientiam mundam
habere. quod conscientia imunda seu mala sem-
per est in pena. Unde ysidorus. Si non
quod uis esse tristis bene uiue. conscientia enim rea
semper est in pena quod nulla pena graui-
or conscientia mala. Reus enim animus non quod
securus est. hec ysidorus. Cum igitur ex pro-
dictis intelligamus salutem hominis maxime
consistere in bona conscientia ualde necessa-
re est. ut omnem operam ad hoc tenemus. quod
tenemus illibatam in nobis illam conscientiam
tenemus. quod nihil dulcius in rebus creatis
nihil dicitur in terra huic thesauro esse
potest. De cuius commendatione beatus Bernardus.
in tractatu de spirituali uita sic dicit.
P Magne diuicie bona conscientia. Et
reuera quid dulcius in rebus creatis
aut quid dicitur in terra aut securus
aut quietius hoc thesauro. Conscientia enim
bona titulus est religionis. Ager bene-
dictus. ortus deliciae arca dei. gau-
dium angelorum. thesaurus regni. habitaculum
spiritus sancti. Liber signatus et clau-
sus et in die iudicii aperiendo. nihil se-
curius nihil iocundius conscientia bona pro-
nat corpus trahat mundus. terreat et
abolus et secura erit conscientia. Secura
quod corpus mortis. Secura quod anima
coram deo presentabit. Secura quod uergetur ante
terrificum tribunal christi iusti iudicis con-
stituet. future etiam beatitudinis non esse
utilius remedium nec certius restimonia
um bona conscientia. Corpus submergetur
in penam. uerberibus lamet gladio cruci-
eides supplicio afficiatur et secura erit
bona conscientia. In speculo anime status in-
terioris hominis agnoscitur. anima uero
toto non nouit se que sine speculo est. Spe-
culus enim mundum claret et purum rocinaret
ligionis est conscientia. nec immerito specu-
lo ipsam conscientiam commiserim. quo-
miaz in ea tamquam in speculo rois oculus.

tam quod indecens quod decens est claro aspectu apprehendere potest. sed non veniunt ad bonam coram conscientia nisi per coram custodia. Cor enim suo arbitrio dimissum aut ad vitam severit aut ad mortem. Unde quidquid cor cogitat quod ad utilitates suam vel proximorum quoquomodo modo non prineat respuendum est ut possit acquiri bona conscientia. humana enim conscientia dei est vinea. quam extollere debet peccatorum confessio et eorum satisfactio. Exhibito etiam bonorum operum et custodia eorum. unicuique enim nostrum liber est propria conscientia et ad hunc librum discutiendum et emendandum alij omnes reperiuntur. **R** Anima cum egreditur de corpore nullum alium preter conscientie liberum secum portare potest. atque in illo cognoscet quo debeat ire. et quid debeat recipere. Ex his enim que scripta erunt in libris nostris iudicabimur et ideo scribi debent sicut exemplar libri vite. Et si quid aliter habuerit corrigantur. ne in illa ultima collatione si quod spiam inveni fuerint aliter habentes abiciantur. **hxc Ber.**

Filius

Uelle scire quid possit homo assequi salutis. habendo bonam conscientiam
Capitulum III Pater

Scire debes quod per bonam conscientiam pervenit ad pacem cordis et ad sabbatum sive gaudium spirituale. Circa quod notandum quod frequenter pax et gaudium se comitantur. quia ex pace cordis concipitur gaudium ex spiritu sancto de conscientie tranquillitate. sic e contrario non est pax impiis unde nec gaudium quos enim conscientia remordet gaudium vel pax spirituale non habent. Unde de bonis per Paulum dicitur. Deus spei repleat vos omni gaudio et pace. De impiis dicit dominus per prophetam. Non est pax impiis. quomodo enim pax potest esse illi

qui guerram et iram in domo conscientie habet. cui omnia tam bona quam mala nocent. qui iacet in spiritibus viciois. quem dominus conscientie remordet. qui onus diaboli portat qui iacet in immundicia. **O**portet ergo ut faciat iusticiam hoc est habeat vitam virtuosam. per quam pervenit ad bonam conscientiam. quod pacem cupit et tranquillitatem cordis possidere. **U**nde beatus augustinus. **F**ac iusticiam et habebis pacem si enim non amaveris iusticiam pacem non habebis bona enim res est pax. vis ergo venire ad pacem fac iusticiam. **N**ec augustinus. **Q**ui autem voluit pacifici in semetipsis esse. necesse est motus inordinatos et carnales concupiscencias sibiipsis subiciant ac in se demerent. mentem vero suam et rationem subiciant deo per obedientiam mandatorum eius. **U**nde beatus augustinus. **P**acifici in semetipsis sunt. quod omnes animi sui motus proponentes et subicientes rationi carnalesque concupiscencias habentes edomitas sunt dei regni filii. in quo ita ordinata sunt omnia ut quod est in homine precipuum et excellens imperet sit ceterisque reluctatibus. que sunt nobis bestisque communia atque id ipsum quod excellit in homine id est mens et ratio subiciatur potiori id est deo. **N**ec enim inferioribus impare quis potest. nisi superioribus subiciatur et hęc est pax que datur hominibus in terra bone voluntatis. non tamen aliquis ad hoc pervenire potest in hac vita ut lex repugnans legi mentis non sit omnino in suis membris sed hoc nunc pacifici agunt domando concupiscencias carnis ut ad pacem plenissimam quandoque perveniant. **E**t notandum quod quanto perfectior est vita in homine. tanto maior pax cordis. et quies interior copiosior ab eodem acquiritur ac possidetur. **S**igna autem perfecte quietis interioris hominis **J**ohannes ab. montis synai de scribit sic dicens. **Q**uietis est incessabilis dei laetitia et assistentia. **I**esu memoria tui statui uniatum et tunc cognosces quietem. **G. ii**

tis utilitatem. Signa autem quieris interioris hec sunt. intellectus non elatus. mens non arrogans. sanctificata intentio. raptus ad dominum oratio incessabilis custodia impedibilis. fornicationis mortificationis. huiusmodi ad aliquid passibiliter affectionez ignorantia. mortis mundi aviditatis gula et appetitus omnium gulosorum. privatio discretiois. fons lacrimarum. libamen multiloquii. privatio et omnis contentio et litis interitus. multus dolor in quiete tibi necessarius est quod nihil ita persequi accidere poterit. hec Iohannes ab. Diligenda est ergo pax et quies cordis. et habita cum diligentia est custodia. cum vero fuerit per aliquam negligentiam amissa. iterum per puritatem cordis ac bonam conscientiam est revocanda. ne quod propter inquietudinem cordis a spiritu sancto efficiat alienus. De promedatione etiam pacis dicit beatus Augustinus. Pax est serenitas mentis. tranquilla conscientia. simplicitas cordis. amoris vinculum. consortium caritatis. hec est que bella prospicit. prope iras. superbos calcat. humiles amat. discordes sedat. inimicos concordat. cum tuis est placita. non querit alienum. nihil deputat suum. docet amare quod odisse non novit. nescit extolli. nescit inflari. hanc ergo quae accipit tenet. quae perdit reperat. quam qui in eadem non fuerit invenit. abdicat a patre. exhereditat a filio. a spiritu sancto alienus efficitur. nec poterit ad hereditatem pervenire. quae noluerit testamentum pacis observare. nec poterit concordiam habere cum christo. quae discors esse voluerit cum christiano. hec Augustinus. **U** Post pacem vero et quietem cordis sequitur sabbatum spirituale et gaudium in spiritu sancto. quod cum mens per bonam conscientiam a future peccati quierit. in gaudio spiritus sancti iocundatur. unde Augustinus. de facto victore. Sabbatum hominis quod ei exterius visibiliter suadum percipitur. sacramentum est interioris sabbati. ubi

mens sancta a future peccati per bonam conscientiam quiescens. in gaudio spiritus sancti iocundatur. hoc sabbatum quisquis in presenti vita servaverit. ut nullis sentiat malis. perveniat in futura vita ad illud eternum dei sabbatum ubi nulla sentiat mala. hec Augustinus. Et sciens quod illi spirituale sabbatum non observant secundum beatus Augustinus. nisi qui ita tempore operibus terreis ac comodantur tamen letitiam et orationem et si non semper vel frequenter insistat secundum apostolum. Attendite letitiam et doctrine. Et iterum. sine intermissione orate. Qui enim tales sunt quotidie spiritualiter sabbatum colunt. quae vero inquieti sunt et iugiter in terrenis actibus implicati sabbatum. id est requiem habere non possunt. de quibus scriptum est. Impedimenta mundi fecerunt eos miseros. hec Augustinus. Considerans quod nullus malus existens sabbatum seu requiem habere poterit. quod remorsu conscientiae quae sufficit spiritui perturbato vivit. qui autem conscientiam bonam habet in tranquillitate et gaudio est et ideo sabbatum id est requiem cordis frequenter possidet. de hoc beatus Augustinus. sic ait. Sabbatum indicat nobis deus. quale intus est in corde est sabbatum nostrum. multi enim vacant memento malus sabbatum habere non possunt. nusquam enim quiescit illius conscientia et necessitas est ut in perturbato vivat. cui autem est bona conscientia tranquillitas est. et ipsa tranquillitas sabbatum est cordis. Accedit enim promissorem deum et si laborat in presenti extendit spei futuri et serenatur omnem nubibus tristitiae sic dicit apostolus. Semper gaudentes in domino autem gaudium tranquillitate spei nostre sabbatum nostrum. hec Augustinus.

Upio etiam de hoc informari quod vix valeat ad servandam quietem interiorum et pacem cordis. **Capitulum V** **Pater X**

Silire debes qđ

ad p̄seruādā pacē cordis ⁊ qđ
 eris interioris multū valet vita solita
 ria ⁊ frequē māsio in cella. qz p̄ vitaz
 solitariā tollū occasiōes diūsaꝝ pas
 sionū p̄ q̄s ip̄edit̄ pax ⁊ quies cordis
 Cella nāq̄ est spūale habitaculū. que
 de sup̄bis hūiles. d̄ gulosis sobrios. d̄
 iracundis mites d̄ odiosis reddit fra
 terna caritate feruentes. ip̄a inq̄ cel
 la nouit hoīes ad p̄fectōis culmē pdu
 cere atq̄ p̄sumate sc̄itatis fastigiū sub
 limare. De hac vita solitaria ⁊ q̄s sa
 lubre sit in cellis habitare petrus. da.
 sic dicit Consuetudo facit monacho
 cellā lenē ac dulcē. vagatio mūdi fac
 horribilē. vagantibz cellā carcerē. per
 manētibz suaue cubiculū assuetū ieiū
 nis corpus sobrietate roborat. effluen
 ciā epulaz flux⁹ enervat. Vigilia mo
 derata aciē hūane mētis exacuit. gei
 natio repetit i soporis obrundit. Secu
 lariū negociōꝝ relatio anīaz passiōi
 bz desiderij facit obnoxia. Sacri elo
 quij assidua meditatio mundo reddit
 extinctam. Dauptas monachi securi
 tas est mentis. securitas vero est ma
 puritatis. ecōtra rez habūdancia acu
 leos parit sollicitudis. sollicitudo est
 radix anxietatis. Cella negociatoꝝ
 celestiu a portuca in qua vitz illa mez
 ciū vel meritoꝝū sūma recōdit. quibz
 terrene vineciū possessio cōpaf. Felix
 mercū vbi terrenis celestia p̄transi
 toꝝis mercāf eterna. Felices inquam
 mundi vbi venalis vita eterna p̄poni
 tur. ad quā emēdā ecīaz si minimum
 quid solus sufficit qđ hēf vbi breuis
 afflictō carnis emit celeste iuuiz. ⁊
 erigunt lacrimis risum pariūt sempitez
 nū vbi possessio terrēa distrahif ⁊ ad
 eterne hereditatis patrociniū puenit
 Cella spūale p̄sus habitaculū. que

de sup̄bis humiles. d̄ gulosis sobrios
 de crudelibus pios. de iracundis mites.
 de odiosis reddis in fraterna caritate
 feruentes. tu ociose lingue frenū tu lu
 xuriosis remibz mitide castitatis exhi
 bes cingulū. tu facis vt leues quiq̄ ad
 grau irarē redeāt. vt iocosi scuzilitati
 bus p̄cāt vt vaniloqui se sub discreti si
 lēci cēsurā p̄strigāt. tu ieiunioꝝ ac vi
 giliaꝝ nurix. tu paciē custos. tu facis
 vt vagos quosq̄ xp̄i catena coherce
 at. vt indisciplinati moribz a sua se p̄
 uitate p̄pescāt. tu nosti hoīes ad p̄fec
 tionis culmē euelxre. atq̄ ad p̄sumā
 te p̄fectōis ⁊ sanctitatis fastigiū subli
 mare. tu hoīes a seip̄is extraneos red
 dis ⁊ vaſa vicioꝝ flozere d̄ turibz facis
 Qui igif singularē vitā vsq̄ ad finez
 vite p̄ diuino amore tenuerit d̄ habi
 taculo carnis egressus ad edificatōnē
 pueniet. domū nō manufactā eter naz
 in celis. lxx pe. da. Qui igif seq̄strati
 a turbis secularibz fuerit. ⁊ in locis so
 litaris habitare didicerit. mentesq̄
 suas a dñaciōe desiderioꝝ tpaliū excuf
 ferit. Hi tales ecīā i hac vita magna
 mentis quiete ac libertate p̄fruitur. d̄
 hoc gre. xxx. mo. exponēs illud dictuz
 Quis dimisit onagrū liberum. sic ait
 Onager q̄ in solitudine p̄morat. non
 incōgrue eoz vitā significat. q̄ remori
 a turbis popularibz p̄uersant. Qui a
 pte ecīā liber d̄ qz magna est seruitus
 seculariū negociōꝝ. q̄bz mens vlxm
 ter atterif. Quis in eis sponte desu
 tur. Cuius seruitutis p̄ditōe carere ē
 in mūdo iā nihil p̄cupiscere. q̄si enim
 quodam iugo seruitutis p̄mūt. p̄spera
 dū appetūt. p̄mūt aduersa dūz formi
 dātur. At si quis semel a dñaciōe desi
 derioꝝ tpaliū colla mentis excufserit.
 quadā ecīā iā in hac vita libertate per
 fruitur. dū nullo d̄sidio felicitatis
 afficitur. nullo aduersitatis terroze co
 G .iiij.

artatur. hoc breue fuit utis in quibus dominus vidit secularium cernicibus impressum. cum diceret. venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis et ego reficiam vos. Et illud. Tollite iugum meum super vos et sperate quippe iugum et dure fuit utis pondus est subesse temporalibus. ambire terrena retinere labentia. Velle stare cum non stantibus appetere quidem transiuntia sed cum transiuntibus nolle transire. Liber ergo dimittit qui calcatis terrenis desiderijs ab appetitu reipublici securitate mentis exonerat. hęc gre. **A** Circa quod nota dum quod si forte aliquis non potest esse solitarius corpore eo quod in congregatōe et cōitate fratrum puerfari cogit. vel quod plus est aliquis forsitan occupat in negotijs et curis reipublici ex mandato superiorum ob obedientiam tenet ex preceptis regule exhibere. talis ergo cui non superbit solitudo corporis. debet intendere solitudinem cordis. Et quis positus sit inter homines et occupatōes temporales. tamen curas debet reipublici et cogitatōnem iurilium a se in quantum valet excludere. ut possit eo liberius deuocare. quia nec solitudo corporis utilis est. si defuerit quies et solitudo cordis. **Q**uod gre. xxx mo. tangit exponens illud. cui dedit in solitudine domum sic dicit. hoc loco solitudinem debemus intelligere corporis an solitudinem mentis. **S**ed quod potest solitudo corporis si defuerit solitudo cordis. qui enim corpore remorus viuit. sed tumultibus puerfationis humane terrenorum desiderio rui cogitatōibus se inserit. non est in solitudine. **S**i vero premissa aliquis corporaliter pparibus turbis et tamen nullos curarum secularium tumultus in corde patitur non est in verbe. itaque bene puerfationibus premissa solitudo mentis tribuit. ut exurgente extrinsecus strepitu terrenorum desiderio rui premanet vel ebullientes ad ista curas cordis per supernam gratiam restringant amos.

ris. omnesque motus ipsoz tunc se offerunt leuium cogitatōnem quasi quosdam circumvolantes muscas ab oculis mentis alligant manu grauitatis et quoddam sibi cum domino intra se secretum querant. vbi cum illo exteriori cessante strepitu per interna desideria feruenter vel silenter loquuntur hęc gre. **B** Vbi quilibet religiosus qui desiderat familiaris esse deo et per gratiam sancti spiritus in anima sua consolari fugere debet tumultum hominum. quantum ad solitudinem maxime mentis diligere. quia deus magis requirit ab homine spiritus quam corporis solitudinem. Ad quod faciendum bea. ber. vnaquamque deuotam animam hortatur sic dicens. **D** sancta anima sola esto. ut soli creatori serues te ipsam que ex omnibus tibi elegisti fuge publicum et ipsos domesticos. secede ab amicis et inimicis nihil tibi et turbis. ipsum obliuiscere populum tuum et domum patris tui et concupiscere rex de corde tuo. an nescis recundum te habere sponsum. qui nequam suam tibi indulgere potest premissa premissis certis. **S**ecede ergo non corpore sed mente sed iterum sed deuotio sed spiritu. **D**eus enim requirit cordis non corporis solitudinem solus es si non omnium cogites. si non assectes premissa si despicias quod multi suscipiunt. si fastidias quod omnes desiderant si iurgia venites. si damna non sentias si non recorderis iniurias. alioquin nec si solus corpore es solus es hęc bea. bernardus **F**ilius **D**esidero etiam aliqua scire de. vnde dominus sancti spiritus et de fructu et virtute illa dona vnde etiam valeant premissa dona ad puritatem cordis promouenda seu etiam seruanda et de his cupio edoceri. **Capitulum. VI** **P**ater **S**ire debes fili **Q**uod omnes gratie et habitus da

si diuinitus possint dici generaliter dei specialiter tñ a ppriate septē sunt dona spūsfacti. q̄ ylatas per ordinē enumerat a sumo incipiens vsq̄ ad vltimū descēdēdo. nos dō qui a terra ad celestia tendimus eosdē gradus ascendendo enumeramus ab infimo incipiendo scz a dono timoris ascēdēdo vsq̄ ad donū sapiētie. **R**ationē huius ascensionis reddit bea. gre. sic dicens **N**emo infima deserens. repente fit sumus qz ad obtinēdū p̄fectōis merituz dū quortidie mēs i altū ducit ad hoc p̄culdubio velut ascēsiōis eiusdē gradus puenitur. vñ ascēsiōes i corde nostro disponere debemus. i hac valle lacrimay. vt ad donū sapiētie p̄rigam?

Est igit nobis in hac scala ascēdenduz ab infimo dono timoris vsq̄ ad sumuz donū scz sapiētie p̄ gradus disponētes ascēsiōes in corde. vt eas mus de virtute in virtutē donec videatur deus deoz in syon. **P**rimus igitur gradus ascēdēdi est timoris scz amoris in oibz agilibz p̄tinuatio. **S**ecundus est pietatis viscerose ad deū et primū sancta liquefactio. **T**ercius ē scie omnū bñficioz dei grata p̄cogitatio. **Q**uartus est fortis oīm opaconū bonay excurio. **Q**uintus est p̄sulta a deo oīm elegēdoz ruta electio. **S**extus est intellectus oīm veritatū necessaria ruz lipida p̄tēplato. **S**eptimus est sapiencialis celestiu desiderioz et deliciarū p̄gustato. **E** dicūf autē hec dona multiplici rōe. **P**rius qz p̄ hec expellūf. vñ. vicia. timor em̄ dñi expellit supbiā. pietas inuidiā. scia iram. q̄ est quasi quedaz infamia. fortitudo accidiā. p̄siliū avariciam. intellectus gulā. sapiētia luxuriā. **E**t norandū q̄ vñ. sunt spūs boni et septē mali.

Quā p̄ donuz timoris spūsfanctus ab homine supbiā expellit. et deus hūm-

liter introducit. p̄ donum pietatis inuidiam turpidinis p̄culcat et primuz ad se dulciter inuitat. p̄ donū scieiray totaliter cedit et totū hominē intra se prudēter pacificat et quierat. p̄ donuz fortitudinis accidiā velocit̄ opprimit et vigorem mentis velxmēter ad opādum impellit. p̄ donū p̄siliū avariciam potenter extirgat et thesauros celestes sapienter p̄quirit. p̄ donū in intellectus gulam velxmēter reprimit et celestibz delicijs mentē spūaliter reficit. per donum sapiētie luxuriā respicit et totū hominē castitati et libertati omnino restituit. **E**xpulsis igitur oīm vicijs spūsfanctus p̄ dona sua ex domo mentis nostre locūdū et sanctū sibi habitaculum p̄parat. nā donum sapiētie mentis nostre domum d̄turibz edificat. **D**onum intelligēcie mētis domum p̄tēplatoe illuiat. **D**onum p̄siliū domū mētis p̄rudētia gubernat. **D**onū fortitudinis mētis domuz stabilitat et defendit. **D**onū scie mētis domuz diuinis veritatibz vel virtutibz multiplicat et ditat. **D**onum pietatis mentis domuz diuino cultu p̄ornat. **D**onuz timoris mentis domuz mundaaz p̄seruat. et omne peccatum totaliter ab ea expellit et extirpat. **U**n̄ bñ spiritus sanctus p̄paf̄ igni qz sicut ignis diuersos effectus habet et primo purgat ita spiritus sanctus p̄ donuz timoris purgat mentes hominum a sordibz peccatoz et viciorum. timor em̄ dñi expellit peccatum. **I**tem liquefacit p̄ donum pietatis sicut ignis metalla ceram et piguia. **I**tem p̄gregat p̄ donum scie sicut em̄ ignis diuersa metalla in vnaz massam cōiungit. sic et spiritus qui docet bene p̄uersari iter malos. p̄iungit eciam malis bonos. **I**te consolidat per donum fortitudinis. **U**nde apostoli recepto igne spiritus sancti ita fuerūt

G. iij.

robusti & qui prius cedebat etiam modo dico timori iam ibant gaudentes a conspectu patris. Item eleuat per donum consilij scilicet usque ad celum secundum illud vade et vende omnia que habes et habebis thesaurum in celis. Item illuminat per donum intellectus secundum illud docebit vos omnem veritatem. Item accedit per donum sapientie quod gustant celestia et quanto magis gustant tanto feruentius desiderant secundum illud. Qui edunt adhuc esurient. **S**icut etiam dona spiritus sancti. vij. esse propter vires naturales experiendas. nam irascibilis indiget expediri tam in prosperis quam in aduersis. in prosperis quidem per timorem. in aduersis autem per fortitudinem. Et concupiscibilis indiget expediri quantum ad affectum respectu proximi quod fit per pietatem. et quantum ad affectum quod est respectu dei fit per gustum sapientie dei. Ratio quoque indiget experiri in veritatis speculatione quod fit per donum intellectus. et in veritatis elatione. quod fit per donum consilij. atque in electi executione quod fit per donum scientie per hoc enim donum recte perversam in medio nostris conuersis prauis et perversis. **D** Et nota dum quod spiritus sanctus debet precedere a patre et filio ut donum ad creaturam. per quem electi omnes vocantur iustificantur et glorificantur. De hoc dicit beatus hieronymus. Spiritus qui a patre filioque procedit tamquam firmis simum et indissolubile vinculum trinitatis et tamquam in quo omnia dona donantur est donum. de quo testatur scriptura quod procedit spirat inhabitat replet ac glorificat. procedere debet a patre et filio ut donum ad creaturam unde procedendo predestinat in spirando vocat. quos predestinavit inhabitando visitat. quos replendo accendit meritis. quos iustificat glorificando dicitur premissis quos accumulauit meritis hec beatus hieronymus. **E**t quia spiritus sanctus multiplex in virtute omnium est eius artifex omnem bonis virtutum omnia

prospiciens unde radios suos in nobis obibus liberaliter exhibet diuersimode in secundum capacitatem singulorum. **Q**uia beatus hieronymus in sermone festi per eum sic dicit. Vere multiplex est spiritus in virtute qui tam multipliciter filijs hominum inspiratur ut non sit qui se abscodat a calore eius id est a radijs beneficiorum eius. Si quidem conceditur hominibus ad usum. ad miraculum. ad salutem. ad auxilium. ad solacium. ad feruorem. Ad vsum quidem vite punitis procedit bonis et malis dignis pariter et indignis contra bona habundantissime tribuens. ita ut videatur hic discretionis limen alio limite non tenere. Ingratus est ergo vel cecus. qui in his beneficijs spiritus sancti non agnoscit. Ad miraculum datur in signis ac prodigijs et varijs virtutibus. quas per quoslibet manus operatur. Item infunditur ad salutem cum in toto corde nostro conuertimur ad deum deum nostrum. Porro ad auxilium datur cum in omni colluctatione adiuuat infirmitatem nostram. Datur etiam ad consolationem ut cum testimonium prohibet spiritui nostro. quod filij dei sumus. hec inspiratio est ad nostram consolationem. Datur etiam ad feruorem cum in cordibus perfectorum feruentius spirans validum ignem caritatis accendit unde non solum in spe glorie filiorum dei sed etiam in tribulationibus glorie premeditationem gloriam reputantes obprobrium gaudium et conspectum exaltationem. pauci autem sunt qui hoc spiritu repleantur. hec beatus hieronymus. **H**is itaque de vij. donis spiritus sancti in generali premissis nunc in speciali de singulis donis videamus.

De donis spiritus sancti in speciali per ordinem et primo de dono timoris. **Capitulum. VII**

Sciendum est igitur quod primus et infimus gradus

dus ascendēdi ad gustū sapientie ē timor
 mor domini De quo beatus Anselm⁹
 sic dicit. **D**onoz primum timor est ve
 luti alioz quoddaz fundamentū. hūc
 nāq̄ spiritus sanctus in campo mētis
 supponit. aliaq̄ dona in suo ordine
 luti in edificio superponit. prius enī
 metuere facit hominem. ne pro pecca
 tis suis a deo separetur. ⁊ post ī peccis
 inferni cū dyabolo torqueatur. De q̄
 tortura **D**ugo sic dicit. **T**erreat te timor
 iudicij. terribilis metus gelenne
 laquei mortis. dolores inferni. ignis
 vrens. vermis mordens. ⁊ sulphur
 fetens. flāma tartarea ⁊ omnia mala
 ut tandem clames in eternū nō pecca
 bo. Ad hunc timorem salubrem inui
 tat nos spūs sanctus post psalmiste di
 cens. **V**enite filij audite me ti. do. do.
 do. **E**t notandū q̄ triplex est
 timor. servilis inicalis ⁊ filialis. **T**i
 mor servilis facit duo. **P**rimus est q̄
 pparat viam eternitatis. **S**ecundum
 est quod trahit a peccato metu pene.
Unde per sapientem dicitur timor do
 mini expellit peccatum **E**t beatus ber
 nardus. **R**epletus timore domini nō
 habet locum vbi admittat peccati tes
 nebras. vnde qui pugnat cōtra vicia
 erouit desideria carnis vincere neces
 se est. ut timorem domini habeat. **D**i
 cit etiam **R**ichardus de sancto victo
 re. quis in illo plio vñq̄ victor exiit
 vbi spūs aduersus carnē ⁊ caro adue
 sus spūm ꝑcupiscit. q̄ sine timore pug
 nauit. **H**ec rich. **S**cōsus timor dicitur inica
 lis q̄ ē incipiētis inicalis sapie ⁊ dicitur
 nuz spūs sc̄ri sed tñ sub īfecto eē q̄ p
 illū timorē cobibet se hō a peccato ꝑ
 ter deū principaliter sc̄dario ꝑpter pe
 nā eternā. **D**e isto timore dicit beatus ber.
 sup cañ. **N**ō immerito hic timor dicitur inicalis
 sapientie q̄ se pesti alias ꝑ posse insipi
 entie opponit. hic enī timor quidā in

gressus est ad sapientiaz plane domus
 dei ⁊ porta celi est. ⁊ tanq̄ ingressus
 glorie. in veritate enī didici nil eque ef
 ficax esse ad graciā ꝑmerendam reti
 tinendā ⁊ recuperandā q̄ si omni tpe
 coram deo inueniaris nō alia sapere.
 sed deū timere. nō eī locus est quo ad
 mitras supbiam repletus timore dñi.
Hec **B**ernardus **E**t notandū
 q̄ perfecta caritas dicitur foras mit
 tere timorem inicalis inq̄tum ha
 bet naturam timoris seruilis. s̄m hoc
 scilicet q̄ habet oculum ad penam. ti
 mor enī inicalis habet duos oculos
 vnum ad gloriā. qui est inicalis ali
 as ꝑncipalis. alterum ad penā qui
 est ei accidēralis sed timori seruili est
 fencialis. **P**reterea timor inicalis
 abstinet a peccato veniali ꝑpter penas
 purgatorij. in quo casu potest conueni
 re cum perfecto qui eciaz timet penā
 purgatorij in quantum est dilatoria
 glorie siue separatiua ad tēpus. **T**er
 cius timor dicitur filialis et est vnum
 de septem donis spiritus sancti. per ip
 sus enī anima redditur bene mobilis
 ab inspiratōibus spiritus sancti ad q̄
 q̄ opera virtuosa. quia per talem tō
 rem se spiritui sancto omnino subicit
 et in nullo repugnat ꝑout possibile ē
 in via. **E**t sciendū q̄ timor filialis ꝑ
 ꝑrie timet offendere deū. q̄ ecia si ꝑ
 peccatū nō separetur a deo. tñ a pecca
 to abstinet. ne ip̄z offenderet. **E**t i hoc
 differt filialis timor ab inicali. quia
 timor inicalis ꝑpter conscientiam
 peccati timet separari a deo. **T**imor
 vero filialis timet tantum offendere.
Alia eciam est differentia quia timor
 inicalis est imperfectorum sed timor
 filialis est perfectorum. **E**t
Et notandum q̄ cum caritas intrat
 cor hominis incipit timor exire. cuz
 deo illa tota intrauerit et cor possede

Lib. III.

est. tunc nullus timor erit quia perfecta caritas foras mittit timorem. de hoc beatus Augustinus dicit dicitur dicitur apostolus sic. Cum igitur caritas intrat cor hominis. incipit timor exire et quanto plus illa intraverit. tanto minor erit. cum illa tota intraverit. nullus timor erit. quia perfecta caritas foras mittit timorem. intrasque caritas expellit timorem non autem sola intrat sed et ipsa in comitatu habet secum timorem. quem introducit ipsa sed solum castum permanentem in seculo seculi. Servilis timor est quo times cum dyabolo ardere. Timor castus est quo times deo displicere. hoc Augustinus. Cum secundum apostolus dicitur. Mundemus nos ab omni iniquitate carnis et spiritus. perficientes sanctificationem in timore dei.

De dono pietatis Capitulum VIII

Sequitur donum pietatis quod est secundum donum in ascendendo. quod ostendit beatus Augustinus sic dicitur. hinc enim dono suppletur timoris spiritus sanctus superponit pietatem cum mentis sic timori aspirat superius? passio pieque recollere facit. quod misera erit. si a deo separata in inferno cum dyabolo tora fuerit. ideo rationabilis dono timoris ascendit ad donum pietatis. de hoc dono dicit apostolus paulus. Exerce te ipsum ad pietatem. nam corporalis exercitatio ad modicum utilis est. Pietas autem ad omnia utilis est. promissio vite habens que nunc est et future. ostendit apostolus in his verbis duplex exercitatio quod dicitur haberi scilicet corporale et spirituale. Sed spirituale corporali preferendum est quia utile est. corporale est modicum utilitate habet ipse dicitur. Quantum spiritualia corporalibus eterna temporalibus inuisibilibus visibilibus prevalerunt. tanto spiritualis exercitatio corporali. Et notandum quod exercitatio pietatis consistit in triplici actu scilicet in reuerentia veneratōis diuine. in custodia scitatis intrinsece. et in affluentia

Dist. I. Ca. VIII.

miserationis fraterne. primo exerceri debet pietas in reuerentia veneratōis diuine. unde dicitur yosia in ecclesiastico dicitur. In diebo peccatorum corroboraui pietatem. id est cultum diuinum quod ante ipsum non vigebar nisi in israel. quod ante pietas sit cultus dei de hoc dicit Augustinus in libro dicitur. dei pietas proprie cultus dei dicitur. qui dicitur latine cultus et hic cultus debet soli deo tantum excellere et perfectiori. Sed notandum quod sit iste cultus. ad hoc dicitur Augustinus in libro dicitur dicitur dicitur sic dicitur. Colite me deum et deus colit nos. Colite deum ad orationem et ut colonum nomen inuocando. colite nos deus arado tantum agricultura quod agricultura eius in nobis est. eo quod non cesset verbum suo extirpare mala semina de cordibus nostris. et aperire cor nostrum tantum aratro finis plantare seia preceptorum et expectare pietatis fructum hoc Augustinus. Secundo exerceri debet pietas in custodia scitatis intrinsece. summa autem pietatis siue religio christiane consistit in puritate et tranquillitate timore. Pie ei non potest affici homo non amet scitatem. unde per iacob dicitur. Religio mundana et immaculata apud deum et preter hoc exultate pupillos et viduas in tribulatione eorum et immaculatum se custodire ab hoc seculo. De hac pietate beatus Bernardus super illud apostolus. Exerce te ipsum ad pietatem sic dicitur. Pietas hoc iugis est dei memoria. continua intentio actio. ad intelligentiam eius indefessa affectio in amore eius. ut nulla unquam seruus dei intemiat non dicam dies sed hora nisi vel in exercitio labore et proficiendi studio vel in experientie dulcedine et fruendi gaudio. Hec beatus Bernardus. Tranquillitas etiam esse non potest nisi in sanctitate scientie ut sit bona et pia ut scilicet pre ceteris bonis preferat virtutis vitam vste mundane et vitam gratie vite corporali. qui deo secus facit non habet affectum piuum in se. hoc est quod pietas debet ut homo animam suam custodiat in scitatem quod si non facit

perdit vitam perdit gratiam et virtutē
 sicut illud psalmiste. Dominus interrogat
 iustum et impiū quod autem diligit iniquitatē
 dicit aniam suam. propter hoc dicitur Eccl. xxx
 Misere ante tue placens deo. et progre
 ga cor tuum. hoc dicit non solum de exte
 riori conuersatione sed etiam de inte
 riori quia simulata pietas non est pie
 tas sed duplex iniquitas. unde dicit
 apostolus Nouissimis temporibus instabunt te
 mperata periculosa et erunt homines seipos ama
 tes cupidi. elati voluptatum amatores
 magis quam dei. habentes quidem spiritus pieta
 tis virtutē autem eius abnegantes. Tertio
 exerceri debet pietas in affluentia mise
 rantis fraternae. sicut Noe. Abraham
 Moyses. Samuel. David. Noe enim
 propter pietatē hominum ceterum amicus fecit ar
 chaz. Abraham propter pietatem propitius
 misrogauit sodomitis et extorsit a de
 o quod si essent decem viri iusti in ciuitate non
 destrueret ciuitas propter eos. Moyses
 autem pro populo propterea dei et sui orauit d.
 Aut dimitte eis hanc noxam aut dele me
 de libro vite. Samuel vero quem populus repro
 bauerit ne esset cum ira domini propter populum se
 uiter et populus diceret ei. Ora pro nobis
 deum. Absit hoc a me ut non orem pro vobis
 David autem in summo periculo sui positus
 percipit saul cum nec protra deum nec protra les
 gē fuisset si eum occidisset. isti ergo sunt viri
 in quibus quorum pietas non deficit. Ad hanc pie
 tatē imitatur nos beatus petrus. in sua causa. sic
 dicit. Misistrate in fide vestra virtutē. in virtutē
 autem sciatis. in scientia autem abstinentia. in
 abstinentia autem pacia. in pacia pietatē
 in pietate fraternam caritatē. quod ei vult pi
 us esse ad proximum oportet quod habeat hanc
 patienter et caritative ad hostem se ha
 beat ut david aliter pietas non est in homine nisi
 habeat extrema sua scilicet paciam et carita
 tē. de hac pietate dicit beatus in quodam epistola
 clementissima pietas quod non deficit sua lar
 giri beneficentia non solum his vbi nullum meri

tum inuenit sed his et vbi totum videtur dicitur
 um. hoc beatus in primo apostolo. Sobrie pie
 et iuste viuam in hoc seculo. Sobrie
 quantum ad nos iuste quantum ad proximos. pie
 quantum ad deum in ipso fideliter credendo ex
 pectantes beatam spem et aduentum glorie
 magni dei et saluatoris nostri Iesu christi.

De dono scientie
Capitulum IX.

Sciere debes eti
 am fili protercium donum sancti
 spiritus est donum scientie. quod legitur immediate
 donum pietatis. unde dicit Augustinus. Post donum
 pietatis spiritus sanctus donum scientie superponit
 pietati. cum mens sic timet sibi et propter
 ut quomodo valeat saluari scrutatur. et quod spi
 ritus sanctus huius rei promittit largitur
 Et notandum est beatus beatus. quod dicitur super canonem. quod est
 scientia quodammodo secularis quod inebriat non cari
 tate sed curiositate implet sed non nutrit. in
 flamat. sed non edificat. ingurgitat sed
 non confortat. et talis scientia non est donum spiritus sancti
 cti. Est et alia quod beatus Augustinus in libro de tri. sic
 dicit. Est scientia quod non reprobatur nec curiositas
 sed de his dicitur quod fides saluberrima quod ad
 veram beatitudinem ducit gignit nutrit
 defendit et roborat et hoc dicitur donum spi
 ritus sancti. Et hoc donum gratuitum est in
 me supernaturali. cuius actus est bene in
 dicare secundum regulas legis eterne. Unde
 donum scientie primo respicit speculatos scilicet
 in quantum homo scit quod fide debet tenere. Se
 cundo extendit se ad operatos eorum que ad
 credibilia cōiter dirigunt. Unde illi do
 num scientie habent quod ex infusione gratie certus iu
 diciū habent circa credenda et agenda ita
 quod in nullo duiat a rectitudine iustitie.
 et hoc scientia scilicet est. de qua dicitur sapientie. et
 Iustum deduxit dominus pro vias rectas et de
 dit illi scientiam sanctorum. Ex his propter quod donum
 scientie est habitus infusus quo habet iudiciū
 certum circa credenda et agenda. Et no
 tandum quod salubris scientia tepedet in noticia

facre scripture vbi tot delicias anime inuenimus quot ad pfectū nos itelli gēcie diuinitates accipi? vñ gre. i mo. dicit. i amoze sacre scripture tot nimirū delicias inuenimus. quot ad pfectū nřz intllncie diuinitates accipi? vt mō nos nuda pascat hystoria mō sub textu lēe velata nos reficiat medullis tus allegoria mō ad altōza suspendat p̄replacō anogoge i p̄ntis vire tenebris tā d̄ lūie eremitatis itermicans. In his verbis gre. innit triplicē m̄sā eē sacre scripe. i q̄baie studiose medi ante dono scie diuinitatē et dulcis reficiūt. **P**ria ē m̄sa hystorie. scda allegorie. t̄cia anogoge. i m̄sa hystorie cibā simplices fercul grossioribz. In m̄sa allegorie cibā doctores fercul subtilioribz. In m̄sa anogoge pfectōres cibā fercul d̄lcioribz. In m̄sa hystorie simplices cibā fercul ḡssioribz h̄dē roboratibz. dū simplices legūt i sacre scriptura q̄ aq̄ i vinū mutat. **A**asar? resuscitaf leproso? mūdāf. cecus illumināf. et alia h̄ mōi. **E**t tūc turba simpliciū pascif q̄n fides exēplis roboraf. i m̄sa allegorie t̄ficiūt subtiliores vt doctores et filies subtilioribz et dulcioribz ferculis dū eis p̄as verus d̄ celo p̄mittit h̄ns i se oē d̄lectam̄tū suauitatis. ex e? mā ducatōe resurrectio nobis p̄mittitur vita eterna speratur. ianua regni celestis ap̄it. m̄sa eterne refectōis p̄paraf corpus xp̄i hic de māducaf i quo nobis gustus diuinitatis p̄pinaf. vñ d̄t hu carnē assūptā iesus nobis i eduliū p̄posuit vt p̄ cibū carnis it̄rē? ad gustū diuinitatis. **E**x his p̄fortaf aīa et surgit in spē viuā. d̄ q̄ spē gre. d̄t spes i eternitātē aīaz erigit. et idcirco nlla exteri? aduersa q̄ tolerat sentit. qd̄ n̄ ē modi ca refectō m̄tis. In t̄cia m̄sa anogoge spirituales et p̄ctōres pascūt ferculis d̄cissimis et lapidissimis. Cuius rō

eē p̄talis. **S** Anogogia eī vt d̄t bu. sup̄ p̄mū āgelice iet. ē ascētio siue eleuatō m̄tis i p̄replatōz sup̄nop. iō a scedēdo trāscēdit narracōz m̄se hystorice s̄ p̄replādo transcendit vltra vela m̄ia m̄se allegorie. plena aut̄ eleuatō et pura p̄replatō i m̄te mirā et d̄lcē generat̄ d̄lectariōz et refectōz. vñ gre. super **E**zec. Cōtēplatō amabilis vald̄ dulcedo ē q̄ sup̄ se ip̄az aīaz rapit celestia ap̄it. t̄r̄t̄ea d̄bere eē p̄reptū oīd̄it. et q̄dā aīa speculat̄ vñ t̄ctā p̄ficiat et p̄ modū aduisiōz glorie p̄rigat h̄c gre. **E**t notād q̄ sūt nōnuilli q̄ amāt scīaz et sapiāz n̄ vt h̄ant eā in vita vt moribz. s̄ vt p̄ eā vanā gloriā accipiunt et acquirāt. vñ au. **A**mant aliqui d̄ba scīe vt h̄ant ea in doctrina et i vita. nō vt p̄ mores eaz augeāt. sed vt inanē gloriā acq̄rant. et sic verbis illius inflati ab ea magis sūt aliē. **D**e sciētia eē bōa et mala sic d̄t ber. **S**unt q̄ dā q̄ volūt scire vt sciant et turpis curiositas est q̄ daz vt sciant et turpis vanitas est q̄ daz scīaz vendant et turpis q̄ stus est vt edificētur et prudētia ē. h̄c ber. **E**t notād q̄ plures h̄ntes scīam salutis minozē saluāf. et nōnuilli habentes scīaz maiorē peūt et damnant. **U**n felices sunt q̄bz scīa q̄cūq̄ siue sit exterior siue sp̄ualis est scala ascēsiōis ad vitam eternā et n̄ ruina d̄lectōis vñ **R**ich. d̄ sanc. victo. **V**ere salutis scīaz alq̄ h̄nt maiorē alq̄ minorē et p̄tingit sepe saluari eos q̄ h̄nt minorē et p̄ire eos q̄ h̄nt maiorē. magnitudo namq̄ scīe q̄bz daz est fomes sup̄bie et coipo causa ruine. **U**n felices sunt q̄bz exterior scīcia fit scala ascēsiōis n̄ ruina d̄lectōis. **F**elices q̄bz scīa matōz eius q̄ edificat h̄c richardus.

De dono fortitudinis
Capitulum X **U**

Virae consequē

ter debet q. iij. donū spū s̄san-
 ti est donū fortitudinis et seq̄t̄ imedia-
 te donū sciē. qd̄ oñ dit̄ bea. **Ans.** sic di.
 Spū s̄sancti donū fortitudinis sup̄po-
 nit donū sciē. c. rō est qz dū mēs pau-
 da rimens sibi qz dono pietatis opaci-
 ens et qd̄ tā agere dēat dono sciē sciē
 oportet vt dono spū s̄sancti sit fortis ad
 opand. q̄ vidicit et q̄b se saluari posse
 p̄didit. qz sicut. **Hug.** d̄t. p̄fectū n̄ facit
 p̄gnitō veritatis i mēte. nisi subseq̄tur
 habitus virtutis in opatōe iō fortitudi-
 nis donū sequit̄ donū sciē **X.** Et no-
 tā d̄ qz aīa disponit̄ ad suscipiēdū donū
 fortitudinis p̄ tria. p̄mo p̄ inexpugnabi-
 le fidē scuti. quo scuto munūf̄ oēs bel-
 latores xp̄i vt possint vincere mundū
 et dyabolū et oīa vicia et p̄ oīs p̄ueni-
 re ad regnū dei. hi sunt s̄z d̄ctm̄ apli
 et ad hebre. xi. **Qui vicerūt regna. opa-
 ti sūt iustitiā. adepti sunt repromissio-
 nes. Quauerūt d̄ infirmitate. fortes
 facti sūt i bello** **Frē ad epl̄. vi.** In oī-
 bus scuti fidei sumentes. vt possitis
 oīa tela nequissimi ignea extinguere
 et hoc max̄e fit p̄veritatē fidei. c. for-
 titudo sup̄at omnē fortitudinē. **Uñ et
 apl̄. pe.** hortat̄ nos ad resistēdū dya-
 bolo p̄ fidei virtutē dicēs. **Sob̄. ij.** esto
 te qz aduersarius vt dyabolus tāqz leo
 rugiens circuit q̄rēs quē duoret cui
 resisti. for. in fide. q̄ eī mediāte illabitur
 aīe. **Uñ d̄. ij.** palipōn. xij. **Oculi dñi
 p̄tēplāt̄ vniuersāz terrā et p̄bet fortitu-
 dinē his q̄ p̄fecto corde credūt in eū.**
Sc̄do disponit̄ aīa ad suscipiēdūz do-
 nū fortitudinis p̄ ineffabile spei sola-
 cū. de hoc d̄. ysaie. iij. **Qui spant in
 dño mutabūt fortitudinē. assumēt pē-
 nas vt aq̄le currēt et n̄ laborabūt. abu-
 labūt et n̄ d̄ficiēt.** **Hec aut̄ spes d̄. h̄c
 silentiū dicēte ysaia.** **In silencio et spe**

erit fortitudo v̄sa. Magnā nāqz forti-
 tudinē dat deus speratibz. vñ d̄. ysa-
 ie. iij. **Qui dat lassitudines et his q̄ n̄
 sunt fortitudinē et robur multiplicat
 idest his q̄ nihil reputāt se. s̄z deū et iō
 hō nullo mō speret i se s̄z in deo tantū**
Tercio disponit̄ aīa ad suscipiēdū do-
 nū fortitudinis p̄ inexpugnabile carita-
 tis incēdiū. vñ bea. **Aug.** Fortitudo ē
 amor qz fortis est vt mors dilectō. om-
 nia p̄pter deum facile p̄ferens nā iusti
 viri fortiter radicati in amore dei ad-
 uersa queqz libenter et patienter susti-
 nent dicentes cū **Pau.** **Quis nos se-
 perabit a caritate xp̄i tribulatō an an-
 gustia an fames an nuditas an gladi?**
**Certus sum qz neqz mors neqz vita po-
 terit nos separe a caritate dei que est i
 xp̄o ih̄su dño nostro** **A** Sciēduz
 etiam qz donū fortitudinis dat̄ fidelibz
 p̄pter tria. p̄rio ad p̄ficiēdū opacōes
 viriles. nā donū fortitudinis p̄tra oīa
 vicia decertat. et ornamenta virtutū
 in hoībz p̄suat. **De hoc bea. Amb.** sic
 d̄t. **Nō mediocris virtus anī est forti-
 tudo q̄ sola d̄fendit ornamenta virtutū
 omniū et iustitiā custodit et q̄ inexpug-
 nabili p̄lio aduersus vicia decertat. i
 uicta ad labores. fortis ad picula. ri-
 gidior aduersus voluptates. auariciā
 fugat. q̄ virtutē effemīnat et mentē ob-
 tenebrat** **h̄c Am.** **Sc̄do** dat̄ donū fo-
 ritudinis ad p̄sternēdas aereas p̄tates
 sc̄z ad fortit̄ pugnādū vñ d̄. i. ioh. i.
**Scribo vobis iuuenes. qm̄ fortis est i-
 verbū dei i vobis manet et vicistis ma-
 lignū.** **Signū est fortitudinis qm̄ hō p̄-
 sternit aduersariū suūz. debet ergo qui
 libz virilif̄ resistere maligno spūi ne p̄-
 ualeat. ad qd̄ hortat̄** **Ja. iij. vi.** **Resi-
 stite dyabolo et fugiet a vobis.** **Tercio**
 datur donum fortitudinis ad tolerā-
 das mundi tribulationes. ipsa quoqz
 fortitudo patientiam generat p̄ quas

Liber. III.

hōies vincūt aduersa nō repugnādo
s; sufferendo. vñ **Cassianus.** Pacia
vincit aduersa. nō colluctādo s; suffe
do. nō murmurando. s; grās agendo.
ipā est que feces tocius vlupratis ab
stergit. ipā est que limpidas animas
deo reddit. hxc **Cassia.** Vñ iustitiam p
donū fortitudinis nec p̄sp̄eris extollunt
nec aduers; frāgūf. q; sp̄e in dño ha
bentes in suis tribulatiōib; a deo non
derelinquūt ⁊ sicut in electis opaf pa
cientiā ⁊ sp̄e future glorie. sic i repro
bis tribulatio parit d̄sp̄eratiōz. Ita cō
memorat bea. ber. sic dicēs. Iust; nec
laude extollit. nec vituperatiōe frāgitur
non diuictis timet. nō p̄fūd̄it paup̄ra
te. ⁊ leta p̄rem̄it ⁊ tristia. sicut em̄ san
ctis ⁊ electis tribulatiōib; opaf paciē
ciā. paciētia. p̄batōz. p̄batio aut̄ sp̄em
sp̄e aut̄ nō p̄fundit sic e contrario dā
nandis ⁊ reprobis tribulatio opatur
pusillanitatez. pusillanitas turbatiōz
turbatio d̄sp̄eratiōz d̄sp̄eratio aut̄ez
interimit. hxc **Bernardus.**

De dono consilij. Ca. XI

Sciens in super
q̄ quintū spū sancti donū est
donū cōsilij qd̄ im̄mediate seq̄ donum
fortitudinis. vñ d̄t **Ansel.** P̄ donuz
fortitudinis spū sanctus donū p̄silij su
peredificat. q; cū iā mēs est fortis ad
opandū. q̄ pie timēdo scit eē faciēda
sui exp̄imēto didicit ex spū sc̄to. qd̄ d̄
his oīb; p̄sulere d̄eat ex quo p̄cludit
q̄ donuz fortitudinis seq̄ im̄mediate do
nū p̄silij. **E**sciēdū aut̄ q̄ ē triplex
p̄silij quo erudim̄ ad discernēdū quo
subleuam̄ ad eligēdū quo exp̄dim̄ ad
p̄sequēdū. Primū est p̄silij quo eru
dim̄ ad discernēdū qd̄ s; ⁊ decet ⁊ exp̄
dit ad dictam en rōis recte. **U**nde
puer. viij. Ego sapiā habito in p̄silio
in quo erudit̄ bō ad discernēdū que

Dist. I. Ca. XI.

qd̄ est otile decēs ⁊ licitū. P̄tio em̄ or
porter videre an liceat. **S**c̄do an dece
at. **T**ertio an expediat. **U**tra em̄ licet
s; n̄ oīa exp̄diūt s; apostolū. **S**c̄d̄
est p̄silij quo subleuam̄ ad eligēdū qd̄
licet ⁊ decet ⁊ exp̄dit ad anime salutē
vñ **Ec̄. xl.** **A**uz ⁊ argētū ⁊ p̄stitutō p̄
dū ⁊ sup̄p̄t qd̄ p̄silij bñ placitū **A**uz ē
sciētia sacre scripture. **A**rgētū d̄o p̄o
pheta pedes ḡstabilūf sup̄ documen
ta istius ⁊ illi; s; sup̄ oīa p̄silij bene
placitū qd̄ est d̄r; q̄ in morib; certior
est oīa arte ⁊ iō est sup̄ auz ⁊ argētū
Tertū est p̄silij quo exp̄dim̄ ad opaf
quēd̄ qd̄ licet decet ⁊ exp̄dit ad opaf
cōz d̄tuosā. d̄ hoc d̄t **Judith. x.** **D**eus
p̄m nostror; det tibi grā ⁊ oīe p̄silij
cordis tui corroboret. **E**t p̄s. tribuat
tibi s; cor tuuz ⁊ omne p̄silium tuum
p̄firmet. vbi p̄pheta imprecas fidelib;
dōa spiritus sancti. vt p̄silia sana ⁊ ad
anime salutē spectācia valeāt adiple
re. **D** **E**t notād̄ q̄ oportet hōies
scire bonum p̄siliarium vt d̄t. **Ec̄. vi.**
Utri pacifici sint tibi ⁊ p̄siliari; sit tu
bi vnus d̄ mille x̄ps scz vñ ysa. ix. **G**o
cabit̄ nomē ei; admirabil̄ p̄siliarius
iste sūm; p̄siliari; h; p̄siliarios suble
p̄ncipalit̄ ap̄los inf̄ quos paul; d̄t
Beatior erit si sic p̄māserit fm̄ p̄silij
meum scz custodiēdo castitatē q; hxc
est s; deū. **U**ñ seq̄ puro aut̄ q̄ ego sp̄i
ritū dei hēaz. **E**t sic p̄z q̄ nihil p̄silij
it nisi qd̄ vidit i x̄po. **U**ñ idē ad eloz.
Sc̄tis grām dñi n̄i **I**esu x̄pi qm̄ p̄
ter nos egenus factus est cū eēt diues
vt eius iopia nos diuites essemus ⁊ i
hoc p̄silij do. vt vicz eius paup̄ratem
imitam̄ i castitate i hūilitate ⁊ pau
p̄rate. q̄ sunt arrogācia p̄silia q̄ eē p̄fi
mata sunt p̄ apostolos et sanctos **D**e
bemus ergo consilij obediēte ⁊ precep
tis nostri redemptoris v̄vira ⁊ anime
nostre iuenire valeamus. **U**ñ p̄oer.

iq. Custodi legē meā atq; p̄siliū meū
 & recirvira aī me tue. h̄tat ecīā nos dō
 minus vt eius cōsiliū suscipiamus &
 seruemus. **Ecc̄l. vi.** Fili audi & acci
 p̄ p̄siliū meū & ne abicias illd̄ acsi di
 car audi p̄siliū meū q̄rū ad it̄lectuz
 accipe q̄rū ad affectuz vt dicas cum
 psal. **Hane** astabo tibi ad cōsilia tua
 sollicite inquirenda & videbo veracit̄
 int̄l̄ndo & ex his qd̄ tibi placet vel di
 spliceat fidelit̄er exe q̄ndo in his autē
 mēt̄ib; q̄ cōsilijs & p̄ceptis d̄n̄icis sic
 p̄mpte obediūt sc̄a trinitas libēt̄er so
 let ib̄itare. & dulcī illas visitare. vñ
Job. xiiij. q̄ diligit me p̄mōz meū ser
 uabit. & p̄t̄ me? diliget eū & ad eū veni
 emus & man. ap̄d eū facie. **Veniet** ad
 nos p̄v̄isitādo memoriā & exercitando
 ad op̄adū. veniet ad nos verbuz p̄t̄is
 verificando ad int̄l̄n̄iaz ad clare p̄t̄e
 plandū veniet ad nos sp̄ū sanctus v̄
 lūtatē inflāmando ad dulciter aman
 dū. mansiōz aut̄ faciūt ap̄d nos. cui?
 rōz a signat b̄t̄is gre. in qd̄ā ome. di
 cens. in quoz̄n̄l̄ter corda venit d̄n̄s &
 mansiōz nō facit qz sic deū recipiūt vt
 tñ r̄pe tēpratois ab eo recedūt. i quo
 r̄ndā vero corda venit & mansiōz fa
 cit. qz sic eos amor diuinus inflāmat
 & penetrat. vt r̄pe tēpratois ab amo
 re eius nō recedāt. ille em̄ vere deū a
 mar cuius mentē delectatio praua ex
 consensu nō supat. **Qui aut̄ in carita**
 te manet i deo manet & deus i eo. **De**
 hac māsiōe d̄z **Prover. viij.** Delicie
 mee sunt esse cū filijs hōiz. delectatur
 em̄ deus esse cū filijs hōiz sua p̄silia et
 p̄cepta observātū. **E** Sed p̄sili
 r̄andū est q̄ sunt nōnulli qui p̄riū cō
 siliū sequūt̄ur. qui sibi sapiētes vidē
 tur sequentes errozē suū. nec volētes
 acquiescere p̄cilijs alioz h̄t̄es sunt
 vanitate tumētes sibi placētes & in o
 culis suis magni. quos bea. ber. i quo

dā sermone rēphendit sic dicēs. **Le**
 pra. p̄riū cōsiliū eo perniciosior ē. quo
 magis occulta. et quanto plus habun
 dat. tanto sibi quisq; sapiētiōz. **h̄c** il
 loz est qui zelum dei habētes. sed nō
 p̄m̄ scienciā sequentes errozē suum. &
 obstinati in eo ut vt nullis cōsilijs ve
 lint acquiescere. h̄t̄ sunt veritatis de
 r̄siores. inimici pacis. caritatis ier
 pertes. vanitate tumētes. sibi placē
 tes. & magni in oculis suis. ignoran
 tes dei iusticiā. & suam voluntatē statu
 ere volentes. **Et** que maior est super
 bia. quomiam v̄v̄nus homo totius cō
 gregatōis iudicio suum preferat iudi
 cius. tāq; ip̄e solus habeat spiritū dei
 qui se faciūt religiosiores alijs. qui n̄
 sunt vt ceteri hominum. & ecce arioli
 & ydolatre facti sunt. **h̄c** Bernar. **U**n̄
 necesse est vt postponentes p̄rie volū
 tatis p̄siliū submittamus nos confi
 lijs dei & p̄ceptis eius. ne incurramus
 periculū anime & eternum iteritum.
Unde proverbiōzū. i. dicitur quasi cō
 minando v̄caui et tenuistis. extendi
 manum meam. et nō fuit qui aspice
 ret. desperistis omne cōsiliū meum
 et increpatōes meas neglexistis. ego
 quoq; in interitū vestro ridebo & sub
 s̄nabo cū vobis quod timebatis adue
 nerit. cum irruerit repentina calami
 tas & interitus q̄si rēpestas ingruerit
 q̄n̄ venerit sup̄v̄s tribulatō & āgustia
 tunc iuocabūt me & nō exaudiā mane
 p̄surgēt & nō iueniāt me. eo q̄ exo fas
 habnerūt disciplinā. & timorē d̄n̄i n̄
 susceperunt. nec acquieverint cōsilio
 meo & detraxerūt v̄m̄erse correptioni
 mee. **Comedēt** igit̄ fructus vie sue. su
 isq; p̄silijs saturabunt̄ auersio pauloz
 iterficiet eos & p̄speritas stultoz p̄det
 illos. **Qui aut̄ me audierit absq; ter
 rore t̄q̄escet & h̄ndācia p̄seuerit ma
 loz t̄iore sublato & sic p̄z d̄ dono p̄siliū.**

Liber III.

De dono intellectus.

Capitulum XII

Consequenter

scies fili q̄ sextū donum spūs sancti est donum intellectus. qđ sequitur donum concilij. **U**n̄ dicit be. Aug. post quintū gradū scz psilij. per quod anima leuat̄ ab appetitu sordidū inferiorū ascendit in sextū gradū scz donū intellectus ubi iā ip̄s oculum purgat̄ hec Aug. Quare autem donū intellectus p̄cedentia quinq̄ dona sequitur. Anselmus. de hoc rationem assignat dicens. Quinq̄ dona p̄cedentia pertinent ad vitā actiuā. hec aut̄ duo scz intellectus et sapiētia prinent ad vitā cōtemplatiuā. que duo spūs sanctus postq̄ mentē facit pauentem p̄ donū timoris. sibiq̄ compaciētē p̄ donū pietatis. et ea agat que sunt faciēda per donū sciētie. et illa fortiter exēq̄tur per donū fortitudinis. et d̄ ip̄is sui exemplo facit alijs p̄sulentem per donum consilij. post spūs sanctus accēdit mentē ad intelligendum cur hec et illa fieri debeant. et ultimo q̄ a solo deo remunerationem querat istorum hec Anselmus. Et norandum q̄ cū hō sit ordinatus ad beatitudinem sicut ad finem sup̄naturalem. idō oportet ponere intellectum siue lumen aliqđ vt est habitus sup̄naturalis que sunt articuli fidei. et ex p̄sequenti quartūdaꝝ opacionū que ordinant̄ ad fidem que per dilectionem opaf̄ vt dicit apostolus et hoc lumen sup̄naturale et superadditū intellectui et hōi datū vocaf̄ donū intellectus et notat quandam excellēciam p̄gnitōis penetrans vsq̄ ad intimas res intelligēdas essēcias et veritates. qđ non fit ita explete ex virtute naturalis intellectus sicut ex virtute luminis sup̄naturalis sup̄additi intelle-

Dist. I. Ca. XII.

ctui De hoc in libro de spiritu et anima sic dicit. Intellectus est ea vis anime qua potēcia quantum homini possibile est cognoscit ad celestia archana penetranda. que penetrari non possunt nisi per spūm eius qui etiam profunda dei scrutat̄. Unde dicit apostolus. **N**obis aut̄ reuelauit deus p̄ spiritū sanctū. qui omnia scrutatur etiam profunda dei. Cum igit̄ veritates necessarie ad salutem sint nobis abscondite et velata in reꝝ naturis q̄b̄ eē in diuinis sacramētis et figuris. t̄m̄ in vt intellectus humanus sine adiutorio sup̄naturalis lum̄is n̄ possit ad eas apprehēdēdas contingere. planū est q̄ necesse fuit vt spūs sanctus intellectui humano sup̄ adderet aliqđ lumē sup̄naturale. quo velamina dictarū virtutū penetraret et veritates absconditas apprehenderet et sic eas nobis manifestaret. qđ vtiq̄ spūs sanctus facit. dū nobis donū intellectus inspirat. hoc em̄ donū intellectus primo facit nos penetrare velamina siue tenebras mentis nostre. de nec ad noticiam p̄riam perueniamus. et sanctam trinitatem ad cuius ymaginē creati sumus agnoscamus. **P**rius igit̄ tur donum intellectus facit nos ad interiora nostra ingredi. dum menti inspirat vt primo seipsa cognoscere discat. et in hoc diligenter se exerceat donec se revidere quid sit incipiat. **D**e hoc dicit richard. de sancto victo. exercitio cordis oculus mundat̄. ingenius acuitur. intelligentia dilatatur. nescit em̄ quantum sub pedibus eius omnia mundana gloria iaceat. qui condicio mis sue dignitatē nō p̄sar. nescit omnino quid de spiritu angelico. quid de spiritu diuino sentire debeat qui spiritum sanctum prius non cogitat. **E**t sequitur. Si nōdum idoneus es ad rem manduz ea q̄ intra in te metipso sunt

quod ad illa rimanda ydoneus eris que
sunt supra teipm. lxx richard. In hoc
exercitio ho per donu intellectus inci-
pit aliquantulum videre. qd factus est ad
ymagine sancte trinitatis. qz ad yma-
ginem ⁊ similitudine suam creavit de-
us hoem. De hoc dz in libro de spu ⁊
anima. Sicut deus pater. deus filius
deus spu sanctus vnus deus non tres
dz sunt sed tres psonae. ita aia intel-
ctus. anima voluntas. aia memoria
non sunt tres aine. sed vna in vno cor-
pore ⁊ tres vires. Et sicut ex patre ge-
nerat filius. ex patre ⁊ filio pcedit spi-
ritu scus. ita ex intellectu generat vo-
luntas. sed ex intellectu ⁊ voluntate p-
cedit memoria. Ex eo autem qd aia est
ymago dei ⁊ capax dei vt dz beatus Au-
gu. qua ppter quicqz diligentius atten-
dat prime sue pditionis excellentia vt
venerandam scē trinitatis in semetip-
so ymagine agnoscat. honoreqz diuine
similitudinis ad qua creatus est nobi-
litate mox exercitatio virtutum ac di-
gnitate meritoz habere tendat vt qn
apparebit similes ei appareamus qui
nos pdidit ⁊ reformauit. **S** Sci-
endū etiam qd intellectus est regula ⁊
circū spectio actionū moralium. **U**n̄ ps.
Intellectū tibi dabo ⁊ instruā te i via
hac qua gra. fir. sup te oca. meos. s. si
nisi gratie ⁊ dexte glorie. qd fit qn de-
us acceptat opera hois in pnti appor-
bando. ⁊ in futuro remunerando. **S**
oportet ad hoc qd simus apti ad istū in-
tellectum vt regloziemur non fm sen-
sibilia fantasia. sed fm iudicia in-
telligibilia. sicut per eundē ps dz. No-
lite fieri sicut equus ⁊ mulus qui nō
est intellectus. alioquin accidet nobis
sicut primo hoī. qui cū in honore esset
non intel. opa. est iumen. infi. ⁊ simi.
factus est illis. i. qz non est secutus in-
tellectū vt sequere ē mandatu dei scūs

est miser ⁊ captiuus. **U**n̄ nota
dū qd intellectus predictus prudentis
alis qui fm dictamen legis diuine docet
tria. s. quid euitandū sit. quid exequē-
dū. quid expectandū. **P**rimo donū in-
tellectus docet quid euitandū. qz omne
malū. **U**nde puer. ij. Si inclinaueris
cor tuū prudentie. si quesieris eam q̄ si
pecuniā. ⁊ sicut thesauros effoderis il-
lā. tunc intelliges timorē dñi ⁊ sciam
dei inuenies. i. qui vult habere hūc in-
tellectū debet se inclinare p humilita-
tē. querere p desiderū. effodere p exer-
citiū. ⁊ sic instructus in moribz intel-
liget qd in timore dñi viter. **S** malum.
Unde ps. Intiū sapie timor dñi. in-
tellectus bonus oibus facientibz euz.
Scdō donū intellectus docet quid ex-
equendū. qz oē opus bonū fm actum
cordis oris ⁊ opis. **D**e actu cordis dz
Josue. j. Ne declines a lege ad dextrā
vel ad sinistrā vt intelligas cuncta que
agis tunc diriges viā tuā ⁊ intelliges
eā. **I**te oris **E**ccī. v. Intelligas ⁊ euz
sapia pferas rñ sum vep. **S**i est tibi in-
tellectus rñ de primo tuo. si autē. ma-
nus tua sit sup os tuuz. ne capiaris in
verbo indisciplinato ⁊ pfundario. **I**te
opis. **U**nde beatus ambro. Nihil hō
dz agere nisi si queritur possit reddere
rōem. **T**ercio donū intellectus docet qd
sit expectandū. s. bonū eternū. **D**e hoc
per sapientē dz. Germina gratissima
expectatio p̄solantis. quocūqz seuer-
terit prudenter intelligit. non enim p̄
homo tenere bonā vitā nisi sciat termi-
nū quo debeat ire. debet em̄ p̄siderare fi-
nem in suo tpe gratissimū. gratum est
enim solū bonū tpale. gratius bonum
spūale. vt scia vel virtutes. gratissimū
autē bonum eternū. **U**nde dz Baruch
ij. Disce vbi sit sapia. vbi sit virtus.
vbi intellectus. vt scias simul vbi sit
longiturnitas vite ⁊ virtus. vbi sit lu-
d. j.

men oculoꝝ ⁊ pax. Nec eñ sunt in bo-
no eterno. Prover. ij. Longitudo vi-
erũ in dextera eius. ⁊ in sinistra eius
diuitie ⁊ gloria. Et ps̄ d̄r. Apud te est
fons vite. ⁊ in lumine tuo videbimus
lumen. ibi eñ debet esse oculus inelle-
ctualis q̄ rectificat. quẽ nõ hēbant il-
li de q̄b̄ d̄r in deutro. Gens absq̄ consi-
lio ⁊ sine prudētia vtiñā sap. ⁊ intelli-
ac. no. pui. per memoriã. s. p̄teritoꝝ.
discretionēq̄ p̄ntiũ atq̄ futuroꝝ pui-
dentiã ⁊ sic patet de dono intellectus.

De dono sapientie Ca. XIII. ¶

Distremo hoc

Pte non lateat fili q̄ septimũ ⁊
vltimũ donũ sp̄ss̄sancti est donũ sapie
q̄d̄ imediate sequit̄ donũ intellectus.
Ad hoc itaq̄ donũ sapie. s. a timore in-
cipiēdo q̄h̄ p̄ quosdã gradus puenit̄.
Cñ d̄r beatus aug. q̄ a timore vsq̄ ad
sapiam. que septima in donis est ⁊ vlti-
ma p̄ gradus tendit̄ ⁊ puenit̄. Et red̄
dit rōnez di. Sapia hęc vltima ⁊ sum-
ma est. q̄ hac habita aĩmus pacatus
⁊ trāquillus p̄fruit̄ ⁊ delectat̄. in ea ḡ
est vltima in qua est p̄summatō Simi-
lem rōem assignat ansel. di. Sp̄ss̄san-
ctus mēti inspirat ad postremũ sapiē-
tiã. quã alijs donis supaccumulat vt
q̄d̄ recte intelligit. s. in dono intellect⁹
fit sibi sapidũ atq̄ dulcissimũ in dono
sapie. soloq̄ rectitudinis amore sequa-
tur q̄d̄ intelligit eẽ sequendũ Non eñ
p̄fectũ facit cognitio vitatis. nisi etiã
sequat̄ experimētal̄. q̄ experientia est
magistra intelligentie vt d̄r hugo. Et
addit ansel. dicens. in isto edificio sic
p̄posito sp̄ss̄sanctus residet totaq̄ fa-
miliã domus interioris. i. oēs anime
sensus regit ⁊ ad suũ obsequiũ dispo-
nit. s. ascēdendo ad deũ ⁊ descendēdo
ad p̄ximũ. hęc ansel. ¶ Primo igit̄
videndum est quid sit sapientia ⁊ que

dicat̄ donũ sapientie. Unde norandũ
q̄ obmissa sapia carnis que inimica ē
deo. ⁊ sapia huius mūdi que stulticia
est apud deũ. que nec dicunt̄ sapie nisi
abusive. q̄ non sapide scie sunt. s. stul-
te ⁊ insipide. nulla itaq̄ istarũ est do-
nũ sapie. Et est alia sapia ⁊ increata.
De qua d̄r in sapientie. vij. q̄ ipsa est
candor lucis eterne ⁊ speculũ sine ma-
cula dei maiestatis ⁊ imago bonitatis
illius qui est xp̄s dei filius. quem pau-
lus appellat dei virtutē ⁊ sapiam dei.
De q̄ etiã br̄s ang. d̄r Sapientia in-
creata que est dei filius nõ cessat ocul-
ta inspiratione ⁊ reuelatione ad intel-
lectualem creaturã se transferre. vt ad
se p̄uertat. Sed nec ista sapia dei est
donũ sp̄ss̄sancti sed potius largissima
oĩm donoz doctrix est. Est ⁊ alia sapiē-
tia creata que ⁊ duplex est q̄ quedam
est p̄ studiũ humanum acquisita ⁊ est
vltus intellectualis. De q̄ loquit̄ p̄b̄s
in methaphisica sua que aliter p̄ vlti-
ci sapia cũ in ea quidam sapor inueni-
atur. h̄z eñ p̄b̄s admirabiles delecta-
tiōes vt d̄r x. ethicoꝝ. Licet sapor ille
non sit oleo ḡte p̄ditus p̄t̄ etiã sapia
hęc p̄ rōnis inquisitionē aliquantulũ re-
ctũ iudiciũ circa aliqua d̄na habere li-
cet incōplete. sicut oñdit hugo in pho-
go sup libro angelice ierarchie. vbi
fic d̄r. Philosophis datum fuit p̄p̄e-
nos quibz p̄summatio seruabat ⁊ in-
choatio parabat. vt inuenirent verita-
tem illam. quam oportuit suscipere su-
lios vite ad obsequium summe verita-
tis. cuius labor ipsis appositus est. no-
bis aut̄ fructus seruabat. ¶ Nonissime
aut̄ theologiam quandam p̄o ratione
diuinoꝝ ⁊ scrutationem inuisibilium
quasi p̄summaturam sapientiam ad-
diderūt. ⁊ ibi corruere ceperunt ⁊ e-
uanuerunt. hęc hugo. Unde nec ista sa-

pientia est donum spūs sancti. et quis
 ab eo datur. **E**st et quedam alia
 sapia que de sursum a patre luminum
 creata est. **U**nde dicitur Jaco. i. Omne da
 tum optimū et omne donū pfectum de
 sursum est descendens a patre luminū.
Et hec est vera sapia et donum spūs sancti.
 quia ipsa est veri splendoris et boni saporis.
Splendor namque eius dirigit in
 intellectū ad veri cognitōem. et sapor ei
 erigit affectum ad boni saporosam di
 lectōem. **I**gitur que sursum sunt sapite.
 non que super terram ait apłs. **O**bie
 ctum ergo domi sapie principale est de
 us. put est excitariuum voluntatis ad
 eius saporosam dilectōem. **A**ctus autē
 eius sapie est preemplari deū non quocūq;
 modo. sed ex dilectōe cum quadam ex
 pimentali suauitate in affectu. **E**x his
 igitur apparet quod donū est habitus super
 naturalis aie a spūs scō infusus ad deū
 cognoscendū et saporose diligendū.
Et notandū est quod dicit beatus ber
 nar. in libro de amore dei. quod sicut cor
 pus suos habet quinq; sensus quibus
 anime coniungit vita mediante. sic anīa
 bz suos quinq; sensus spūales quibus
 deo cōiungit mediante caritate. **P**er
 sensus enim corporis veterescimus. et
 huic seculo pformamur. p sensum vo
 luntatis renouamur in cognitōem dei.
 in natiuitatem aie vite sū voluntatez
 et beneplacitū dei. **U**nde dicit apostolus
 Nolite pformari huic seculo. sed reno
 uamini in nouitate sensus vestri vt p
 betis que sit voluntas dei bona et bene
 placens et perfecta. **S**icut autē oēs sen
 sus corpales vt visus. gustus et cetera. infir
 mans et ebrians in omnibus operibus su
 is. sic omnes sensus spūales infirmant
 tur et languescunt in opationibus suis si
 ne gustu spūali qui gustabilia spūalia
 sapida facit. **U**nde beatus bern. ostendit
 sup cantica sic dicens. **H**unc saporēz

perdidimus ab ipso pene exordio ge
 neris nostri. ex quo cordis palatū sen
 su carnis pteualente infecit virus ser
 pentis antiqui. et cepit anime non bo
 num saporē ac saporē noxius subintrare.
 scz pcupie. et sensus hoīs pempti sunt
 ad malum. et ideo multa bona fiunt quę
 non sapiunt facientibus. quia saporē mali
 non est totaliter exterminatus. s; nūc
 assidue sapia vincit maliciam in men
 tibus ad quas intrauerit. saporē mali
 quez illa inuexit saporē meliore exter
 minante. intrans autē sapia sensus car
 nis infirmat et infatuat. intellectu pu
 rificat. cordis palatū sanat et reparat.
 sanato palato iam sapit bonū. sapit et
 ipsa sapia. qua in bonis nullum est me
 lius. **H**ec bern. **S**ensu autē gustus in ani
 ma reparato per sapiam omnes sensus
 spūales pualescunt et vegetant. hic em
 gustus saporose sapie sensum visus in
 teriore clarificat ad deū sapide pte
 plandū. **H**ic gustus sensum auditus
 interiorē excitat ad verbum dei dulciter
 audiendum. **H**ic gustus sensum olfactus
 interiorē excitat ad dilectum suū
 auiter odorandū. **D**e hoc beatus bern.
 in libro de amore dei sic dicit. **G**ustū qui
 fit in sapiētia quedam sequit dulcedo
 quam in interiori suo anima sentiens
 modo quodam singulari quo suscipit
 gustabilia cūtra discernit et indicat se
 omnesq; sensus vegetat et pfortat. i. in
 teriores. **H**ec bern. **A**d hanc sapiētia
 querendā et assequendam. hortat nos
 apłs ad colof. iij. di. **S**i surrexistis cū
 xpō que sursum sunt querite vbi xpō ē
 in dextra dei sedens. que sursum sunt
 sapite. non que sup terrā. **I**n
 quibus vobis monet nos apłs adipisci
 donum vere sapiētie et hoc dupliciter
Primo veram sapiam suadendo cum
 dicit. que sursum sunt sapite. **S**ecūdo va
 nam dissuadendo cum addit. non que
 sup terrā. **H**. ij.

super terrā. Sicut enim duplex est aspectus aīe. s. ad spalia et ad terrā. sic duplex est affectus et duplex sapia. s. eterna que sursum est et spalis que deorsus est. De hoc dicit iaco. iij. Quod si zelum amaram habetis et contentiones sint inter vos nolite gloriari et medaces esse adversus veritatem. Non enim ista sapia desursum descendens sed terra aīalis et diabolica. que autem desursum est sapia primus quidem pudica est etc. Primo ergo videamus que sit vana sapia ut per hoc melius donum vere sapie agnoscamus. **V**ana est enim sapia terrena aīalis et diabolica. Terrena sapia consistit in habundantia opulentiarum terrenarum de hac dicit prima ad corin. j. Perdam sapientiam sapientium et prudentiam prudentium reprobo. **U**bi sapientia ubi scriba ubi doctor huius seculi. **N**one stultam fecit deus sapientiam huius seculi. perdam inquit quod non est vera. sapientes enim sunt ut faciant mala divitias avarie congregando. bonum autem facere nesciunt. Animalis autem sapientia consistit in experientia sensibilius delectationum. **U**n ad roma. viij. Non secundum carnem ambulate. sed secundum spiritum. **Q**ui enim secundum carnem sunt que carnis sunt sapientum. nam prudentia carnis mors est. **P**rudencia autem spiritus vita et pax. quam sapientia carnis inimica est deo. **Q**ui autem in carne sunt placere deo non possunt. **D**iabolica vero sapientia consistit in ambituone mundialium excellentiarum. **U**n apostolus ad corin. iij. Si quis inter vos videtur sapiens esse in hoc seculo stultus fiat ut sit sapiens. sapientia enim huius mundi stulticia est apud deum. **S**criptum est enim apprehendam sapientes in astutia eorum. **D**e quersantibus autem in his tribus querit apostolus ad philip. iij. di. **N**ulli ambulat quos sepe dicebam vobis nunc et flens dico inimicos crucis christi. hoc propter diabolicam sapientiam. quorum

deus venter. hoc propter animale sapientiam. **E**t gloria in confusione eorum qui terrena sapiunt hoc propter terrenam habentem perdit christus qui carum contraria eligens. s. pauperem acerbitatem et vilitatem et pauperem acerbitissime et abiectissime pro nobis voluit crucifigi. **Y**sa. liij. **P**uravimus eum quasi leprosum et percussimus a deo et humiliatum. **H**anc ergo sapientiam terrenam animalis et diabolicam moriens in cruce. s. dominus docuit despicere tanquam vanam et appetere veram sapientiam que de sursum est siue celestis. **D**e qua per salomonem dicitur. **T**ransivi ad contemplandam sapientiam errorum et stultitiam vidi quod tamen procederet sapientia stultitiam quantum differt lux a tenebris. **H**ec enim sapientia tanquam datum optimum et donum perfectum descendit a parte luminis. ut lux ad nostram potentiam cognitivam illustranda et hoc per verbum inspiratum ad nostram potentiam affectivam letificandam et per hoc verbum incarnatum. **P**rimo enim est sapientia ut lux illuminativa respectu nostre cognitivae. **U**n dicitur sapiens. viij. **N**eminem diligit deus nisi eum qui cum sapientia inhabitat. **E**st enim hec speciosa et sole et super omnem dispositionem stellarum. luci comparata invenit prior. ipsa enim sapientia ad instar solis dat a se lumen respectu cognoscendorum. instar lune respectu agendorum. instar stellarum respectu contemplandorum. **U**nde merito dicitur. **A**ia iusti sedes est sapientie. **P**rimo ergo cum do sapia est ut lux letificativa respectu nostre affectivae. **U**n eccle. xl. **U**inum et musica letificant cor et super virtutes dilectio sapientie. quam amans sapiens dicat sapientie. viij. **H**anc amantem et exquisivi eam a iuventute mea. et quesivi eam sponsam mihi assumere et amator factus sum forme illius. **I**tem viij. capi. **S**uper salutem et sapientiam dilexi illam et proposui pro luce habere

Illam quoniam inextinguibile est lumen eius
 Venerunt tibi omnia bona pariter cum
 illa. Tercio sapientia est lux corroborata
 tria respectu nostre operativae. Unde dicitur ec-
 cles. viij. Sapientia sapientem confortavit.
 et vult dicere quod nulla virtus creata tan-
 tum corroborat quantum sapientia. Ideo dicitur
 Sapientia. x. Certamen forte dedit illi ut
 vinceret et sciret quoniam potentior est omnium
 sapientia. Et sic apparent ista tria per que
 anima fit domus dei pulchra amena et
 robusta. De qua anime domo dicitur puer.
 ix. Sapientia edificavit sibi domum exci-
 dit columnas sepre. Columnas sacra-
 scriptura innuit Iaco. iij. vbi sic dicitur.
 tur. Que autem de sursum est sapientia pri-
 mum quidem pudica. deinde pacifica.
 modesta. suadibilis. bonis presentiens
 plena misericordia et fructibus bonis. iudicans
 sine simulatione. **Attende ad**
bas columnas si posses eas habere. ut
edifices domum sapientie in corde tuo. Om-
nia enim alia dona spiritus sancti ordinata
sunt ad hanc sapientie domum edificandas.
Iste igitur septem columne sunt pudici-
cia in carne. innocentia in mente. mo-
derantia in sermone. suadibilitas in af-
fectu. maturitas in iudicio. simplici-
tas in intentione. Primo quidem pud-
ica est per pudicitiam in carne que est pri-
ma columna. Unde per sapientes dicitur sa-
pien. j. In maliuolam animam non introi-
bit sapientia. nec habitabit in corpore sub-
dito peccatis. Hec est ergo principa-
lis columna domus sapientie videlicet uir-
pudica. contrario uir impudica est in-
tuina. De hoc dicitur ecci. ix. Vinum et mul-
eres apostatate faciunt sapientes et ar-
guunt sensatos. Deinde sequitur paci-
ca. ecce secunda columna que est innocentia
in mente per tranquillitatem. pax enim et
tranquillitas ordinis exhiberi solent per
obiam ad superiorem. per equalitatem
ad paralem. per iustam presidentiam ad in-

feriorem. Unde dicitur eccle. iij. Filie sapi-
 entie ecclesia iustorum et natio illorum obe-
 dientia et dilectio. iudicium patris audi-
 te filij et sic facite ut salui sitis. Deinde
 sequitur modestia. hęc est tertia columna
 sapientie que est moderatiua in sermone.
 Unde dicitur ecci. xxx. Homo sapiens ta-
 cebit usque ad tempus. lasciuus autem et im-
 prudens non seruabunt tempus. **Operet**
enim hominem multum sermoni suo cauere quod
est gladius ledens loquentem et primum
per uerbum scandali. Unde dicit apostolus pau-
lus. Omnis sermo malus ex ore uestro
non procedat. sed si quis bonus est ad edi-
ficatorem fidei erudiat. ut det gratiam
audientibus. Post hęc sequitur quarta co-
lumna cum dicitur. suadibilis bonis presentiens
que est suadibilitas in affectu siue
benignitas. Contrario est in benignitas.
Unde sap. j. Benignus est spiritus sapie-
ntie et non liberabit maledictum a labijs su-
is. Quanto autem quis est sapientior tan-
to suadibilior ad bonum alios puocan-
do. Sed stultos perculcat uerbum reflexi-
onis. Unde puer. ix. Noli arguere de-
risorem ne oderit te. Melius est enim a sa-
piente corripi quam a stultis adulatoribus
decipi. Deinde. plena misericordia et fructibus
bonis. vbi describitur quinta columna.
que est liberalitas in effectu. De hoc dicitur p-
uer. vltio. Os suum aperuit sapientie. et lex
clementie in lingua eius. Et premisit
ibidem. Manus suam aperuit inopi. ecce
manus quam docet sapientia. Docet etiam
opam uirtuosa et fructuosa operari. quod qui
donum sapientie habet a bono opere vacare
non potest. Post hęc sequitur. Non disiudi-
cans. vbi tangitur sexta columna que est
maturitas in iudicio. ne. scilicet. quis iudi-
cet temerarie. Unde ps. Os iusti medi-
tabit sapientiam et lingua eius loquetur ius-
dicium. Lex dei eius in corde ipsius et non
super. gressus eius. qui. scilicet. iusto zelo mouet
ad omnia. omne bonum approbando et omni-
bus. iij.

ne malum reprobando **D**einde sequitur. vij. columna vbi ultimo dicitur sine simulatione. in qua est summatio totius us edificij istius domus. **U**n salomon iij. reg. x. Fecit thronus de eboze gran dem et vestiuit eam auro fulno nimis que habebat. vij. gradus per quos sex colune precedentes designant et summitas throni rotunda erat in parte posteriori quod erat in figura huius colune omnia summantis. scilicet simpliciteris intentionis. **H**is columnis vij. perfectis et summatis in anima incipit homo que sursum sunt sapere non que super terram vbi videlicet christus est in dextera dei sedens. in quo sunt omnes thesauri sapientie et scie absconditi. que cognoscere et amare est vita eterna. ipso attestante qui ait **J**ohan. xvij. **H**ec est vita eterna ut cognoscant te solum verum et quem misisti ihesus christum **S**i ergo desideramus christum agnoscere et in statu vite ipsum contemplatione cernere. necesse est vitemus culpam deformatam naturam et exerceamus nos ad gratiam reformatam et hoc per ordinem ad iusticiam purificantem. et hoc per uersationem ad scientiam illuminantem. et hoc per meditationem ad sapientiam et hoc per contemplationem **S**icut igitur ad sapientiam nemo peruenit nisi per gratiam iusticiam et scientiam sic ad contemplationem non peruenitur nisi per meditationem perspicuam. per uersationem sanctam. et orationem deuotam **S**icut enim gratia est fundamentum rectitudinis voluntatis et illustrationis perspicue orationis. sic primo orandum est nobis. deinde sancte agendum. tercio ueritatis spectaculis intendendum et intendendo gradatim ascendendum quousque ueniamus ad montem excelsum ubi uideatur deus deorum in sion **U**nde ad ueritatem sapientie inueniendum et obtinendum multum ualeat diligens inquisitio et oratio **N**am sapientia est inquirenda et postu-

landa. querendo inuenitur sed postulando a deo possidetur inuenitur per cognitionem sed possidetur per dilectionem. per cognitionem uideatur. per dilectionem amplectatur et gustatur. uidere pertinet ad intellectum sed amplectari et gustari pertinet ad uoluntatem et affectum. **R** **D**e hoc dicit richardus. **S**icut deus per memoriam audit et per intellectum uideatur. ita per affectum amplectatur gustatur uel astringitur. et sic tenetur hoc utique perfectius est quam uidere solum. primo igitur queramus sapientiam inuestigando per cognitionem donec tandem mereamur eam a deo recipere per amplectum et degustationem. hunc thesaurum preciosum sapientie docet querere salomon puer. v. sic dicens. **S**i quesieris sapientiam quasi pecuniam et sicut thesauros effoderis eam tunc intelliges timorem domini. que uerba be. ihero. exponens dicit **Q**ui thesaurum effoderit excipit terram foveam in altum fodit. sedulus insidit. donec inueniat quod querit sic qui thesauros sapientie inuenire desiderat. omne pondus terretatis faciat. in se foueam humilitatis faciat. nec requiescat donec inueniat. **I**te ihero. **Q**uomodo uero cognoscatur inuenta sapientia hoc docet beatus bernardus. cum dicit. inuenisti plane sapientiam si per uiam uitae peccata desleas si huius seculari desideria perpendas. si eterna beatitudinem toto desiderio percipiscas. inuenisti sapientiam si horum singula tibi sapiunt. put sunt. ut hoc quidem amara et transitoria fugienda. illa quoque caduca et transitoria premenda. ista uero perfecta totius desiderij appetenda quam inuenimus quodam sapore iudicemus et discernamus. **I**te bernardus. **S**imus igitur huius salubris sapientie amatores que uocatur et dicitur. **T**ransite ad me omnes qui percipiscitis me et a generationibus meis adimplemini **E**t notandum quod sapientia dei uel potest esse firma et stabilis in cordibus fide-

um per diuersas vias roborat et confir-
 mat. De hoc hugo in .iiij. li. de archa
 noe sic dicit. Sapia dei in cordibus san-
 ctorum tanquam in paradiso inuisibili per timorem
 seminatur. per gratiam irrigatur. per dolorem
 oritur. per fidem radicaliter per spem vivit. per
 deuotionem germinat. per prouisionem
 oritur. per desiderium crescit. per caritatem
 roboratur. per circumspectionem frondet. per
 disciplinam floret. per virtutem fructificatur.
 per patientiam maturescit. per mortem car-
 pit. per contemplationem cibatur. Sapia
 ergo per timorem seiat. quia timor
 domini initium est sapientie. Item sapia
 per gratiam rigatur. sicut enim timor est sili-
 semini. ira gratia similis est humori. qui
 rigatur semen iactum in terram et germinat
 et facit. postquam enim homo a delectatione
 carnali per timorem abstractus fuerit. ne-
 cesse est ut statim aliquid gaudij spiritus
 lis preguustare incipiat. ne si omnino a de-
 lectione alienus remanserit. quasi semen
 aridum absque humore ad germen sapientie
 pualescere non possit. Sapia igitur per
 timorem seminatur. et per gratiam rigatur.
 quia timor primum carnalis delectationis
 ab anima affectum praeindit. ac deinde gratia
 redeunte quasi iam a sordibus mundatur
 spirituali delectatione perfundit. Item sa-
 pia per dolorem moritur. sicut enim seina
 germinare non potest nisi prius incineretur
 et putrescant et quodammodo moriantur
 ita nos germen bonum ferre non possu-
 mus nisi prius per salubrem dolorem mun-
 do moriamur. Et bene post preceptum
 gratie dolor nascitur. quia tunc vere in quibus
 mali sumus agnoscimus quam per infusi-
 onem gratie illuminari dulcedine spiritualium
 bonorum degustamus. Quicumque autem spiritu-
 alium bonorum dulcedinem non nouerit
 carnalis concupiscentie passio etiam tunc amat
 cum affligunt. Item sapia per fidem ra-
 dicaliter. fideles enim radices figunt non in
 hoc mundo. quia per fidem et dilectionem sunt

radicati et fundati in deo. Item sapi-
 entia per spem vivit. Spes enim est qua
 si memoria inuisibilium gaudiorum que in
 corde hominis recordata calefacit illud in-
 trinsecus et non sinit illud arefcere fri-
 gore infidelitatis in hyeme penitentis vi-
 te. et quod diu hec spes vivit in nostra mente
 nunquam arefcit arbor sapientie. sed que ad
 modum lignum illesum seruat virorem suum
 dum equalem habet prouisionem humoris
 et caloris. sic animus seruat virorem
 quem calor spiritus nutrit qui desuper radiat
 et studium bone operationis quod subter est
 rigatur. Item sapia per deuotionem ger-
 minat. que deuotio diuiditur in tria. in
 zelum. in passionem et beniuolentiam. Ze-
 lus est dum per amorem iusticie ad defen-
 sionem vltro se offert animus calumnia
 veritatis pati non sustinens. Compassio
 est quam miseris aliorum prolemus. Beni-
 uolentia est quam prompta voluntate bene-
 ficia rogati annuimus. Et sicut grana-
 tum germinare dicimus quam natura quod
 dam occultum germen producit quod intus la-
 tuit. Sic et bona voluntas zelare se non
 valens quadam ut ira dicam violentia ad
 exhibitionem boni operis foris exit. Item
 sapia per prouisionem oritur quam
 veritas manifestat. veritas autem ma-
 nifestatur quam ignorantia pellitur. igno-
 rantia autem pellitur quando mens il-
 luminatur thesaurus sapientie inuenit.
 Item sapia per desiderium crescit. sicut
 enim prouisio incendio paratur. ira
 desiderium simile est fumo qui de incen-
 dio nascitur. qui in directum ascendit. et
 quanto magis sursum attollitur. tanto
 magis attenuatur. tandemque eleuatus
 in sublime ab oculis intuentium prius
 subducitur. Ita homo per perfectum desi-
 derium celestibus appropinquans. et om-
 nem terrene concupiscentie nebulam euaporans
 totus spiritualis efficitur et se humanis sub-
 ducit aspectibus. dum ad terrena concupi-
 scit. **D. iiij.**

scenda amplius exire recusat. Item sapientia per caritatem roboratur. caritas enim similis est vino. vinum namque eos quos inebriauerit reddit hilares audaces fortes obliuiosos et quodammodo insensibiles. sic caritas mundando conscientiam mentem exhilarat deinde audacem reddit quoniam fiduciam praestat. deinde vires auget quod sicut dicit scriptura. Qui confidit in domino fortis est sicut leo. Obluionem quoque reddit quod cum tota animi intentione ad desiderium eternorum trahit. omnique transuentium memoriarum funditus ab animo euellit. Insensibile reddit quod dum mentes dulcedine medullitus replet. quicquid exterius amare offerit premitit quasi non sentiat. Item sapientia per circumspectionem frondescit et ramos expandit quidam enim sunt in quibus sapientia in altum crescit. quidam quibus in latum se expandit in contemplationis in altum surgit. qui per acumen mentis perueniunt usque ad celestia contemplanda. in actiuis vero in latum se expandit. quod hi intentionem mentis sue multipliciter foris spargunt ad dispensanda terrena. Debet autem homo esse prouidus et circumspectus ut ante periculum animi firmet. ut non solum quid eueniat sed euenire possit attendat. accidenti fortune non nimis credat. in aduersis iudicium non amittat. et quicquid finem habentium est siue bonum siue malum eque despiciat omnem euentum consilio suo perueniat amicos ante necessitates visitare studeat. omnes diligat. non omnibus eque credat maioribus obedientiam debere. equalibus dilectionem subiectis paternam sollicitudinem imperat. et sic per diuersa studia virtutum arbor sapientie ramos diffundet et frondibus circumspectionis vnicuique vestita sursum ad alta cacumen leuabit. Item sapientia per disciplinam floret. sicut enim in flore fructus speratur. ita in bono opere future retributionis premium expectatur.

Item sapientia per virtutem fructificat fructus boni operis est virtus occulta recte intentionis. proinde qui sine virtute bonum opus in oculis hominum foris exhibet. velut arbor est que sine fructu floret. Item sapientia per patientiam maturefcit. qui enim virtutem inchoat quasi quedam in se fructum bonitatis format. Sed qui virtutem quam inchoat ante finem deserit est velut immaturus fructus. qui non appetitus est esur quod ante tempus cadit et ideo patientia necessaria est ut in bono opere quod inchoamus constanter usque ad finem peruenemus. Item sapientia per mortem carpitur. quoniam enim fructus maturus est tunc discipulis percipitur ut ad patrem in familiam esse famulatum et nos cum ad perfectionem perducti fuerimus ab hac vita per mortem persequimur ut ad patriam eternam transierem. Item sapientia per contemplationem cibatur. iste est cibus de quo propheta. Adimplebis me leticia cum vultu tuo. Teleetra. in dextera tua usque in finem. **S** Considerandum quoque est quod duplex potest esse sapientia. Alia namque est secularium ac puerorum hominum qui terrena sapientiam perueniunt. Aliam vero est iustorum qui celestia diligunt. De qua duplici sapientia beatus Gregorius moral. exponens illa verba. Deriderunt iusti simplicitas sic dicit. huius mundi sapientia est corum machinationibus regere sensum verbis velare. que falsa sunt ostendere. que vera sunt fallacia demonstrare. hec nimis prudentia visu viuendi discitur. hec a pueris precio discitur. hanc qui sciunt ceteros superbiendo despiciunt. hanc qui nesciunt subiecti et timidi in alijs mirantur quod ab eis hec eadem dupliciter iniquitas nomine prudentie palliata diligitur. dum mentis pueritas verbanitas vocatur. hec sibi obsequentibus precipit honorum culmina querere. a preceptis spiritualis glorie vanitate gaudere. irrogata ab alijs mala multipliciter reddere cum vires suppetunt. nullis resistens cedere

in virtutis possibilitas deest quicquid
ex plere per maliciam non v3. hoc in pa-
cifica bonitate simulat. **A** contra iustorum
sapia est nil per ostensionem fingere. sen-
sum verbis aperire. verax sunt dilige-
re. falsa deuitare. bona gratis exhibere
mala libentius tolerare quam facere. nul-
lam iniuriam ultorem querere. per veritate
promeliaz lucem purare. **S**ed hec iusto-
rum simplicitas deridet. q2 ab huius
mundi sapientibus puritatis virtus fatu-
itas credit. omne enim quod innocenter a-
gitur ab eis perculdubio stultum putatur et
quicquid in opere venit approbans carna-
li sapie fatuitate sonat. **Q**uid namque
stultius videtur mundo quam mentem verbis
ostendere. nil callida machinatione simu-
lare. nullas iniurias promeliaz reddere.
per maledicentibus orare. pauperes
querere. possessa relinquere. rapienti non
resistere. percutienti maxillam alteram pre-
bere. **U**nde bene huius mundi dilecto-
ribus ille egregius dei suus sapiens dicit
Ablotatodes egyptiorum immolabimus
vno deo nostro. **O** vos quippe egyptii
edere dedignant. sed quod ablotatodes
egyptii hoc israelite deo offerunt. quia
simplicitatem percipite quam iniusti quique
velut infirmam abiectamque despiciunt.
hanc iusti in virtutis sacrificium vertunt.
et excellentes recti puritatem ac mansue-
tudinem deo immolant quam abhominan-
tes reprobi fatuitatem putant. hec gre-
gorius sic habemus de dono sapie. **E**t
sed considerandum persequitur quod spiritus sanctus
cum inhabitat cor hominis per gratiam suam men-
tem mirabilem reficit ac per. v3. dona sua
eam suaviter pascit. et in ea quoddam
conuiuium spirituale ac delectabile facit
sed ipsa dona seu virtutes se invicem
pascunt ac sibi suffragantur ne detrimen-
tum aliquod vel ruinam patiantur. **D**e hoc
beatus gregorius in mora. exponens illa dicit
ba. **E**t ibat filij eius et faciebant conuiuia

per domos. sic ait **F**ilij per domos conuiuia
faciunt dum virtutes singule iuxta mo-
dum proprium mentem pascunt. **U**nde et bene
ibidem subdit. unusquisque in die suo
Dies enim unuscuiusque virtutis. ut enim
incipit dona septiformis breuiter gratie
dei replicemus. **A**lium diem habet sapientia.
alium intellectus. alium consilium. alium forti-
tudo. alium scientia. alium pietas. alium timor
Nec enim hoc est sapere quod intelligere. quod
multi qui eterna quidem sapiunt. sed hec
intelligere nequaquam possunt. **S**apientia ergo
in die suo conuiuium facit. quod mentem de
eternorum spe et certitudine reficit **I**ntel-
lectus in die suo conuiuium facit et parat.
quod in deo quod auditu penetrat. reficiendo
cor illustrat tenebras eius **C**onsilium
in die suo conuiuium exhibet. quod dum esse
precipere prohibet ratione animam replet
Fortitudo in die suo conuiuium facit. quod
dum aduersa non metuit trepidanti men-
ti cibos perfidie apponit. **S**cientia in die
conuiuium pat. quod in ventre mentis igno-
rantie ieiunium superat **P**ietas in die suo
conuiuium exhibet. quod cordis viscera ope-
ribus misericordie replet. **T**imor in die conuiuium
facit quod dum premit mentem ne de presen-
tibus superbiat. de futuris illam spei cibo
perfortat. sed illud in hoc filiorum conuiuio
percutando video quod semetipsos inui-
cem pascant. valde enim singula quelibet
destituunt si non vno alia virtus virtuti suf-
fragantur. minor est quippe sapientia si intel-
lectu careat. et valde inutilis intellectus est
si ex sapientia non subsistat. quod cum altiora si-
ne sapientie pondere penetrat. sua illius le-
uitas grauius ruitur leuat **U**tile est con-
silium cui robur fortitudinis deest quod tracta-
tione operis non producit. **E**t valde fortitu-
do destruit nisi per consilium fulciatur. quod quo-
plius se posse percipere conuersus sine rationis mo-
deramine deterioris in precipis ruit. nulla
est scientia si utilitatem pietatis non habet. quod

duz bona cognita exequi negligit. sese ad iudiciū artius astrigit. Et valde in utilis est pietas si scie discretionē careat qz dū nulla hāc sciam illuminat qñ vel quō misereat ignorat. timor quoqz ipse nisi has etiam virtutes habuerit ad nullū opus pculdubio bone actionis surgit. qz dū ad cūcta trepidat ipa sua fortitudine a bonis oīb corpis vacat qz g̃ alternato ministerio virtusa virtute reficit. recte d̃r qz apud se vicissim filij p̃nuant. Cūqz vna aliā subleuādo subleuat. qñ p̃ dies suos numerosa soboles pascēdo p̃nuū parat. h̃c greg.

Ex his g̃ ṽbis colligere possumus qz vnū donū sine alio subsistere non p̃t qz nisi fulcia vna virtus p̃ aliā nō nūqz etiā ipa virtus in virtū declinat ac ruit. Quod p̃bat idem gre. in libro sup̃ ezechiele sic dicēs. in mente etem̃ nostra primus gradus ascensionis est timor d̃m. secundus pietas. tercius scia. quartus fortitudo. quintus p̃siliū. sextus intellectus. septimus sapia. Est etem̃ timor d̃m in mente s̃z qualis ille timor est si cū eo pietas nō est. qui em̃ misereat. primo ignorat. qui p̃pati eius tribulationibz dissimulat. huius timor ante oīpotentis dei oculos nullus est. q̃ nō subleuat ad pietatē sed sepe pietas per inordinatam m̃iam errare solet. si fortasse peccerit que p̃cenda nō sunt. peccata em̃ que fieri gehenne ignibz p̃nt discipline sunt verberare corrigenda. s̃z inordinata pietas cū t̃paliter peit ad eternū supplicium p̃trabit. vt g̃ vera et ordinata sit pietas ad gradū aliū est subleuāda. i. ad sciam vt sciat vel quid ex iudicio p̃nsat vel quid ex m̃ia dimittat. S̃z quid si sciat quid agere debeat quisqz. virtutem ṽo agendi nō habeat Scientia g̃ nostra crescat ad fortitudinē vt cū videt quid agēduz sit hoc agere p̃ mentis fortitudinē possit. ne t̃

more trepidet. et pauore collapsa non valeat bona defendere. que sentit se sepe fortitudo si improvisa fuerit et minus p̃ra vitia circūspecta. ipa sui p̃sumptione in casum ruit. Ascendat g̃ ad p̃siliū vt p̃uidendo p̃muniat oē qd fortiter agere p̃t. sed esse p̃siliū nō p̃t si intellectus deest. qz qui non intelligit malū qd agentem grauat. qd potest bonum solidare qd adiuuat. itaqz a confilio ascendamus ad intellectum. Sed quid sit intellectus magno quidē acumine vigilet. et moderari se nesciat p̃ maturitatē. ab intellectu g̃ ad sapiam ascendat. vt hoc qd acute intellectus inuenit sapientia mature disponat. Qui igit per timorem surgimus ad pietatem. per pietatem ad sciam duim. per sciam ad fortitudinē. roboramur per fortitudinē ad p̃siliū. tēdimus per p̃siliū ad intellectū. p̃ficimus p̃ intellectum ad maturitatē sapie p̃p̃rimus. Per hos septē gradus ad p̃tū ascendimus per quas nobis adiutus vite sp̃ualis apit̃. Quia p̃ timorem dei humiles. per studiuz pietatis misericordes. per scientiam discreti. per mentis fortitudinē liberi. per p̃siliū cauti. p̃ intellectum p̃uidi. per sapientiam maturi efficimur. h̃c greg.

Cū igit tante efficacie sint dona sp̃s sancti manifeste apparet qz h̃c dona nō solū mundāt cor et expurgant mentem hominis sed etiam p̃seruant corpus et animam et omni puritate et sic declaratum habemus de septem donis sp̃s sancti.

Filios. **D**ist̃ g̃ igit edoctus sum de septē donis sp̃s sancti. nūc de beatitudinibus quas dominus enumerat in euangelio et vtrum ipse beatitudines valeant ad purgationē cordis de hoc cupio o pater edoceri.

Non scire debes

Septem sunt beatitudines secundum
 distinctionem graduum. Quis. viij. sunt
 secundum essentias. quas saluator enumerat
 in sermone in monte beato. scilicet pauperas
 spiritus. mititas. luctus. esuries iusticie
 mundicia cordis et pax. **A**d hanc
 beatitudinum numerus accipitur secundum inte-
 gritate perfectionis. Requiritur autem
 ad integritate perfectionis tria. scilicet regres-
 sus a malo. processus in bono et perfectus
 status in optimo. Sane autem malum proce-
 dit ex tumore superbie. aut ex rancore
 malicie. aut ex languore cupiditentie
 Contra hec tria sunt tres beatitudines.
 scilicet pauperas spiritus contra malum tumoris
 mititas contra malum rancoris. luctus
 malum libidinis. Item processus in bono
 attenditur secundum divinam imitationem que est
 secundum duas vias domini. scilicet misericordiam et veritatem
 Unde psalmus. **U**niversa via domini misericordia et
 veritas. igitur secundum duas vias sumuntur
 due beatitudines. scilicet esuries iusticie. et
 affectus misericordie. Preterea perfectus status
 in optimo attenditur in duobus. scilicet in lim-
 pida cognitione. et in tranquilla affe-
 ctione. secundum hec sumuntur due ultime beati-
 tudines. scilicet mundicia cordis ad deum vi-
 dendum. et pax mentis ad perfecte fruendum
 deum. Et notandum quod ad bonum ordinare
 se tunc habet anima. si bona temporalia non dili-
 gat. sed vera bona esuriet et fruiat. si eis-
 dem bonis ita adhaereat. ut nulla pena
 ab eis separe valeat **A**d primum pertinet
 illud. scilicet beati pauperas spiritus. ad secundum
 illud. beati qui esuriunt et fruiunt iusti-
 ciam. ad tertium illud. beati qui persecu-
 tionem patiuntur propter iusticiam. **A**d ma-
 lum vero se ordinare habet anima si nullum
 malum primo inferat. si sibi ab altero il-
 larum vel gratis assumptum equanimiter
 ferat. si alij illatum malum pro posse aufe-
 rat. si studiosse caveat ut non inquinetur

malo culpe. nec perturbetur malo pene
Ad primum pertinet illud. beati mitis.
 ad secundum illud. beati qui lugent. ad
 tertium illud. beati misericordes. ad quartum
 beati mundo corde. ad quintum illud. be-
 ati pacifici **S**ciendum etiam quod
 per beatitudines excluduntur. vij. vitia
 capitalia. Pauperas spiritus excludit su-
 perbia. mansuetudo iram. luctus invidi-
 am. quoniam qui luget pro peccatis aliorum non
 invidet illis. esuries iusticie accidia.
 misericordia auariciam. mundicia cordis
 gula. quia cordis mundicia non servit
 ventri ad modum bruti animalis. pax ex-
 cludit luxuriam. quoniam gustato spiritu desipit
 omnis caro. **H**is ergo in genere pre-
 missis de beatitudinibus. nunc in specie
 de vnaquaque beatitudine videamus.
 Et primo de paupertate.

Capitulum XV. e

Prima beatitu

do est pauperas spiritus. et potest su-
 mi pro abstinentia ab amore mundi. i. ab
 amore carnalium voluptatum ac divitiarum
 et proprie excellentie. hec tria complecti-
 tur amor mundi. **U**n de super lucam. Pau-
 pes sunt qui non querunt illecebrosa. **E**t
 super mattheum. dicitur. Pauperas spiritu sunt humi-
 les deum timentes. **A**lia etiam gloria dicitur.
Pauperas sunt qui nihil habent et omnia possi-
 dent. **S**pecialiter tamen pauperas spiritu
 sunt contemptores mundi et huiles. **U**n
 pauperas deuotio duas habet partes. scilicet
 reprobam abdicatorem et spiritus strictionem. **C**on-
 temptoribus vero reprobam temporalium permittit
 regnum celorum quasi iure emptiois.
Unde beatus bernardus. **P**auperibus propter et
 martiribus regnum permittit celorum. **E**st
 etiam humilium regnum celorum. iuxta il-
 lud. **S**imite paruulos venire ad me. ta-
 lium enim est regnum celorum **U**n quilibet
 deuotus et precipue religiosus dicitur
 virtute paupertatis et humilitatis seu

vilitatis diligere et sibi assumere et non abdicere si desiderat regnum celorum possidere. **U**n beatus aug. in persona saluatoris sic dicit. Venale habeo. quid domine. regnum celorum. quo emi. pauper regnum. dolore gaudium. labore requies. vilitate gloria. morte vita. **h**ec aug. Sed nota domine quod non omnis pauper seu humilitas accepta est deo sed solum illa que voluntarie propter amorem dei assumitur placita est illi. **U**n beatus bernardus. Non pauper virtus reputatur sed amor pauperum. Denique beati pauperes non rebo sed spiritu. **D**icit etiam de hoc crisostomus. Sunt multi humiles nolentes. rebus necessitate coacti. non est laus. **U**n illos dominus beatificat qui seipsum ex electione beatificant. ideo autem hic incipit radicatus euellere superbiam. quod hec fuit radix et fons malicie vniuersae terra quam ponit humilitatem velut quoddam stabile fundamentum. qua subiecta cum stabilitate alia superedificantur. hac autem destructa penitunt quecumque congregaueris bona. **h**ec crisostomus. Considerandum etiam quod aliqui sunt spiritu diuites aliqui vero de spiritu nihil habentes aliqui autem spiritu pauperes. **D**e quibus richardus de sancto victore sic dicit. Alii sunt spiritu diuites. alij quodammodo de spiritu nihil habentes. alij pauperes spiritu. Spiritu diuites sunt superbiens de spiritu. nihil habentes nimis pusillanimes. spiritu pauperes humiles. **S**uperbientes faciunt non facienda perelatione. pusillanimes facienda pretermittunt per pusillanimitatem. humiles non facienda pretermittunt. et facienda faciunt per humilitatem. pauperes itaque spiritus nihil habentes defectiois nihil superfluitatis per viam regiam ducit ad beatitudinem supernam et hec de prima beatitudine.

De mititate

Ca. XVI.

Secunda beati

tudo est mititas que sequitur immediate paupertatem. quod non potest esse pauper et carere diuicijs nisi quod mitis et mansuetus fuerit. **U**n beatus ambrosius. **C**um de posueris oem peccatum et exueris oem maliciam et simplicitate contentus fueris in opere malorum superest tibi morositas temperem. quid tibi prodest tibi carere secularibus nisi fueris mitis. **D**ec ambrosius. **M**itis est ille qui est que mentis asperitas seu amaritudo non afficit. sed simplicitas fidei ad oem iniuriam patienter patiendam instruit. **U**n beatus augustinus. **M**ites sunt qui cedunt improbitatibus et non resistunt in malo sed vincunt in bono malo. **C**um igitur animus ex aliqua occasione ad iracundiam morosus fuerit necesse est. ut refrenet in se impatientie motum. ne brutem mansuetudinis et mititatis perdat. **A**d quod horatius beatus ambrosius. sic dicit. **M**itiga affectum. ut non irascaris aut certe iratus ne peccaueris. **P**ecclorum enim motum repate desilio nec minoris virtutis debet cohibere iracundiam quam oino non irasci. cum plerumque istud lenius hoc fortius estimet. **h**ec ambrosius. **S**ed notandum quod sunt nonnulli qui mites ac mansueti evidenter quod diu nihil aduersitatis patiuntur. cum vero aliqua occasio ad veritatis illis occurrerit quod longe patienter mansuetudine. eorum impatientia patet. **D**e talibus dicit beatus bernardus. **S**unt aliqui mites sed quod diu nihil agunt aut debent nisi per eorum arbitrio. patebit autem quod longe sint a vera mansuetudine si vel leuis occurrat occasio. **h**ec beatus bernardus. **D**iligenda vero est hec mansuetudinis virtus. que in hoc multa bona operatur. **D**e cuius commendatione iohannes abbas montis sinai sic ait. **M**ititas est patientie firmamentum caritatis porta. confidentia in oratione. spiritus sancti locus. christi imitatio. angelorum appropinatio. demonum vinculum et peccatorum requiescit dominus. anima vero perturbans

prubata est sedes demonū. hec ioban
nes abbas. **S**z p̄siderandū q̄ sunt nō
nulli ita mites vt nullā curā habere ve
lint d̄ cura ⁊ vita aliena. neminē quip
pe curāt de bono ammonere. neminē
de malo corripere ⁊ talis māfuerudo nō
est p̄mendabilis sed potius reph̄nfi
lis. **S**z rangit rich. de sc̄to victore sic
di. **M**ites sunt lenes ⁊ patientes. qui
neminem cedunt ⁊ improbis cedunt.
Sunt aut̄ quidā qui ita mites esse vo
lunt vt nihil curent de vita aliena. ne
minē de bono ammonēat. neminē de
malo corripiant. sed talis lenitas non
est multū laudāda qz patit̄ defectū vbi
deberet exercere virtutis effectū. **T**ales
igif̄ d̄nt esse mites vt neminē ledant.
mala illata patienter sustineāt ⁊ nō so
lum suā sed nec alienā negligant vitā
vt si opus fuerit ⁊ bonis ad meliora ex
hibeant exhortatōem ⁊ malis de malo
correptōem. **E**st em̄ modus in rebz qz
sicut homo nō d̄ esse nimie aspirantis
sic nec esse d̄ nimie lenitatis. vt inter
dextram ⁊ sinistrā per discretā māfue
ritudinē ad beatitudinis pueniat terrā.
hec rich. **Q**ui igif̄ puenire desiderant
ad hereditatē celestē ⁊ ad terrā viuēti
um d̄nt mites esse ⁊ mansueti cor̄de vt
ipm̄ valeant possidere. **U**n̄ bea. augu.
Rixent̄ igif̄ immites ⁊ dimicent p re
bus t̄p̄alibz ⁊ terrenis sed beati mites
qm̄ ipsi possidebunt terrā. de qua euēl
li non p̄nt. illā inq̄ terrā de qua in ps̄
d̄. **P**ortio mea d̄ne sit in terra viuē
tiū. **S**ignat em̄ quandā stabilitatē he
reditatis p̄perue. vbi aīa per bonū af
fectum in loco suo requiescit sicut cor
pus in terra. ⁊ inde cibo suo alit̄ sicut
sanctorū. hec augustinus.

De luctu.

Capitulum XVII. **E**

Tercia beatitudo

Uest luctus que sequit̄ immedi
ate miritatē siue mansuetudinē qz mā
fuetus ⁊ mitis d̄ reuocare ante men
tis oculos pctā que fecit ⁊ p̄ illis luctū
habere. **A**d qd̄ h̄oīat̄ beatus aug. sic di
cens. **C**ū hoc feceris vt sis paup̄ ⁊ mi
tis memento q̄ pctōr̄ es ⁊ lugeto pctā
tua. **U**nde sequit̄. beati qui lugent. **E**t
bene tercia beatitudo est pctā de sententiā
qz trinitas ē que pctā p̄donat. **L**uctus
aut̄ put̄ sumit̄ p̄ beatitudine est gratia
vehementer dolendi de malo. qd̄ acci
dit vel de bono qd̄ deficit. **U**n̄ luctus ē
lugere p̄ peccato ⁊ odire pctā irā vt in
surgamus ad destructōem ipsius. **L**u
gere aut̄ de malo vt fugiamus ipm̄ in
q̄rum auertit ab amaro. sic lugere est
solius caritatis. **L**ugere vero de aliquo
sp̄uali est cuiuslibet caritatis vel virtutis.
quelibet em̄ virtus luget de suo con
trario. **E**t notandū q̄ quatuor
sunt sp̄s luctus. **P**rimus est luctus p̄
pp̄rijs peccatis. **D**e quo per ps̄ d̄. **E**ri
tus aquar̄ deduxerunt oculi mei qz nō
cust. le. tuā. **S**c̄d̄s luctus est p̄ alienis
pctis. **U**n̄ iher. ix. **Q**uis dabit capi
ti meo aquā ⁊ oculis meis fontē lacri
mar̄ ⁊ plorabo die ac nocte inter secti
onē filie ppli mei. **T**ercius est p̄ incola
tu p̄ntis miserie. **U**n̄ p̄lx̄ta d̄d̄. **D**eu
mibi qz inco. me. plon. est. **Q**uartus
est p̄ delatōe patrie. **U**n̄ ps̄. **S**up̄ flui
na babiloīs illic sedimus ⁊ fleuimus
dū recordaremur syon. **S**ed p̄siderā
dū q̄ sunt nōnulli qui damna rez t̄pa
lium ⁊ mortem caroz̄ suoz̄ lugent. dā
naxero sp̄ualia ac detrimentū virtutū
lugere nō curant. **S**z qui p̄solari a do
mino desiderant necē est vt p̄ peccatis
suis luctū hēant. ⁊ p̄ defectū virtutū
placētū sibi assumant. **U**n̄ rich. de sc̄o
victo. **D**eu q̄ multi lugēt caros suos
J. j.

qui nequaquam lugent semetipsos quam multi lugent damna corporalia. qui lugere contemnunt damna spiritualia quam aliquid infirmat aut moritur lugent amici. qui autem peccant damnabiliter non lugent. **S**anctitas insana. o visio ceca. o vita mortua. **U**e istis qui non lugenda et parva lugenda graviter lugent et graviter lugenda spiritualia. scilicet damna non lugent. **L**ugeamus igitur fratres. lugeamus amissionem bonorum operum. et fructuum. lugeat corruptus amissionem virginalem integritatis lugeat maliciosus amissionem pietatis lugeat superbus amissionem humilitatis lugeat iracundus amissionem interne tranquillitatis. lugeat avarus amissionem largitatis. lugeat ebriosus amissionem sobrietatis. lugeat accidiosus amissionem spiritualis exultationis. lugeat invidus amissionem caritatis. **B**eati namque qui lugent modo per penitentiam. quod consolabuntur per indulgentiam. deinde etiam per iusticiam. postremo autem per gloriam. **P**ossumus etiam dicere tria esse genera spiritualiter et fructuose coram oculis creatoris lugentium. aliquid namque lugent per indulgentiam culpe. aliquid lugent ex suavitate divinitus sibi collata. aliquid ampliori fervore accessi lugent ex desiderio future glorie. **E**t in his omnibus beati sunt qui lugent quod si seminant in lacrimis in exultatione merent. abstergent enim deus omnem lacrimam ab oculis sanctorum suorum. et non erit amplius neque luctus neque clamor sed nec ullus dolor. quam prius transierunt. **D**ec ricardus. **E**t notandum quod sunt nonnulli qui in luctu et lamento penitentiae non perseverant sed post gemitus habitos per peccata ad lenitates et scurrilia et alia in convenientia se tradunt. et per consolationem divina privant se. **U**nus beatus bernardus. **L**uctus eorum qui perseverantiam non habent non merentur consolationem. alios inquit lugentes video. sed si de corde procederet luctus

non tam facile soluerent in risum. nunc autem cum habundantius ociosa et scurrilia verba profliant quam prius lacrimae. homo de his esse non arbitror quibus consolatio divina permittitur. quam quidem post illos tam facile consolatio admittitur aliena. hoc beatus bernardus. **S**ed et hoc considerandum quod habendum luctum et gemitum per peccata et excessibus perpetratis multum valet. ut mortis horrorem et metum gehenne ardentis a oculis habeat et ut etiam per tali luctu consolatio a domino repromissam accipiat. **S**ed quod horat beatus bernardus. sic dicens. **I**n omnibus operibus memorare novissima tua. mortis horrorem. iudicii tremendum visum. ardentis gehenne metum ab oculis nostris elongari nullatenus poteris. cogita peregrinationis tue miseriam. recogita annos tuos in amaritudine anime tue. et cogita humane vite pericula. cogita fragilitatem propriam. in homo cogitatione si perseveraveris. dico tibi parva fenueris. quicquid foris videtur esse molestum dum toto corde circa molestiam iteratores te occupaveris. sed nec paties dominus sine consolatione te esse. quam est pater miser cordiarum et deus totius consolationis et plebis omnino quod veritas. **M**atth. v. potest licet dicens. **B**eati qui lugent quam ipsi consolabuntur.

De esurie et siti iusticie.
Ca. XVIII.

Quarta beatitudo
est esuries et sitis iusticie. et se quis immediate luctum. quod homo post lamenta penitentiae incipit iusticiam esurie et sitire. **U**nus de beatus ambrosius. **P**ostquam te fleui viz peccata. esurie et sitire incipio iusticiam. **U**nus et sequitur beati qui esurire et sitiunt iusticiam. **E**suries deo iusticie vehementer desiderium iusticie siue summi boni. **E**t notandum quod iusticia hic accipitur generaliter per probitatem vel bonitatem seu

rectitudine vite. Quanto aut magis quis esuriat iusticie h3. tanto maiorem leticia h3 opandi iusticia. Amatoribus naq; veri boni no est satis q iusti sunt. sed sp fitiunt opus iusticie. et reddere vnicuiq; qd suu est. viz deo. sibi et pri/ mis. naz ppter esuriam et fitim iusticie multi sci mortui sunt mundo et mortui sunt corpale qz p illa iusticia morti se tradiderunt. Esurienda igit iusticia e vt thesaurus altissimis preualens. Unde ecci. xix. Bone thesaur tuum in pceptis altissimi. et pderit tibi magis q; aur. Alios naq; thesauros relinquit homo cu morit. sed hunc thesaurum viz iusticia etiam post morte se cu defert. Un in apoca. dz. Opa em illoz sequunt illos. Sed pferandū est q hoies esuriunt et fitiunt diuersimode. alij malu. alij bonu. alij aurum et argentu. alij possessiones innuēras. alij honores et seculi voluptates q oino sariare non pnt. sola aut est iusticia que pducit ad gloria. vbi satietas eterna possidebit. Un rich. de sero viro. sup illo verbo. Beati qui esuriunt et fitiunt iusticia. sic ait. Des hoies esuriunt et fitiunt sed diuersimode. alij naq; esuriunt et fitiunt malu. alij bonum. alij aur et argentu vel vestes preciosas predia vineas et possessiones innumeras. ista tñ oia bona sunt in se. sed in hoc quodammodo mala esse dicunt q a malis male esuriunt et fitiunt. sic et dominus iniquu dixit mamona. i. diuitias. non q res diuitiarum essent iniqua. s; per iniquitate acquisite. Alj esuriunt et fitiunt prates et honores. alj voluptates. alj saluatores in foro et vocari ab hoib; rabbi desiderant. sed tales non pnt saturari. totus em mundus no sufficit hoim. dñs ho i sufficit. qui dñs est mundi. no em implet oculus visu nec auris implet auditu. nec i ceteris sen

sibi pt homo saturari ex eoz delectato nib; Qd rex dd benepfideravit qui q; uis hret ad comedendu et bibendu no solu ad necitate sed etiaz fivellet ad supfluitate cu dixit. Satiabor cu appa ruerit glia eius. Igit esuriemus et fiti amus no terrena sed iusticia. qz p esurie et fitim iusticie puenimus ad saturi tatem eterne glorie. hxc richar.

De misericordia.

Capitulum XIX. R

Quinta beatitu

do est mia. et sequit immedia te iusticia. Un dicit quedā glo. q mia et iusticia ita piuncta sunt. vt altera ab altera tempari debeat. iusticia em sine mia crudelitas est. mia vero sine iusticia dissolutio. Unde post iusticia dñs psequit dicit. Beati misericordes qm ipsi miam psequunt. Et notandū q mia est virtus per qua animus sub calamitate afflictioz mouet. Scdm da. Mia est tristitia in alienis malis. Un illi misericordes dicunt. qui de malo alterius quasi de suo dolent. De hoc remigius. Misericors dz quasi miseruz hñs cor. qz alterius miseria quasi sua reputat. et de malo alteri quasi de suo dololet. hxc remi. Debet ergo vnusquisq; fidelis cui superunt res tempales opus mte in pauperes exercere elemosi nam largiendo. vt per hoc deum creatorem omnium ad miserandum sibi debito rem faciat. qz qd pauperib; tribuit in gazophilaciū xpi mittit et in manu di ponitur. Unde beatus aug. Dicit tibi xps. Da mihi de eo quod dedi tibi. de meo quero et mihi no donas. da et red do. habuisti me largitorem. facito et me debitorem. hxc aug. Item dr. Vanus pauper sunt gazophilaciū xpi. Unde qd in manus pauperum ponit in gazo philaciū xpi mittit. imo qd plus e in

manus dei ponitur. et iam auferri non potest ei qui dedit cum non sit qui de manu eius possit eruere. lxx aug. **S**icut aliquis religiosus est vel pauper qui non habet unde tribuat necessitate patienti. debet tamen facere quod in se est viz passionem erga proximos. miseriam patientibus exhibendo quod nonnunquam maioris est meriti ex corde proximo parati quam terrenam substantiam eidem tribuere. Unde dicit beatus gregorius. Exteriora largiens rem extra se metipsum peribit. quod autem fletum et passionem tribuit proximo. ei etiam aliquid de seipso dedit. lxx gre. **Q**ui ergo misericordiam a dominis sequi desiderat ipse opus pietatis et misericordiam proximo impendere studeat. Unde richardus. **B**eati misericordes quam ipsi misericordiam consequentur. **S**i ergo vis misericordiam accipere exhibe misericordiam. dimitte inquit et dimittemini. secundum enim mensuram qua mensi fueritis remetietur vobis. **B**eati quoque misericordes. qui alijs in misericordijs suis assistunt et eos secundum possibilitatem suam defendunt et protegunt.

De mundicia cordis.

Ca. .XX. I

Sexta beatitudo est mundicia cordis et sequitur immediate misericordiam. quod qui opera misericordie exercet. nisi hoc mundo et simplici corde fecerit. mercede eterna se privat. Unde beatus ambrosius. **Q**ui misericordiam differt misericordiam amittit. nisi mundo corde mereatur. nam si iactantiam querit. nullus est fructus. Unde sequitur. **B**eati mundo corde. **M**undicia vero cordis est integritas vtriusque hominis. diuini amoris intuitu seruata. qua clarificatur cor et mundatur ad videndum deum et ardentissime diligendum. Unde raba. super illo verbo **B**eati mundo corde sic ait. **A**udi corde sunt. quos non arguit vlla conscientia peccati. Unde mundus deus mundus

de corde respiciatur. et templum dei non potest esse pollutum. deum enim mundi corde videntur hic per gratiam in emigra. in futuro autem facie ad faciem. lxx raba. **N**ecessario est ergo qui deum videre desiderat ut oculos cordis ab omni squalore peccati tergant. Unde leo papa. **P**lenam deum veri luminis sordens acies videre non poterit. et quod erit iocunditas mentibus mundis. hoc erit pena maculosis. **D**eclinent ergo terrenarum caliginem variatum. et ab omni squalore iniquitatis interioribus oculis tergantur ut serenius intuitus tanta dei visione pascantur. lxx leo papa. **Q**uanto magis unusquisque a malis operibus se abstraxerit et iustitiam dilexerit ac bona opera fecerit. tanto amplius secundum possibilitatem humanarum mentium oculis videbitur. **D**e hoc crisostomus. sic dicit. **Q**ui omnem iustitiam facit et cogitat. mente sua deum videt. quam iustitia figura dei est. **U**is enim iustitia est. secundum ergo quod aliquis corripuerit se a malis et fecerit bona. secundum hoc videt deum. aut parum aut amplius aut interdum aut semper secundum possibilitatem humanam. in seculo autem illo tantum de corde deum videbunt non in speculo sed facie ad faciem. lxx crisostomus. **U**nde mus ergo nos non solum ab operibus prauis. verum etiam a cogitationibus immundis ut deum videre mereamur in celis. **Q**uia secundum quod dicit richardus. de sancto viatore. **U**ndi sunt illi corde. qui nec polluuntur pollutione inuicis cogitationibus. nec luto fedantur prauae delectationis. **U**ndi corde sunt. quos nec tergit nebula terre ignorantie. nec corrumpit ardor fidei cupiditatis. **U**ndemus ergo corda nostra ab omni ignorantia per inquisitionem veritatis. et ab omni praua cupiditatis per amorem virtutis. ut mereamur deum videre in gloria regni celestis. lxx richardus.

De pace.

Capitulum XXI.

et

Septima beatitu

do est pax. que sequitur immedi-
ate post mundiciam cordis. q2 purgato
corde ab omnibus passionibus vitiorum et
carnalium delectationum ac immundarum
affectuum incipit homo pacem interiorum
et tranquillitatem mentis possidere
Uñ beatus ambrosius. Cum interiora tua
vacua feceris ab omni labe peccati. ne
dissentones prentonesque ex affectu tuo
pdeant. a te pacem incipis ac si pacem
alios feras. Uñ sequitur. beati pacifici.
Et notandum quod pax est status virtutis
in quo est delectatio in deo sine tradi-
tione carnis. mundi. et dyaboli. De
hac pace dicit Leo papa. Vera pax est a
deivoluntate non diuidi. et in his que
solius dei sunt delectari. Pacifici autem
in iero. bene dicuntur illi qui puri sunt
in corde suo. deinde inter fratres dissiden-
tes faciunt pacem. Quid enim predest alius
per te pacificari cum in tua anima sint bella
vitiolorum. hxc ihero. Et sciendum quod pacifi-
cis magis attribuit esse filios dei quod ce-
teris. q2 licet magna maxime assimilet
hominem deo quantum ad opera exteriora.
tamen quantum ad interiora magis assimi-
lat deo pax. Uñ hilarius. Pacificorum
beatitudo adoptionis est merces. et ideo
dicitur quod filii dei vocabuntur. Parens enim
omnis deus vnus est. neque enim transire
aliter in nuncupationem familie eius li-
cebit nisi fraternam inuicem pace viuam
mus. hxc hilarius. Et sicut dei filii vocan-
tur qui pacem diligunt. sic vocantur fi-
lii dyaboli qui discordiam querunt. Uñ
beatus gregorius. Sicut vocantur filii dei qui
pacem faciunt. ita peccudubio sathane
filii sunt qui pacis discordiam confundunt.
Qui vult ergo christum suscipere in sui cor-
dis hospitium pacem diligat. et inuidiam

que pacis inimica est a se repellat. q2 si
cut in cordibus pacificis christus requiesce-
re cupit. sic inuidiosos et inquietos omnibus
modis execrat. De talibus etiam pacifi-
cis et inuidiosis abbas effrem sic dicit. Qui
amplectitur pacem in mentis sue hospicio
mansione prepat christo. q2 christus pax est et
in pace quiescere cupit. vix autem inui-
dus omnibus modis execrat. Vir pacifi-
cus in tranquillitate est spiritus. inuidus autem
similis est navi cum iactat fluctibus. ho-
mo pacificus securam possidet mentem. in-
uidus autem in pruritione est spiritus. Qui se-
crat pacem tutus est vndique ac munitus
inuidus ut lupus rapax insamat. homo pa-
cificus est quasi vitis dans fructum copiosum
se. inuidi autem opus in egestate et mise-
ria detinet. Et quantum pacificus gau-
dens in domino letatur. tantum inuidens rabe-
scens ad nihilum redigitur. Ex abundantia
leticie pacificus homo dinoscitur ex vul-
tu madido furore pleno inuidus mon-
stratur. Pacificus homo portum angelorum
merebit. inuidus autem princeps demonum
efficit. Et sicut pax secreta mentis illu-
minat. ita inuidia occulta cordis obce-
cat. pax enim effugatur et pruritur oem dis-
cordiam. inuidia autem iracundiam cumulat.
Secrare ergo filii desiderabile nomen
pacis ut fructus pacis acquirere possis.
et execrare inuidiam ne malorum fructibus
replearis. hxc effrem abbas. Quisquis
ergo desiderat esse de numero filiorum
dei necesse est ut pervitiolorum ac malorum cogi-
tationum expulsionem cordis pacem ac tran-
quillitatem in se preseruet et custodiat. ac
proximis suis sibi aduersantibus se paci-
ficum et benignum exhibeat ut hereditatem fi-
liis dei promissam possidere valeat. De
hominibus pacificis richardus de scovicto. sic
dicit. Pacifici sunt qui in semetipsis pacem
facere et custodire volunt. quod vitia aduer-
santia subiungant. adutes erigunt. et quic-
quid in se puerse cogitationis locutionis
J. iij.

opisue deprehendunt. prudenter et potenter expellunt. nec aliquid perturbatis in regno sue dominationis permittunt. et si quid aduersitatis ei acciderit. pacem tamen suam seruant. et circa cum cordis sui tranquillitate iudicant. pacifici sunt. qui cum a malis eis inferunt mala. mala minime retribuunt. sed cum his qui oderunt pacem sunt pacifici. pacifici sunt. qui non in se tantum pacem custodiunt. verum etiam alios discordantes ad unitatem pacis reducunt. isti filii dei vocabuntur. quia deus summa pax est et omnia cum tranquillitate iudicant. filii dei fratres christi isti sunt filii per gratiam. christus filius per naturam. heredes dei coheredes autem christi. hec richardus.

De persecutione Ca. XXII. et

Octava beatitudinis

est persecutio persecutoris propter iusticiam et immediate sequitur pacem. quia habita pace et tranquillitate cordis. post victoriam virorum et carnalium delectationibus habitio est homo. et expeditio ad suscipiendas persecuciones a proximis illatas. nam cor bene purgatum a cupiditate reprobis et ambitione mundialis dignitatum non valde perturbatur. si a pueris hominibus tam in damno reprobis quam etiam in verbis presumptuosius iniuria patitur. quia qui gloriam mundi non querit nec presumptuosius meliam primescit et ideo persecutionem patienter sustinet propter iusticiam. Et notandum quod quicquid fidelis propter fidem christi ab infidelibus nunc nullam persecutionem patitur. tamen si aliquis propter veritatem et iusticiam etiam a suis aliquid patitur mercede martirij non priuabitur. De hoc dicit crisostomus. super mattheum Non dixit saluator beati qui a gentibus persecutionem patiuntur. ne putes illum solum beatum qui persecutionem patitur ab extraneis Sed et si quis ex potentibus qui christiani videntur. qui propter peccata sua a se for-

sitan correptus fuerit. et re persecutus leuatus est cum iohanne baptista Si enim verum est quod probere martires sunt qui a suis sunt occisi. sine dubio qui propter causam dei aliquid patitur etiam a suis mercedem martirij habet. Et ideo non posuit scriptura personas persecutorum. sed solum causam persecutionis. ut non aspicias quos te persequatur sed propter quid. hec crisostomus.

Considerandum etiam quod multi patiuntur persecutionem mali. propter culpam boni propter iusticiam. omnes enim qui pie volunt vivere in christo persecutiones patiuntur. Unde sustinentibus persecutiones vel quolibet aduersa necessaria est patientia. ne premium perdat glorie eterne. Unde richardus de sancto victore. Multi patiuntur aliquid propter persecutores sed aliquid propter culpam aliquid propter iusticiam boni. latro suspenditur propter culpam iustus non potest suspendi nisi propter iusticiam Sed diceret aliquis nequomo potest mori propter persecutiones astringere beatitudinem. quia nunc in pace consistunt omnia et sancta ecclesia fere de nulla parte patitur aduersa. Et ego dico quia ubique persecutiones sunt quod quotidie in penetralibus sancte ecclesie persequitur. cayn abel. ysaac. esau iacob. id est impius iustus. et si quis persecutionem non patitur ab extraneis tamen patitur a falsis fratribus. omnes enim qui pie vivere volunt in christo persecutionem patiuntur. quia igitur non cessant persecutiones. patientia nobis necessaria est. ut repromissiones per martirij reportemus. Ne autem his qui patientiam. quia perdunt patientie coronam. non ergo murmuremus. si in paucis vexemur. quia in multis bene disponemus. igitur per pauperitatem spiritus attritionis ad regnum celorum. per mansuetudinem siue lenitatem ad terram viventium. per letum ad veram consolationem per iusticie firmitatem et esuriam ad superne iocunditatis facietatem per miscelam temporum

liter factam ad misericordiam eternā
 per cordis mundiciā ad deivisionem
 per pacem ad dei filiatōez. per pñtem
 persecutōnem ad eternā celestis regni
 tranquillitatē. Beati ergo qui persecu-
 tionem patiunt ppter iusticiam qm ip-
 sorū est regnū celoz. lxx richar. de scō
 victo. An octo sunt beatitudines quā-
 rum ad essentiā vt supradictū est. sed
 tm̄ septem quantū ad distinctōez gra-
 duū. qm̄ supra pacē non est virtus alia
 Dicit etiā beatus aug. Pax est finis et
 summario omniū virtutū. Octava
 etiam redire dicit ad caput duobus mo-
 dis. Primo qz idem premiū sibi pro-
 mittit qd̄ prime beatitudinī. s. regnū
 celoz. Secūdo qz omnes pbat ab vlti-
 ma vsqz ad primam vtz vere sint. Un-
 de dicit beatus grego. Qualis vnusqz
 qz apud se lateat illata p̄melia. pbat
 Et notandū qz habitus virtu-
 tum cardinaliūz p̄ncipaliter dispo-
 nunt ad exercitiū vite actiue. Habi-
 tus vero donoz disponunt maxime ad
 actus vite p̄templatiue. habitus autē
 beatitudinū disponunt ad p̄fectōnem
 vtriusqz. Ex his igit colligere possu-
 mus qz beatitudines habent efficaciaz
 ad mundandū et purgandū cor hōis.
 vt eo p̄fectius ad p̄mia beatis repro-
 missa valeat peruenire. Sed et hoc p̄si-
 terandū qz beatitudines p̄gruunt ope-
 rationibz septiformis gr̄e spūs sancti.
 Qd̄ affirmat beatus augu. sic dicens.
 His enim septē gradibz p̄gruit septi-
 formis operatio spūs sancti. quam ysa-
 ias describit. sed ille a summo. hic ab
 ymo. qz ibi vocat filius dei ad yma de-
 scensus. hic homo de ymis ad simi-
 litudinē dei ascensus. In his prima
 est timor qui p̄gruit humilibz. de qui-
 bus dicit beati pauperes spūs. i. non alta
 sapientes sed timētes. Secunda pie-
 tas que p̄uenit mitibus. qui enim pie-

querit deus honorat. non rep̄elendū
 non resistit. quod est mite fieri Tercia
 est scientia que p̄uenit lugentibus qui
 didicerūt quibz malis nūc vincti sint.
 que quasi bona petierunt. Quarta est
 fortitudo que p̄uenit esurientibz et siti-
 entibz. qz desiderantes gaudium de ve-
 ris bonis laborant fortiter a terrenis
 cupientes auerti. Quinta est p̄silium.
 quod p̄uenit misericordiibz. qz vnicuiqz
 remediū est de tātis malis cui dimittit
 tere alijs et dare. Sexta est intellectus.
 que p̄uenit mundis corde qui purgato
 oculo possunt videre qd̄ oculus nō vi-
 dit. et. Septima est sapia que p̄uenit
 pacificis in quibz nullus motus est re-
 bellis sed obtempat se spūs sancto. lxx
 aug. Et lxx de beatitudinibz.

Filius.

Habita iam informatōne de beati-
 tudinibz. nunc de septem sacra-
 mentis et maxime de sacramento euca-
 ristie cupio et desidero a te o pater eto
 ceri.

Ca. XXIII. Pater

Sire debes qd̄
 facta noue legis sunt. vij. fm̄
 diuersitatē hōim in eccia ex̄stitū. Pri-
 mū est intrantiū. s. baptisimus. secun-
 dum pugnantiū. s. p̄firmatio. terciū
 vires resumentū vt eucaristia. quartū
 resurgentium vt penitentia. quintū ex-
 euntiū vt extrema vinctio. sextum mi-
 nistrantiū vt ordo. septimū nouos mi-
 lites introducentū vt matrimonium.
 Hec sacramenta legis gratie xp̄us in-
 stituit tanqz noue legis latoz. In q̄uo
 cauit ad p̄mia. dedit p̄cepta. institu-
 it facta. xp̄s em̄ est verbū patris Et cū
 ipse sit summe virtutis. summe verita-
 tis et summe bonitatis. rōe bonitatis
 p̄misit p̄mia beatificantia. rōe veri-
 tatis dedit p̄cepta dirigentia. ratōe
 J. iij.

virtutis instituit sacramenta adiuan-
tia. ut sic p̄ facta reparet̄ et p̄ implēda
p̄cepta pueniat̄ ad p̄mia. Instituit aut̄
x̄p̄s facta in v̄bis et elemētis ut ait au-
gust. Accedit inquit v̄bū ad elemētū
et fit factū Sacramētū v̄o ut ait idē
aug. Est inuisibilis gratie visibilis for-
ma. Et notandū q̄ effectus factōz no-
ue legis est multiplex. Primo a pctō
mundāt. sc̄do in bono p̄firmāt. tercio
corp̄i m̄stico incorpant. quarto iustifi-
cant. quinto ad futuraz vitā p̄parant.
sexto erudiendo illumināt. septimo a
malo p̄seruāt. ista patēt in sacramētis
p̄ ordinē. naz primū op̄a baptismus
secundū p̄firmatio. terciū eucharistia
quartum penitētia. quintuz extrema
v̄nctio. sextū ordo. septimū matrimo-
nium. Considerandū etiā q̄ hęc sacra-
menta disponunt ad septē v̄tutes habē-
ndas. et ordinant̄ p̄tra triplicē cul-
pam. et p̄tra quadruplicem penaz. De
hoc thomas de aq̄no sic d̄t. Numerus
sacramētōz p̄t accipi p̄ quandā adap-
tationē ad v̄tutes et ad defectus culpa-
rum et penalitatū. Sic q̄ fidei respon-
det baptismus. et ordinat̄ p̄tra culpā
originalē. Sp̄i extremav̄nctio. et or-
dinat̄ p̄tra culpam venialem. Caritati
eucharistia et ordinat̄ p̄tra malicie pe-
nalitatez. Prudentie ordo. et ordinat̄
p̄tra ignorantiam. Iusticie p̄mia et or-
dinat̄ p̄tra peccatū mortale. Temperan-
tie matrimoniū et ordinat̄ p̄tra p̄cupis-
cētiā. Fortitudinē p̄firmatio. et ordina-
tur p̄tra infirmitatē. hęc thomas Sed
et hoc notandū q̄ introitus ad regnuz
celoz clausus fuit. p̄pter p̄uaricatōez
primi hoīs. sed p̄ x̄pi passiones celum
iterum fuit resecratum. nūc vero pctm̄
originale vel actiuale multis manet
clausum et ideo sacramenta sunt neces-
saria et clauēs ecclesie. per que tollunt̄
peccata. que impediunt introitū regni

celestis. Quod affirmat thomas de a-
quino sic dicens. **R** Sciendum
q̄ ostium celi quantum est de se semp̄
est apertum. sed alicui clausum dicit̄
p̄pter impedimentum intrandi. quod
in ipso est. impedimentum aut̄ totius
hūane nature ex peccato primi homi-
nis p̄secutum p̄ passionem secundi ho-
minis amotum est. Et ideo iohannes
post passionē vidit in celo hostiuz aper-
tum sed adhuc quotidie alicui manet
clausum p̄pter peccatum originale qd̄
p̄trahit vel actuale qd̄ p̄mittit et p̄pter
hoc indigemus sacramentis et clauibz
ecclesie. hęc thomas. Unde sciendum
q̄ septem ecclesie sacramenta septem
remedia sunt. per que homo quodam
modo creaturā regenerat̄ fouet et nut̄-
trit. inter que tamen quodam excellē-
tiori modo diuini amoris radius ac
celestis gratie quidam fluminis deuot̄
tas animas feliciter incendens et sua-
uiter inebrians de sacramento eucha-
ristie noscitur peculiariter emanare.
nam inter omnia indicia amoris nihil
est quod a deo totum sibi rapiat animū
diligentis sicut dilecti desiderata p̄-
tia. que ceteris oibz antefertur. Unde
eucharistia est sacramentum caritatis
tā diuine q̄ nostre qz deus in hoc factō
magne dilectionis none signū ostēdit
et nostre dilectionis affectum p̄ idem
sacramentuz sp̄ualiter et specialiter er-
ga se inflammatur. Et notandū super
oīa ac p̄supponendū est certissimē vera-
citer et sine omni dubitatione q̄ in hoc
factō p̄tinet v̄p̄ corpus x̄pi deus et ho-
mo cū corpe et aīa in carne et sanguine
sicut tunc p̄d̄t ex v̄tero virginis et in
cruce p̄pēdit ac se tet̄ ad dexterā p̄is.
hoc affirmat beatus augu. sic dicens.
Hoc accipite in pane quod p̄pendit
in cruce. Et hoc accipite i calice quod
effusum est de christi latere. in ipsa

carne hic ambulavit. et ipse carnes ad manducandum nobis ad salutem dedit. Idem sentit beatus ambrosius. sic dicens. Panem istum quem sumimus in misterio. ubique illum intelligo qui manu sancti spiritus formatus est in utero virginis et igne passionis decoctus in ara crucis. panis enim angelorum factus est cibus hominum. Dicit etiam de hoc damascenus. quod in altari videtur species est panis et vini. quod autem sub specie illa credimus esse corpus et sanguis christi quod in ara pendit et quod fluxit de latere filii hominis. hoc damascenus.

Considerandum etiam quod sub specie panis est corpus christi per conversionem et sanguis per conjunctionem et a se per communionem. et deitas per unionem. Ita enim quatuor non possunt dividi nec ab invicem separari. Eodem modo dicendum est de sanguine. et sub utraque specie christi totus constituitur. Unde thomas de aquino. **F**acta consecratione panis ibi est corpus christi ex vi sacramenti et sanguis ex reali concommunionem. sed postmodum per vini consecrationem fit ibi conversio sanguis ex vi sacramenti. corpus autem christi ex reali concommunionem. ita quod totus christus est sub utraque specie. hoc thomas. propter inseparabilitatem sanguinis a glorioso corpore christi secundum albertum.

Sed et hoc notandum quod convenit deo esse ubique simpliciter et proprie. Creature vero convenit esse in uno loco tantum. Corpus christi medio se habet. Cum enim sit creatura non debet coequari creatori in eo quod fit ubique. cum vero sit unitum divinitati debet in hoc excellere alia corpora. ut simul et semel in locis pluribus possit esse. scilicet sub isto sacramento. Unde quilibet fidelis et maxime qui es religiosus cur ad reverendum altare accedis facere dei tui corpus et sanguinem fidei oculis respice sic videtur ut certissime et sine omni hesitatione toto corde credas et ore profitearis. scilicet quod illa hostia consecrata sit verus dei filii

us ex virgine natus. qui mortuus est et resurrexit inter vivos et mortuos. ut sis de numero illorum qui sunt veri iudei non in lege sed spiritu. non secundum carnem sed secundum permissionem. induitur professione cordis et oris sicut vestimento. ut omnia interiora tua eum esse dominum profiteantur. Deinde cum reverentia debita et honore precipuo occurrere deo tuo et devotione quamdam humiliter mirare quod tantus dominus ad tantillum servum. et tanta maiestas ad miserrimum vermiculum et ad vilem peccatorem dignatur venire et dicere cum metu et reverentia. Domine non sum dignus ut intres sub tectum meum. sed permissus de tanta pietate tua et clementia accedo infirmus ad medicum vite. sitiens ad fontes misericordie. egenus ad dominum celi et terre. ovis ad pastorem. figmentum ad suum factorem. creatura ad suum creatorem. desolatus ad piissimum consolatorem et liberatorem.

Postea ardentissimo desiderio manu cordis haustu interiori tantum preclaram christi suscipere corpus eius presentia dulcissima quam plurimum delectatus. Ut autem tam excellentis boni vis faciem corporis christi unusquisque sacerdos in salutem anime et corporis sui offerre et suscipere valeat necesse est ut ad sumendum illud per contritionem et cordis devotionem se prepararet et aptet.

Unde dicit hugo. Triplex est genus sacrificii. Unum divini corporis. alterum contritionis cordis. tertium mortificatione carnis. Oportet precedere sacrificium humilitatis in mente. et afflictionis in carne. ut habeas devotionem in divini corporis consecratione. hoc hugo. Vultum namque vestis hanc salutaris hostia ad delenda peccata si fuerit cum cordis contritione vel lacrimarum effusione oblata. Unde beatus gregorius. Singulariter namque ad absolutionem nostram oblata cum lacrimis et benignitate mentis sacri altaris hostia suffragatur. quia in se resurgens

a mortuis iam non morit. adhuc per
hanc in suo misterio, p nobis itez pa
rif. nā quociens ei hostiam sue passio
nis offerimus. totiens nobis ad abso
lutōem nāz passionē illius repamus
lauare g lacrimis maculas pctōz. ele
mosinis tergite. sacris hostijs expiare
Hec gre. Debet g quilibet sacerdos in
quocūq; gradu vel religione existat cū
timore et reuerentia ad tm misterium
huius sacramenti celebrandū et sumē
dū accedere. vt p hoc salutē psequi va
leat aīe sue **Ad** qd horat beatus augu.
sic dicens **A**nimaduertite vos sacerdo
tes cū quanta puritate timore et reue
rentia debeat accedere ad illud sacri
ficium. ad qd xps accessurus pati vo
lens sanguinem sudauit. in quo sacri
ficio ipse sacerdos est et sacrificiū mira
biliter et ineffabiliter. **Hec augu.** Et no
tandum q potestas sacerdotū et digni
tas valde excellens est. nā fm beatum
berñ. **C**redimus q nō est potestas post
deum sicut potestas vā. **O** vos sacerdo
tes a deo vobis pcessa est **Q** inquit ve
nerāda sacerdotū dignitas intra quo
rū manus velut in vtero marie dei filii
us incarnat qd p vos pater et filius et
spū sanctus mirabiliter operat. **S**up
hoc taz insigni pūuilegio vestro super
celū. terra mirat. horret infernus. con
tremiscit diabolus. veref homo. vne
rat angelica creatura. q vno eodēq;
momento deus ipse qui p̄fider in celo
in manib; v̄is est in sacrificio. **O** ve
nerabiliū sanctitudo manū. **O** felice
exercitiū. **O** vere mūdi gaudium. vbi
yma summis p̄iugunt. cū xps tractat
xpm. s. sacerdos dei filium cuius deli
cie sunt esse cū filijs hoīm. **Hec berñ.** Ex
quib; colligit quantā dignitatē deus
p̄tulit sacerdotib; quā etiaz tangit
idem beatus berñ. sic dicens. **Q** quan
tam dignitatē p̄tulit deus sacerdotib;

quanta est p̄rogatiua sacerdotalis ordi
nibus. p̄tulit em̄ eos regib; oib; et p̄p̄
cipib; terre p̄tulit ordinē hunc sacer
dotalē oib; hoīb; .imo vt altius lo
quat p̄tulit eū angelis archangelis
thronis dñationib; oib; q; angelicis
ordinib;. **Hec berñ.** **N**ec nimirum q; sa
cerdos cū sit homo et creatura creatorē
suū quodāmodo creat. qñ officium misse
pagit et celebrat. **U**n idē d̄t ille qui cre
auit me dedit mibi creare se. qui crea
uit me sine me creat mediante me. **Hec
berñ.** **C**um igit tam magne dignitatis
et excellētie sit ordo sacerdotalis si ip̄s
ordinē sacerdotes officiū misse sacro
sanctum celebrando mō debito et con
gruo executi fuerit. **S**ic viceuerfa ma
gni criminis est et de decoris si quod ab
sit sacerdos indigne tractat corpus no
stri saluatoris **Q**uod clarius tangit be
atus berñ. sic dicens. **O** sacerdos os
tuum quotidie efficitur sepulcrum xpi
quō ergo ex ore tuo egredif falsitas. p
quod ingredif veritas. quomodo ocu
li tui respiciunt vanitatem. qui respici
unt veritatem. quare manus tue ad
illicita extendunt. que tenent tenentē
oīa. quomodo te ingurgitas ebrietate.
qui semp̄ plenus esse debes sobrietate.
Hec berñ. **S**ed quod peius est sunt peb
dolo; nōnulli sacerdotes. qui postposi
to timore se tradunt incontīentie et lu
xurie. et tamen p̄sumunt ad xpi men
sam accedere eiusq; sanctū corpus pol
lutis manib; tractare ac immūdo fume
re. **A**udiant hi quid de eis narrat bea
tus aug. sic dicēs **S**i sacerdotib; v̄is
fuerit incontīentie et libidinis iuxta fi
liū v̄ginis statuet in altari ydolū vne
ris. et cū p̄fert verba canonis os eius
plenus est amaritudine et dolo et q̄uis
oret cum labijs. tamen expuit in faci
em saluatoris et cum p̄sumit sumere
dñicū corp; i os pollutū melius ei cēt

et minus peccaret si illud proijceret in
 lutum. hec aug. Et beatus bern. de eodē
 sic ait. Turpissimū est manus deo di-
 catas et sacro crismate consecratis pudē-
 dis ingerere mulierem et post hoc corpus
 dñi sanctissimū euz eis tangere. **Q**uod
 temerariū. quod ne phandū est pollutis
 manibz filiū tractare dignis. et immū-
 dis osculari labijs et ore sordido sume-
 re. **Q**uemēs nō rapit ad excessum. quō-
 oculus nō erubescit. cuius auditus nō
 reueret. ubi mundi salus pñcipit in ster-
 quiliniū. in os videlicet indigne sumen-
 tis. **T**ales sacerdotes indigne corpus
 dñi tractantes et sumentes magis deli-
 quant quā hi qui eū crucifixerunt in ter-
 ris. quod illi semel eū crucifixerunt. Illi
 vero quantū in eis est quotidie crucifi-
 gunt. **U**nde itez beatus aug. in psona
 dñi dicit. **P**eccator tu sacerdos indi-
 gne tu me amplius affligere noli pec-
 catis tuis. plus enim me ledit vulnus
 peccati tui quā vulnus lateris mei. **X**
Item idē. **M**agis delinquunt qui ias
 regnantē in celis ptemnunt. s. indig-
 ne tractantes et sumentes corpus xpi.
 quā qui crucifixerunt eū ambulantes in
 terris. nō quasi crucifixoze. sed qua-
 si ranti sacramenti indigni pfectoze. et
 presumptuosi pceptoze. quod illi se-
 mel crucifixerunt. isti vero quātum in
 eis est eū quotidie crucifigūt indigne
 tractantes et sumentes. **E**t beatus am-
 bro. **Q**ui indigne sumunt corpus xpi
 idem est ac si interficiant. hec ambros.
Non solū aut qui in sacris ordinibus
 sunt pstituti. ver etiam oēs fideles dñt
 magnam diligentia et studiū adhibere
 ne vnq̄ indigne et maxime in peccatis
 mortalibz accedant ad sacrosacm xpi
 corporis sacm. quod tales per hñōi in-
 dignā sumptōem totā trinitatē inhō-
 rant. **U**n̄ beatus amb. **H**oc pollutus
 ois in cor accipiat quod nō solū corpus

xpi impie lacerat. sed totam trinitatē
 coadunatā corpi atrociter inhonorat.
Et vt dicit beatus bern. **D**e hōi illi cui pp-
 ter pctā sua salus mundi iudicium est.
 cui vita mors est. cui absolutio damna-
 tio est. cui grā ira est. cui calix ppiciati
 omis vas est indignatōis. hec ber. **N**ā
 qui indigne corpus et sanguinē sump-
 serit iudiciū sibi māducat et bibit. **U**n̄
 cassia. **Q**ui carnalibz oblectatus quod
 tidie voluptaribz fuerit et dulcedie. ip-
 sumq̄ cibū sumpserit scē eucaristie in
 damnatōem sibi et iudiciū sumit pena-
 litatis eterne. nec mir. quod vt dicit beatus
 aug. **C**ristū pculcat qui libere peccat. et
 qui eum absq̄ timore indigne pcepit.
Talis aut homo pnt dicit hilarius de
 um ad vindictā pccat. sanctosa se fu-
 gat. hostē suū letificat. suam vitā ab-
 breuiat. corpus xpi indigne lacerat et
 manducat. hec hila. **N**on solū aut hec
 mala sed etiā alia quā plurima indigne
 accedēs ad sacm corporis xpi incurrit.
Indigna namq̄ cōiō hōiem peccatis
 illaqueat. damnatōem pparat. pñm
 scandalizat. mentē execat. temptatō-
 ni subiugat. deū iritat. vitā tempalez
 breuiat. gratuitis et eternis bonis spoli-
 at. **D**e his dicit per singula in ps **F**iat
 mensa eoz coram ipsis in laqueuz. ec-
 ce pñm. et in retributiones. ecce sex-
 cundum. et in scandalum. ecce terciū
Obscurent oculi eoz ne videant. ecce
 quartum. et dorsum eoz semp incurua
 ecce quintum. **E**ffunde super eos irā
 tuam. ecce sextum. **F**iat habitatio eoz
 deserta. ecce septimū. **E**t in tabernacu-
 lis eoz non sit qui inhabitet. ecce octa-
 uū **C**um ergo tot mala indigne tractā-
 tes vel sumentes corpus dñi incurrit.
 necesse est sm aplm vt vnusquisq̄ se p-
 bet et examinet qualiter ad illud terri-
 ficum sacrificium digne accedat.

Filius.

Adito igitur piculo indagine tractantium ac percipientium corpus dominicum. nunc de fructu et utilitate quam assequuntur hi qui in statu gratie illud sacrosanctum corpus christi percipiunt cupio informari.

Ca. .XXIII. **A**

Hoc precipue sci

re debes quod anima nullam salutem assequi poterit sine huius salutiferi cibi christi corporis viz digna sumptione. Teste remigio qui dicit nulla est nobis salus corporis et anime absque carnis et sanguinis susceptioe. in hoc enim sacramento ut dicit richardus de sancto victore. tota salus consistit fidelis anime. quod omnem gratiam quam habet homo. mediante christi sacramento illi tribuitur. Unde dicitur. De donum celestis gratie sancta eucharistia tribuitur mediante. Unde notandum quod dominus noster declarare volens magnam caritatem quam erga nos habet non solum ad videndum sed etiam ad palpandum et comedendum seipsum nobis tribuit. Unde crisostomus. Hoc fecit christus docens nos ad maius amicitie sedus suamque caritatem declarans erga nos. prestans se non solum videri desiderantibus sed et palpanti comedere et amplecti. hec crisostomus. Tractare autem et manducare corpus christi est vitam eternam habere. Unde ipse dominus dicit panis quem ego dabo. caro mea est pro mundi vita. Et bene dicitur vita. sicut enim vita naturalis est in membris eo quod vniuntur capiti a quo recipiunt in fluentiam sensus et motus. sic in fidelibus qui sunt membra christi vita spiritualis conseruat eo quod vniuntur capiti christo per hoc amoris sacramentum. Bene autem dicit mundum quod alia sacramenta solum perficiunt ipsi recipienti. solus enim baptisatus recipit gratiam baptismalem et non alij. Sacramentum autem eucharistie non solum

perficit sacerdoti sumenti sed etiam toti ecclesie etiam illis qui sunt in purgatorio. Et ratio est quod eucharistia non est tantum sacramentum sed et ecclesie sacrificium in quantum pertinet christum passum. Et ideo dum offertur ab ipso sacerdote perficitur omnibus christifidelibus. si autem sumatur alio modo sicut a layco tunc solum perficitur sumenti. quod officium eius est non offerre sacrificium sed tantum sumere sacramentum. Sequitur. Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem habet vitam eternam. post hanc vitam. aut potest dici habet vitam eternam etiam in presentia. sicut enim cibum corporalis non solum nutrit et conseruat vitam. sed deducit etiam ad perfectam quietatem sicut sumens sacramentum perducit hominem ad gratie summationem que est gloria eterna. Et hoc est quod dicitur. Qui manducat meam carnem non tantum sacramentaliter sed etiam spiritualiter percipiens effectum sacramenti habet vitam eternam quod habet deus inhabitantem qui est vita eterna. Ad hoc etiam in presentia vita parua uultus est hec mensa cum in illa sumatur hec eucharistia. que quidem liberat a malo ac conseruat in bono. delet venialia cauet mortalia. huius etiam virtute sacramenti vniuersae virtutes augetur. et omnium gratiarum fructus exuberat. **U**bi sciendum quod eucharistia sacramentum est vniuersum quod per eius susceptionem omnes efficiuntur vni in christo. Et ideo bene spiritualis manducatio vocatur comunio per ipsam namque sanctam comunione quasi membra incorporamur christo. Unde dicit damascenus. Propterea comunio dicitur et est vere quod comuniamus et comunicamur ad inuicem per ipsam christum. et percipimus carne et veritate quod ex vno pane assumimus omnes vnum corpus et vnum sanguinem et membra generamur incorporati christo. hec damascenus. Unde primus et principalis eius effectus eius iam

vntū corpi cristi mystico p caritatē
 magis vnire. magis at vnire est tripli
 citer. quia aut quis vnitur maiori vin
 culo vt ille magis qui habet maiore ca
 ritatem aut qz eodē vinculo vnti stric
 tus vt ille qui scōz eundē habitū fer
 uentius amat aut qz eodē firmiter vt
 ille qui in eodē habitu est magis ra
 dicatus. **Dicit ergo hoc sacramentū**
 magis vnire qz digne accedētem red
 dit feruenciozem. **Et ex hoc qz reddit**
 caritatem magis ignitam. adiuuat ad
 psumēdum peccati venialis rubiginē.
Et ex hoc qz magis firmat adiuuat ad
 vitādū omnia scelera et recte adiutorū
 vntū vnūqz valet ad augmentū virtu
 tum et maxime caritatis. feruor ei ca
 ritatis. quotidie minuit p malia.
 ideo oportet p hūc cibū restaurari p
 dicit. **hec etiam esca spiritualis i illis**
 qui salubriter percipiūt eā et sensum
 munit ab illicitis et in grauioribz pec
 caris custodit omnino a consensu. **Un**
 cū aliquis rarius solito vel mirius sen
 tit motus vicioz gratias agat huic sa
 cramento. qz hoc opaf in ipso. **C**
De hoc bea. ber. sic dicit. Duo sacramē
 tum corpi dñi opaf in nobis. vt vi
 tellet sensum munit. et in grauioribz
 oribz peccatis tollat oīno sensuz. **Et**
 bi gratia. **Si quis nostrū nō tam cre**
 bros vt solebat nec tam acres sustinet
 ita cū die motus inuidie luxurie ac ce
 teroz vicioz. gratias agat corpi et san
 guini dñi nostri. qm virtus sacramēti
 opaf in eo. **hec ber. Naz post h? cibi sa**
 luberrimi perceptōnem fit homo mā
 suetioz ad correptōz. potencioz ad la
 borē. feruencioz ad deuotionē. ac deu
 tior ad ceterarū virtutū opacōz. effec
 tū aut et virtutē h? sacrosancti sacramē
 ti sic dicit beatus **Ber. Corpus cristi ē**
 pegrinantibz dieta. egrotis medicia
 debiles pfortat. valentes delectat. **lāg**

uores sanat. sanitatē pseruat. fit homo
 mansuetioz ad correptōz. porē cior ad
 laborem. ardentioz ad amorem. sagat
 rior ad cautelam. ad obediētiā promi
 or. ad gratiaz actōz deuotioz. **hec ber.**
Igitur accedamus ad hūc spūalē ci
 bū qui est panis vite et cor hominis in
 oī bono pfirmat et remissionē peccato
 rū pstat **De quo yfido. ait. hic cib? nō**
 corpus ipīgnat s? cor hoīs cōfirmat.
 hic est panis vite qui ergo vitā mādu
 cat. mori nō pōt. accedite igif ad euz
 et saturemī qz pāis est accedite ad eū
 et illuminamī qz lux ē. accedite ad eū
 vt liberemini. qz vbi spūs dñi ubi liber
 tas. accedite ad eū vt absoluamī quia
 remissio peccatorum est. **hec yfidorus**
Et sciendū qz sicut filius recipit vitaz
 a patre sic qui vnitur cristo p corpi
 illius pceptōnem habet vitaz a cristo
 sed differenter **De quā differētia tho**
 mas super iohāne sic ait. **Filius p p**
 vnitatem quā habet a patre recipit vi
 tam a patre. ergo qui vnitur xpo habz
 vitam a cristo sed differenter. nā fili?
 habet pprium qz sic est a patre qz tam
 recipit totam plenitudinē diuine na
 ture intrī qz quicquid est naturale pa
 tri sit etiaz naturale filio. **Creatura ve**
 ro accipit aliquā pfectōz et vitam pri
 cularē. id est participatā nō autē es
 sentialem qd ipm est vita in quolibet
 aut genere rez qd est p essenciā est cau
 sa eoz que sunt per participatōz sicut
 ignis est causa oīm ignitoz. **Qd igif**
 per essenciam est vita. causa est et prin
 cipiū oīs vite. **Sicut igif pater pāa**
 causa est vite viuenciu. ita et filius. qz
 autem dicit. **Sicut misit me viuēs pa**
 ter loquitur d processione sua a patre
 cum vero dicit **Qui manducat me et**
 ipse viuet ppter me. loquit de participati
 one corpi et sanguinis sui q nos effi
 cimus meliores **hec Thomas.** **D**

Considerandum est etiam ut ait Dugo
 q̄ sapia ac creatura vicz x̄pus ihesus do-
 minus hoster qui sem p̄visibilia ma-
 nifestat voluit ostēdere quō ipsa aniarū
 cibus et refectio est. Et p̄pterea carnes
 assumptā nobis in edulū p̄posuit i sa-
 cramento ut p̄ cibū carnis ad gustū in-
 vitaret diuinitatis. Hec bugo. Igitur
 ihesus x̄pus in sacramēto verus cibus
 ē. et vere gustabilis. ut p̄ gustū corpis
 eius pueniat ad gustū diuinitatis ei?
 qz ipsa est via sc̄dm humanitatē ad ei?
 diuinitatē. Sūme autē necessarius est
 ad hoc ut ad gustū intime diuinitatis
 p̄tingatur p̄ corpus cristi in sacramen-
 to. q̄ sensus corpalis aliquo sensibili
 signo determinet et foueat. et intellec-
 tus lumie sup̄naturali fidei p̄fortetur
 et voluntas caritate inflamet. et sic
 per manducatoz corpis cristi sp̄uales
 ad gustū abscondite diuinitatis prin-
 gatur. Unde dñs dicit. Ego sum hostiū
 vicz sensui corporali p̄ signa sēnsibilia
 monstratū. Ego sum hostiū intellectui
 p̄ fidem rectā referatū. Ego sum hosti
 um voluntati p̄ caritatem feruidā ap-
 tuz gustatū et inhabitatū. Ego inquit
 dñs sum hostiū scz sensui corporali p̄ sig-
 na sensibilia monstratū in sacramen-
 to scz p̄ sensibiles sp̄s sacramētales
 panis et vini. **E** Unde dicit Dugo
 Ne humana infirmitas contactū car-
 nis in sumptione horretet ideo sub cō-
 sucti edulij sp̄em illam velauit in sum-
 ptōe corpis et sanguinis x̄pi ex diuini-
 tate x̄pi et etiā intellectus credendo et
 affectus diligēdo determinate dirigere-
 tur ad cibū quem pater signauit sub
 sp̄ibus panis et vini. que etiam signat
 perfectōz esse et sic sumendam p̄posuit
 ut sensus in vino foueret et fides in al-
 tero edificaretur. refouentur em̄ sen-
 sus in vino duz solita tantum et p̄suetā
 perceperit. Edificat autē fides in alte-

ro. dum in eo qd̄ videt quale sit illud
 quod nō videt agnoscit. Hec bugo.
Ego sum hostiū intellectui p̄ fi-
 dem p̄fectam referatū. vñ crisostomus.
 in tractatu d̄ simbolo sic dicit. Fides
 est lumen anie. ostiū vite fundamētuz
 vite eterne. Et ysaie septio fm̄ vnay
 translatoz dicit. Nisi crederitis nō in-
 telligētis. Ergo p̄ fidem intratur ad
 veritatis p̄gnitionem. Et augu. sup̄ io-
 hānē dicit. Noli intelligere ut credas
 sed crede ut intelligas. Intellectus ei
 est merces fidei. Fides mūdet te ut in-
 tellectus repleat te. Hec Aug. Intellec-
 tus em̄ humanus sine radio fidei cre-
 ca diuina q̄si cecus est. Un̄ ip̄ossible
 ut intellectus intelligat corpus x̄pi ut
 existit sub sp̄ibz sacramētalibz nisi lu-
 mine sup̄naturali certissime fidei illu-
 mine et dirigat. alias non viderit ri-
 uulos fidei butiri et mellis. **A**it iob
 qd̄ exponens bea. gregori. mora. vñ
 Buriz nascit̄ ex carne et signat x̄pi hu-
 manitatē. **N**el vero descendit ex aere
 siue roze et significat x̄pi diuinitatem.
Et his duobz fluūt riuuli p̄replatoz
 humanitatis et p̄templatoz diuinita-
 tis quos solū fideles in tanta plenitu-
 dine quibz p̄cipiūt ut videant qd̄ dice-
 re nō valeant. attingit em̄ fides in acce-
 sa. ait Bern̄ sup̄ cantica qz p̄ fidē in-
 tellectus illuminatus et p̄fortatus attingit
 hāc veritatem indubitatē qz x̄ps
 vere est in sacramento et veritas vere in
 x̄po. Un̄ huius sacramēti misterium
 nō nūq̄ dat agnosci quozdā de uo-
 tis cordibz et si nō sp̄ tñ quibz ex sp̄iali
 gratia. ut quodā mō ineffabiliter p̄ci-
 piant veritatem huius sacramēti p̄
 gratiā eis infusam. p̄ quā congnoſcit
 q̄s huius ineffabilis sacramēti veriſi-
 mā existentiā et presentiā ut p̄ tunc fi-
 des quodā mō actualiter cessare vide-
 atur et res putet̄ transisse in verā p̄fect-

tamq̄ p̄gnitōz. In hac aut̄ felici hora
cū talis mirifica p̄gnitō cor possederit
homo deuotus in magnā p̄punctiōz et
deuotionē rapit. Nā si peccator aliqui
fuit p̄ suis excessibz in lacrimas resolu-
uit. q̄z suū iudicē et qui iudicat uiuos
et mortuos principaliter in hoc sacra-
mento adesse sentit. Si uero aliquis
minus excessit uel ea que p̄misit per lō-
gā penitentiā sufficienter deterfit ac-
cepta fiducia de speremē et de introitu
celestis patrie in magnā anī exultatō-
nem et feruidā deuotionē cordis exur-
git et inardescit. q̄z illū in hoc sacramē-
to adesse p̄gnoscat. qui uita et gloriā
eternā suis dilectoribz post hāc uitaē
dare p̄sueuit. Et quanto quis corde et
corpore mundioz fuerit et in religiosa
uita p̄fectior tanto habundācius huius
uisuū gratia p̄sueat. hoc tñ non scōz
p̄munē cursū sit cū oīm sciāz elemen-
ta et p̄cipia hęc excedat p̄gnitō. Nec
etiā ip̄s quidē carissimis hęc gratia
semper adest dō melius eis p̄ fidei p̄ci-
pia. p̄uidente sed solū interdū cum
uis anī ad sup̄na rapit et ad celestia
miseria p̄gnosca eueniat. p̄tunc
diuina gratia hęc uol̄ his similia digna-
tur mōstrare. que reuelat occulta et ad-
inuisibilia et archana secretorū dei ex-
tollit. a quibz tñ cū auulsus fuerit eue-
nit. rē sequit̄ ego sum hostiū uo-
luntati p̄ caritatē feruidā aptū gusta-
tū et inhabitatū. q̄z qui manducat car-
nē meā et bibit sanguinē meum in me
manet et ego in eo. hęc aut̄ manducatō
fit sp̄ualiter. māducare itaq̄ sp̄ualit̄
est attingere ad rem huius sacramēti
¶ Res aut̄ huius sacramenti ē du-
plex. q̄z una cōtenta et significata et hęc
est xp̄s integer qui p̄tinet sub sp̄ibus
panis et uini. Alia est res significata et

non p̄tenta et hęc est corpus xp̄i mysticū
quod est ecclesia. Ille igit̄ manducat. spi-
ritualiter qui xp̄o p̄iungit p̄ fidē et ca-
ritatez. Fides aut̄ p̄tinet ad p̄gnitōz ca-
ritas ad refectōz. ideo etiā unitur cor-
pori xp̄i mystico sepe eccie. Ex ista autē
manducatōe oritur attingentiā sp̄ual̄
alias xp̄o nō incorporarem. dū carnē
eius gustamus. De ista incorporatōe
bea. aug. sup̄ iohānē sic dicit. O sacru pi-
eratis. o signū unitatis. o uinculū cari-
tatis. qui uult uiuere accedat credat i
corpore ut uiuificet. Et hugo de san-
cro victore. sup̄ septimo āgelice ieiari-
chie sic dicit q̄ ista manducatio dicit̄ uiui-
ficatō est q̄z unū secū efficit omēs qui-
bus se p̄bet sumendum. Dicat igitur
manducans illud. Cān. quinto Come-
di fauū cū melle meo. Fauus sicut di-
cit origenes. Est cera uirginea cellulā
distincta melle repletis igit̄ quid est a-
liud comedi fauū cū melle meo nisi
māducaui corpus uirginee carnis dō-
cissima diuinitate repletū. et sic p̄ gu-
stum humanitatis puenit ad gustum
diuinitatis. Un̄ quisquis est religio-
sus et huius sacramenti saporem tibi
inexpertū experiri desideras. cura ani-
mam tuā prius abstrahere a negociis
secularibz a uicis et carnalitatibz. ut
eius sumptōz p̄cedat. p̄funda p̄reitō et
pura p̄fessio. Item q̄ actualis deuotō
potius te trahat ad hoc sacramentum
q̄ indulta consuetudo. Ardētissimis
etiā affectōibz ac sanctissimis medita-
tōibz tanq̄ rosas rubescētibz et lilis al-
bescentibz hospiciolū cordis tui ad or-
na et thalamū tanto sponso peruerā pa-
cem cordis p̄para. Et cū p̄sentē suscep-
eris intra cordis brachia ip̄m recla-
per exclusionē omnis terreni et carnal-
amoris et inclusionē sponsi celestis ut
merearis uniri cū ip̄o et uidere et gusta-
re q̄ suauis est dñs. Felix qui hoc gu-
stet. .ij.

fitu interno percipere meruit. qui hoc per
 veram experientiam magis quam per verba vel
 scripta percipit. In hac felicitatione
 si processa fuerit de super ineffabilis pau-
 satio raptiva preplatō et inusitata fru-
 ctio illius summi et vere patris boni. que
 etiam sursum trahat ad puram preplati-
 onem dilecti pauli per transmigrare faci-
 at. gratias referat homo bonarum omnium
 largitionum nec se verbis effundat. sed se-
 cretum secrete teneat. et cum profundo cor-
 dis gemitu in hanc vocem erumpat et dicat
 vere tu es deus absconditus. Et quod oculus
 non vidit nec auris audiuit nec in
 corde hominis terrestri ascendit. non solum
 que deus electis suis in futuro re-
 spondet sed nec ea que in hac vita suis amato-
 ribus dare solent. **U**n de dig-
 ne ad hoc sacramentum accedit et sumit
 maximum ex hoc gaudium in corde suo per-
 cipit. Testatur hoc beatus bernardus. sic dicens.
 Qui sanctam eucharistiam digne sumit.
 nunquam maius gaudium in tota vita sua
 refrigerium quocumque expressit. quod quod in
 sumptione corporis et sanguinis christi fide-
 liter degustavit. hoc beatus. Nec mirum quod
 per dignam corporis christi sumptionem mens de
 uota transmutatur in deum. et cor gratiarum
 fonte potatur. **U**n bylarius. Digne ac-
 rite creditur quod mens illa sancta tota in
 deum salubriter transmutatur que digna
 sancte eucharistie demonstratur. Item
 fulgencius. Qui digne sanctam eucharisti-
 am miserit in cor suum. in ipso perculdu-
 bio fontes gratiarum fluent et refluunt in eter-
 num. **I**tes damascenus. Qui digne per-
 esum corporis et sanguinis christi in corpo-
 ratus christo fuerit unus cum christo incorrup-
 tus et floridus permanebit in eternum.
Notandum est etiam quod inter omnia do-
 na nulla gratia ut valeret accedit in amo-
 rem dei. quemadmodum corporis christi digna
 susceptio. De hoc per quendam sic dicit. No-
 ta quod per omnibus alijs gratijs christi corporis

coicatio in nobis accendit caritatem.
 Qui enim panem calidum de clibano iam ac-
 ceptum comederit. cum pane vtriusque sumet
 et calorem. Sic qui corpus christi come-
 dit in clibano cordis sui. in maxima car-
 itate decoctum. in eadem comedit etiam
 caritatem. Ignitus quippe amor et non
 scipis in corpore eius quo sumptum et non
 inardescimus et ipsum semper amplius
 esurimus. hoc ille. **H**ec vero caritas
 quanto maior fuerit tanto maior est car-
 itate in homine accedit. et quanto quis
 maior est caritatem habuerit. tanto corpus
 eius intimius et validius manducabit.
 Testatur hoc anselmus qui sic dicit. **S**acra-
 mentum dominici corporis ille plus manu-
 cat. qui plus amat. et plus amando ruc-
 sum et plus manducat et plus et plus a-
 mat. licet huius amoris in hac vita non
 nisi ut pignus quoddam accipiamus
 plenitudinem eius in proximo in futuro se-
 culo expectantes. hoc anselmus. **Q**uam-
 vis enim perfecti viri cum magna habundantia
 gratie hoc sumant sacramentum. nul-
 la tamen est proportio gratie ad eternam glori-
 am in quam angeli et sanctorum ante deum
 vident faciem ad faciem. et degustant dul-
 citer eterna christi munera. **D**e hoc beatus
 bernardus in sermone de cena domini sic ait
Mibi apponitur veritas sed in sacramen-
 to. angelus ex adipe frumenti sagina-
 tur et nudo grano saturatur. me oportet
 interim quodam sacramenti cortice esse
 septentum carnis surfure. palea littere
 fidei velamine et hoc talia sunt que gra-
 stia afferunt mortem. si non de primitijs
 spiritus quarulum cumque accipiunt ad dimen-
 tum. quod fit per donum intellectus. **D**em-
 que absque spiritu sacramentum ad iudicium
 sumit quod caro non prodest et littera oc-
 cidit et fides sine operibus octosa vel mors
 tua est. sed spiritu sancto est qui vivifi-
 cat. ut vivamus in eis. **Q**uam tali bet
 aut habundantia spiritus noster pingue

scat non tamē pari iocunditate sumi
tur cortex sacramenti ⁊ adeps frumē
ti fides ⁊ res memoria ⁊ p̄sentia eter
nitas ⁊ r̄ps vultus ⁊ speculuz ymago
dei ⁊ forma serui. nempe in omnibus
fides est locuples. intellectus v̄o pau
per. h̄c Bern. **R** Sed ⁊ hoc con
siderandū q̄ sacra communio ⁊ p̄cep
tio huius salutiferi sacramenti nō so
lum facit in dei amore feruentes sed
etiaꝝ reddit homines ad resistendum
temptamentis dyaboli fortiores quia
malignus sp̄s cū perspexerit hospici
um cordis vniuscuiusq̄ deuoti per ho
spitem fore occupatū. intelligit p̄pter
diuinā p̄senciā locū ad temptandum
sibi esse preclusū ⁊ iō quodā p̄cussus
timore p̄fusus abscedit. **Uñ** dicit ȳsi
corus. **S**uscipe dominū ih̄sū tue mē
tis hospicio. cū aut̄ aduersarius tuus
hospiciū tuū viderit occupatū celestis
fulgore p̄ncie intelligit temptamētis
suis interclusus esse p̄ cristū. **Hec** ȳsi
corus. **Nā** scdm̄ q̄ d̄t Criso. **U**t leo
nis flammā spiritātes. sic ab illa men
sa discedi? terribiles effecti dyabolo.

Filius

Quopro etiā hoc scire an scz hoc sa
cramentū delectemalia. ⁊ vtrū
possit homo accedere ad cōionē sanc
tam in venialibus peccatis

Capitulum XXV Pater I

Sire debes qd̄

sacramentū corporis domini
ei maxime efficacie est. qz homo cū ac
cedit ad hoc sacramentum sumendo
illud deuote. peccata venialia si que
sunt delectur ⁊ in gratia dñi roborat
tur. **Testat̄** hoc bea. bern. qui sic ait.
In sacramento altaris peccatū venia
le delect. homo in gratia roborat. ani
ma celesti dulcedie inebriat. **Et** notā
dū q̄ x̄ps semel obtulit hostiā corporis

sui in cruce moriendo p nobis. **Nūc**
veroyt d̄t bea. Augu. **Q**uotidie obla
tio iterat̄ licet x̄ps semel sit passus. qz
quotidie peccamim? peccatis. sine q̄
bus mortalis infirmitas vivere nō p̄t
⁊ qz quotidie labim. quotidie x̄ps p
nobis mistice ymolat. **Dedit** etiā no
bis hoc salutis sacramētū vt quia nos
quotidie peccamus. ⁊ ille iā mori n̄
p̄test. per hoc sacramētū remissionē
peccatorū p̄sequamur. **Q**uotidie cōe
ditur ip̄e ⁊ bibit in veritate sed iteger
et viuus manet. h̄c Aug. **Dic̄** ⁊ de eo
dem beatus Ambro. x̄ps semel vnam
obtulit hostiā corpus scz suū. ⁊ q̄ hoc
sacrificiū sepius a nobis reperit̄ idēz
quotidie causa est n̄e infirmitatis qz
quotidie peccamus. **S**i quocienscū
q̄ effundit̄ sanguis cristi in remissionē
peccatorū effundit̄. deo illū semp̄ acci
pere. vt semp̄ m̄sibi peccata dimittat̄.
qui semper pecco. semp̄ deo habere
medicinā. qui em̄ vulnus habet. medi
cinā requirit. vulnus est qz sub pecca
to sumus medicina est celeste ⁊ venera
bile sacramētū. **Hec** ambro. **U**
Ubi etiā p̄siderandū q̄ res h̄? sacramē
ti est caritas que excitat̄ in hoc sacramē
to p̄ qd̄ peccata venialia remittūt ma
ior em̄ est virtus caritatis cuius est hoc
sacramentū q̄ venialiu peccatorū. **D**e
hoc thomas de aquino sic dicit. **I**n sa
cramento cristi duo possunt p̄siderari
vicz ip̄m sacramentū ⁊ res sacramēti
et ex vtroq̄ apparet q̄ hoc sacramentū
habet virtutē ad remissionē venialiu
peccatorū. nam hoc sacramentū sumi
tur sub specie cibi nutrientis. nutritiū
tū aut̄ cibi est necessariū corpori ad
restaurādū id quod quotidie deperdit̄
ex actiōe caloris natural̄. spiritualit̄
autem a nobis quotidie aliquod deper
ditur ex calore p̄cupiscentie p̄ peccata
venialia. que diminuūt feruorez cari
R .iij.

tatis et ideo appetit huic sacramēto. ut remittat peccata venialia. **U**n̄ ambro. dicit q̄ iste panis quotidianus sumitur in remediū quottidiane infirmitatis. Res autem huius sacramenti est caritas nō solum quantū ad habitum sed etiā quantū ad actū. qui excitatur in hoc sacramēto. p̄ quod venialia solvuntur. **U**n̄ manifestū est q̄ virtute huius sacramenti remittunt peccata venialia. et si non contrarian̄ caritati quantum ad habitū contrarian̄ tamē et quantum ad feruorem actus. qui excitatur in hoc sacramento. rōe cuius peccata venialia tollunt. **M**ajor est virtus caritatis. cuius est hoc sacramentus. q̄ venialium peccatorū. nā caritas tollit p̄ suū actū peccata venialia que tamen n̄ possunt totaliter impedire actū caritatis et eadez ratio de sacramento. **H**ec tho. **U**trum t̄n̄ aliquis accedere debeat ad hoc sacramentū in peccatis venialibus. **S**ciendū q̄ si quis in peccato veniali fuerit et habet graciā cōicandi aut missam celebrandi prius debet satisfacere p̄punctōz cordis et orationes. et habeat bonū p̄positū de cetero non peccandi. et securus confidens de dei misericordia et pietate accedat **U**n̄ bea. **A**ugu. quibus quis mordeat veniali peccato. tamen de cetero nō habeat voluntatē satisfaciāt lacrimis et orationibus et p̄fidens de dñi misericordiā et misericordiā accedat ad eucharistiam intrepide et securus. **H**ec augustinus. **U**n̄ dicit beatus **A**mbrosius. **I**lli indigne sumūt hoc sacramentū eucharistie qui vel sunt in criminibus. id est mortalibus peccatis vel sine penitentiā de venialibus id est quadā securitate et negligētia de venialibus nolunt penitere. **H**ec **A**mbrosius. **E**t notandus q̄ corpus cristi quattuor modis sumit. **Q**uidā em̄ spūaliter t̄n̄. ut qui accipi-

unt rem sacramenti id est graciā et nō ip̄m sacramentū corpis. **D**e hoc modo sumendi dicit bea. **A**mbro. **C**rete et manducasti id est corpi cristi mystico in corpore es. **Q**uidā accipiūt sacramentaliter t̄n̄. ut cōicantes in peccato mortali. quidā spūaliter et sacramentaliter ut qui cōicant in grā p̄cipientes rem et sacramentū. **Q**uidāz nec spūaliter nec sacramentaliter ut qui nec rez nec sacramentū p̄cipiūt. primi nō manducantes manducant. sc̄d̄i manducantes nō manducant. terciū manducantes nō manducant. quarti nō manducantes nō manducant. **U**bi advertendū q̄ bonus rez q̄ cristi carnem id est sacramentū et rez accipit. malus vero t̄n̄ sacramentum id est corpus cristi sub sacramēto et rem spūalē sumit. **T**riq̄ t̄n̄ verā carnem et verū sanguinē cristi accipiunt. **U**n̄ bea. **A**ugu. **E**st quidem in peccato ribz et indigne sumentibus vera cristi caro et verus sanguis sed essentia non salubris efficientia. **H**ec augustinus. **Q**uia malus sumit cristi corpus ad iudicium et damnatōz. iustus vero ad eternam salutem. **D**e indigne sumentibus dicit **O**rigenes. **C**orpus quidē et cristi sanguinē in damnatōz sibi sumūt tā mēris q̄ corporis. qui absq̄ gustu accesserint interne dei dulcedis et amoris. **H**ec **O**rige. **U**n̄ illi solūmō dicunt virtutem carnis cristi sumere et vere manducare qui spūaliter manducāt. quod affirmat bea. **A**mbro. sic dicit. **Q**ui manducāt spūaliter virtutē carnis et sanguinis cristi dicūt sumere et vere manducare. q̄ ip̄z corporis cristi efficaciam quottidie sumunt in remissionē peccatorū. **H**ec **A**mbrosius. **A**d circo non habens vitam spūalem spiritualiter nutrice non potest in sumptōe corporis cristi. **U**n̄ dicit **E**gidius. **S**icut monstrum esset naturaliter et contra naturam q̄

aliquid nõ viuens corporaliter. cibuz
manducaret aliquẽ corporalẽ. ita mon
strum est et contra naturaz. q̃ aliquis
nõ viuens sp̃ualiter sumat hũc cibum
sanctuz et sp̃ualẽ. Cibus nãq̃ sp̃ualis
similis est cibo corporali in hoc q̃ si
ne ip̃o vita sp̃ualis esse nõ potest. sicut
neq̃ sine cibo corporali vita corporal.
Sed amplius h̃z ab eo. q̃z causat etiã
indeficientem sumentĩ qd̃ cibus cor
poralis nõ efficit. nõ em̃ qui corpales
cibum sumit semper uiuet. sp̃ualẽ ve
ro cibuz qui digne sumit habet vitam
eternam. **De** Egidius Igitur vt di
cit beatus Augusti. super ioban. **E**da
mus inquit cristi carnem nõ tñ in sa
cramento qd̃ etiam multi mali faciũt
sed vsq̃ ad sp̃us p̃cipacõm mandu
cemus. vt in domini corpore itãq̃ mẽ
bra maneamus et eius sp̃u vegetemur
hoc Augusti. **P** Diligenter quo
q̃ et hoc p̃siderandũ est q̃ aliqua sunt
peccata venialia. que in nullo impedi
unt effectum huius sacramenti. et sunt
nonnulli que nõ ex toto impediũt eũ
dem effectum s̃z in parte. et causas isti
us clarius assignat Thomas de aqui
no sic dicens. Peccata venialia dupli
ter accipiunt. vno nõ put sunt p̃teri
ta. alio nõ prout sunt acta exercitata.
primo nõ venialia peccata nullo mo
do impediunt effectũ huius sacramenti
potest nanq̃ p̃ringere q̃ aliquis post
multa peccata venialia p̃missa deuote
accedat ad hoc sacramentũ. et plena
rie eiusdem sacramenti p̃sequat̃ effec
tũ. sc̃do modo peccata venialia nõ ex
toto impediunt effectũ sacramenti s̃z
in parte. nam effectus huius sacramẽ
ti non est solũ adeptio habitualis gra
tie et caritatis sed est quedã actualis
refectio sp̃ualis dulcedinis. q̃ quidez
impedit. si aliquis accedat ad hoc sa
cramentũ mẽte distracta p̃ peccata ve

mialia. nõ aut̃ tollit augmentum gratie
habitualis ṽ caritatis. vñ ille qui cũ
actu peccati venialis accedit ad hoc sa
cramentũ habitualiter quide mandu
cat et spiritualiter sed nõ actualiter et
ideo habitualẽ h̃z sacramenti effectũ
p̃cipit nõ aut̃ actualẽ. **E**x quibz collig
gere possumus q̃ aliq̃s exñs sine mor
tali peccato et accedẽs ad hoc sacramẽ
tum in peccato veniali et tñ faciens qd̃
in se est ṽicẽz dolẽdo de hoc ac p̃ordẽs
sed ad hoc aprando et si talis nõ sentit
actualẽ deuotionẽ in p̃ceptõẽ sacramẽ
ti habitualiter. tñ manducat sp̃ualit̃
et ideo habitualẽ effectũ huius sacra
menti p̃cipit. **E**t quibz venialia pecca
ta nõ tollat effectũ huius sacramenti
vt dictũ est. tamen maius bonũ est si
homo p̃p̃essionẽ et p̃ alia remedia cẽ
ab h̃mõĩ peccatis se studeat emẽdare
q̃z quanto quis cum maiori puritate
cordis ac corporis ad hoc sacramentum
p̃cipiendũ accesserit. nõ dubiũ quin
maiozem gr̃am et ṽberiorẽ fructũ spi
ritualium bonoz ex hoc reportabit. ve
rendũ nãq̃ debet esse ante deuote. cuz
ad celeste sacramentũ sumendũ acces
serit. ne celestis sponsus ad ip̃z veniẽs
aliquam maculã cuiuscũq̃ peccati eẽ
venialis quantũ possibile est inueniat
q̃z per cõionẽ sacrã illi copulat. cuius
pulchritudinẽ sol et luna mirant. **U**n
sc̃dz apostoli dictũ m̃demus nos ab
omni inquinamento carnis et sp̃us p̃
ficientes sanctificatõz i timore dei. vt
ei p̃cipatiõẽ digni efficiam̃ q̃z nihil
purius ea mente esse debet. que in dei
habiraculũ p̃paranda est. **S**ed et hoc
norandũ q̃ omnipotens deus p̃pter su
am pietatez et misericordiã nõ abho
ret etiã eos. qui in max̃is flagitijs car
naliũ imundiciãz et voluptatũ aliqua
do fuerunt nam tales nonnũq̃ post cõ
uersionẽ et pactã penitentiam ac vite

emendationē nō solū nō verentur sed omnino audent tractare et sumere corpus dominicū in suā salutē animā. De non pueris bea. Ber. sic dicit. Qui puritatis auctori in puro corde et corpore ministrantes sunt. mirū quod non verentur stare ante se angelū dñi. qui fecerit eos medios et disperdat de terra viuenciū sed omnino audent agni immaculati pertingere carnes et intingere in sanguine saluatoris manus nepharias. quibus paulo ante perhibitor carnis meretricis attractauerāt. hęc Ber. Filius

Transformari etiam desidero de hoc utrum melius sit frequenter accedere vel rari ad hoc celeste sacramentū.

Capitulum XXVI Pater

Quidetur quod su

per hac questione non possit omnino dari regula uniformis. ratio est quod varia sunt merita singulorum. diuersa opum studia. differentia desideria. et multiplices sancti spiritus operationes. atque diuersi status. et gradus in religione. Et ideo sicuri in egorantibus non vna potest forma seruari in dandis medicinis corporis propter diuersitates complexionū aut viriū aut loci aut temporis aut diete aut aliarū considerationū pro quibus aut rarius aut sepius aut in minore aut maiore quantitate aut eadem medicina datur. ita enim de medicina spirituali que corpus christi intelligenda est. mundialibus eius curis occupati rari se possunt expedire ad illud recipiendum. quod qui tamen spiritualibus intenti sunt. et alij magis et alij minus sunt circumspecti in custodia vite sue morum ac conscientie puritate. alij etiam ardēciori desiderio ad illius salutaris cibi perceptionem trahunt. alij quodammodo terrentur cum accedere debent. et nisi presciatur generet et consuetudo religionis. vel timor

maioris elongationis a deo impelleret. rari valde accederent ad illud terrificū sacramentū. vix tamen aliquis religiosus aut sanctus esse videtur exceptis sacerdotibus. quin semel in ebdomada ei sufficiat ex consuetudine concitare. nisi specialis causa quāvis plus suadeat. ut in imitatoribus et superueniens singulariter solemnissimis festiuitas vel inuisitate deuotionis intemperata desiderij sitis pro illius susceptōe. qui solus sufficit ardore se amantibus refrigerare. et quod talis ardoris imperus non nisi a spiritu sancto infunditur. ideo legibus humane consuetudinis et statibus moralium non arctatur. Salubre igitur est et vrile quod homo ad illius sacramenti susceptōem se preparat. et quanto deuotius valeat illud percipere studiat. et post susceptōem in studio deuotionis se conseruet attentius maxime religiosi. et qui se deo obtulerunt ad perpetue seruiendum. Sic enim erunt in maiori custodia vite nostre sue et prescience. dum et ante et post eucharistie preceptionem ob reuerentiam eius student magis innocentius viuere et studio deuotionis frequentius intendere. Et licet aliqui aliquis trepidet tamen presciscens de dei misericordia fiducialiter accedat. quod qui se indignus reputat. cogitet quod tanto magis eger necesse habet requirere medicinam. quanto magis sentit se egrorum male habentibus. et ideo querat te iungere christo ut tu sacrificeris ab ipso nec propterea pretermittenda est sacra comunicatio. si quandoque homo non sentit gratiam deuotionis cum se ad illam preparare studet. vel cum in ipsa preceptione post se forte minus deuotum sentit quod vellet. attendere namque debet unusquisque diligenter quod hoc pietatis sacramentum fidelibus in remedium est institutum. Et ideo quāvis homo facit quod potest abilitando se ad gratiam sufficit

nec requirit deus ab hoīe qđ viderit si
bi esse ipossibile. Quicūq; igit suscipi
ens dñi cū corp? fac hoc qđ p̄t eius pi
etas supplet p̄ ḡtam hoc. ad qđ pueni
re sine gr̄a nō p̄t. Et iō ceteris paribz
accedēdū est ex p̄sidētia diuine pieta
tis potius q̄ ex p̄sideratōe. p̄prie fragi
litaris abstīnēdū q̄uis v̄t q̄ p̄ loco ⁊
tpe reddat p̄mēdabile. nēpe egrotus
festinat ad medicū. ⁊ pauper diuiri
pulsat ad ianuā accede pulsa nihil h̄t
firās medicus ē p̄ssimus distributor
largissimusq; remunerator. ip̄e q; solo
d̄bo istantat vniuersa. sua p̄ntia curat
vulnera. medet corda. tristitiā depel
lit. ⁊ cordi leticiā tribuit. Quis gr̄a
inconsulte dicere audeat qđ hi q; sunt
sp̄ualit̄ infirmi nō dēant accedere ad
deū. qui hūanos languores tulit. infir
mitates n̄as ip̄e portauit. Ecce muli
er imunda accessit retro ⁊ tangens eū
sanata ē. peccatrix dñi eius osculat̄ p̄
tes est mūdāta Chananea dñz seq̄tur
nec desistit exaudita est. Leprosi acce
dentes curati sūt. Ceci demoniaci pa
lirici ⁊ cuncta nature monstra dñz cre
dūt ⁊ accedūt salutē p̄sequūt. naz̄ v̄t
de illo exibat ⁊ sanabat oēs s̄z ⁊ publi
cāni ⁊ peccatores dñi a p̄pinq̄at ad de
ū veniā merēt. q̄nymo p̄uiniū eoz n̄
sp̄ermit. qui nō venit vocare iustos sed
peccatores. Quā nō icōuenienter dici
pōt. qđ sicut aduentus eius in carne fu
it in saluatōz peccatoz sic ⁊ salutaris
hoc hostia fit fidelibz collata in remis
sionē peccatoz. Quā cristus in vltia ce
na in institutōe h̄ salutaris sacramē
ti sic dicebat. hoc est corpus meū qđ p̄
vobis tradet̄. Et hic est calix qui p̄ v
bis fundet̄ in remissioz peccatoz qua
p̄pter homo cū fecerit qđ in se est secu
te d̄z accedere ad hoc sacramētū absq;
rep̄datōne ī fide ⁊ ī caritate. nihil h̄t
firans d̄ ip̄i pietate. Quā graue est vt

de beatus Ambro. qđ ad mensaz tomī
ni mundo corde ⁊ manibz innocētibz
nō venimus. s̄z grauius est si de pecca
tis metuimus etiā si sacrificiū nō red
damus. cū magna ergo deuorōe ⁊ re
uerēcia ad hoc sacramētū est acceden
dū ⁊ iō si aliquis quortidie se ad hoc
paratum inuenit maxie sacerdos. lau
dabile est qđ quortidie sumat. Quā bea
tus Augustinus cū dixisset accipe qđ
quortidie tibi p̄sit subiungit. Sic vi
ue vt quortidie merearis accipere Et
quidā pater mōachoz appolomius mo
nebat vt si fieri posset. quortidie cōmu
nicarēt monachi. ne q; se lōge facit ab
his longe fiat a deo. **R** Et notan
dū qđ reuerēcia huius sacramenti ti
morem habet cū amore. Quā timor re
uerēcie ad deum dicitur timor filial
Ex amore nāq; puocatur desiderium
sumendi. ex timore autem consurgit
hūilitas reuerēdi ⁊ iō v̄t q; p̄riet ad
reuerēciā huius sacramenti ⁊ qđ p̄ti
nue sumat ⁊ qđ aliquā abstīneat. Quā
d̄t bea. August. Quortidie eucharistie
communione accipe nec laudo nec vi
tupo. Itē dicit licet dixerit quispiam
quortidie accipiendā eucharistiaz sic
alius affirmat quortidie faciat vnus
q; qđ scōz fidē suā pie credit esse fa
ciēdū. neq; eī litigauerūt iter se zache
us ⁊ cetero cū alter eoz gaudēs susce
pit dñm. alter dixit nō suz dignus vt
ītres sub tectū meū abo saluatore glo
rificātes. quāuis n̄ vno mō. amor tñ
⁊ spes ad qđ sēp scriptura nos puocat
p̄ferūt timor. Quā cū petrus dixisset
Eri a me dñe q; hō peccator sū rñdit
ih̄s? noli timere. Circa sacerdotes tñ
p̄t h̄c forma teneri. vt nec nimis raro
nec semp̄ p̄tinue ⁊ īp̄termisse sanctas
hostiam studeant ymolare. nimis em̄
p̄tinue celebrare aliquā notare vides
irreuerēciam. cum raro aliquis taz

deuotus sit qui semp eadē deuotione serueat et cū tam debita semp reuerētia illud faciat et cordis ardoze quin aliquando tepeat quātulūcūq; nimis etiā raro celebrare quāuis ex reuerencia soleat aliqñ fieri et ex humilitate, tamen corpoze qñq; nutrit. qz minus circūspectus homo est tunc in omnib; quasi nō indigere videat custodia sui cū non pponit accedere ad mensaz crisi humilitas etiā non est vsq; quaq; secura ppter quā diu se hic subtrahit qz sicut non est dignus sepe corpus crisi accipere ita nec semel. id em̄ cū recipimus non quasi digni sumus sed vt ibi lo nos sepe visitate et habitaculū cordis et corpis nostri subtrahente magis digni efficiamur. Quo em̄ introierit benedicet de? sicut oliz domui eberb edō benedixit ppter archā dñi in qua māna seruabat. sic et nos suscipiamus eū in templū cordis et corpis crisi. vt benedictōz eternā ab ipō cōsequamur.

Sed et hoc p̄siderandū qd nō nunq; eē deuoti cū se ad hoc sacramentū p̄cipiendum p̄parant et quāuis numerū cōsuetum psalmoz et etiā oratōnū p̄soluant et se p̄fessionis lauacbrū expurgent. corde tñ duro et affectu remanēt frigido. nec gratie spūalis gustum ali quem p̄cipiunt.

Circa qd sciēdum qd multis causis atq; modis duricia talis aniam deuorā affligere consuevit. vt ex p̄p̄o existat sententia sed hoc vñ timendū est. vt qñcūq; p̄ diligentem inquisitionē aliquis eidez duricie causam dedisse se nō inuenerit. s; qd suuz erat fecerit ad hoc sacramentū p̄p̄tuit se abilitādo et si sup hoc m̄ris duriciā p̄missiōe diuina emiseric. qui electos suos mille mōis tribulare p̄suevit. nō debet aliquē res hoc frāgere. nec se notabiliter p̄pter hmōi causam a saluari hoc sacramento subtra

here sciens qd diuina pietas salutē anime sepius secretissime et fidelissime operatur. cū solo dei subsidio anima inuitē nec aliqua dulcedine spūali fulcitur nō minus q̄ si p̄speritate spūali charismatū afflueret nec tamen in his se p̄p̄tuit op̄tēt caute teneret.

Et iō interdū ḡte tales vtilius subtrahunt. vt subtrahere auidius reperant. et recepte cauius p̄seruent. vt sic anima dilecta in humilitatis scala exercitetur. Porro vñ diligenter attendendū se; qd hic sapor spūalis p̄missus ac intim? quidā gustus nō est debitus si dei effectus nā est p̄ncipis t̄pis sed ē eterne beatitudinis et cū alicui dat i sacramento vel extra ḡtas agat et patienter sustineat sciens qd nō est i potestate hominis s; sumi et benignissimi dei largitoris. qui nō put quisq; vult s; qñ placuerit dabit. put iudicauerit ad laudem esse sup̄fluous ac suscipiētis vtilitatem.

Sed et hoc notādū qd illud sacramentū ē ita copiosū et infinitū. vt quāto magis p̄cipiat tāto p̄cipias quod amō capatioz efficiat ipi? Vñ ex hoc sacramēto sepe p̄rigit qd q̄nto ex timore iordiato se quis notabili? subtraherit tāto d̄ die i die differēdo maiore indispōsitōz incurrit. Melius ē ceteris parib; accedere ex amore q̄ abstinere ex timore. meli? ē singul ebdomadis vel eē diebz accedere cū vera humilitate et p̄p̄ie i p̄fectōis p̄gniciōe. q̄ semel in anno ex p̄p̄ie iustitie p̄sumptōne. sic tñ accedere d̄z vt ad illud sacramentū sumēdū prius se studeat cū deuotōe q̄ p̄t et cordis puritate p̄parare.

Quā mlti sunt qd nō adhibēt nec curant p̄p̄terare sacramēti h? d̄rurē ac humilitatē ineffabilē accedūt qdā arida qdā ducti p̄suetudine morē cōicariis sectāres festinātes n̄ vt accedāt s; vt ecedāt

defectu diuini feruoris et ergo sicut facti accedunt sic et inanes et sine gratia recedunt. Et hi sunt sicut animalia non ruminantia. que in lege tamquam imunda reiciebantur. non enim studiose recogitant neque pretractant quem suscipiunt vel quanta bona seu mala inde sequantur bene recipientes vel male. Sed et si forte superficialiter et quasi profunctorie hoc eorum memorie occurrerit statim quasi parua scintilla in frigido exstinguuntur et ultra non apparet. **U** Sed religiosis quisque summam diligenciam debet adhibere per morum custodiam et vite sanctimoniam. ut post susceptionem huius sacramenti non solum non appareat in gratia vacuus sed etiam fructus salutis eterne exinde percipiat. **X** Hoc etiam considerandum quod diuersi diuersis affectibus et intentionibus ad conuocandum tractantur atque celebrandum. alios namque trahit amor dei. ut dilectum ad se inuenerint sepius. eumque in ipsis amplexentur. alios infirmitatis proprie intuitus ut eum quasi medicum ad se uocent. per quem ab omni infirmitate curentur. alios conscientia delictorum suorum. ut per eum quasi per hostiam placationis ab omnibus peccatis expiati purgentur. alios pressura alicuius tribulationis ut per eum qui omnia potest ex omni aduersitate citius liberentur et tutius prestantur. alios quos desiderium alicuius gratie vel beneficii impetrandi. per eum cui pater nihil potest negare. per se intercedenti. alios gratia actio per diuina beneficia cum nihil dignius habeat reddere deo per illis omnibus que illi tribuit quam calicem salutaris accipere id est ihesus. Alios laus et honor dei ac sanctorum. cum non habeamus maius quo possumus deum vel sanctos suos per sua dignitate laudare quam christum ymolando deo patri. Alios caritas et compassio primorum. cum per salutem uiuorum et reque defunctorum nihil efficacius in-

terpelleret quam sanguis christi. qui pro nobis effusus est. hoc est summum auxilium nostrum cum oramus deum. ut illum intercessores inuocemus ac habeamus. qui nos patri reconciliauit et semper interpellat pro nobis. Considerandum insuper utrum aliquid aliud quam peccatum mortale et precipue nocturna pollutio impediatur a precepto huius sacramenti seu a missa celebratioe.

A Super quo sciendum secundum **L** hoc. dicitur a quo non quod ad hoc ut homo digne accedat ad sacramenta tria requiruntur. Primo requiritur mundicia conscientie. que non nisi per peccatum tollitur. Secundo eleuatio mentis ad deum per actualem deuotionem et hoc per mentis ebrietatem vel occupacionem aut euagationem interdum amittitur. Tercio mundicia corporalis. etiam tractari aliquid sacramentum propter reuerenciam manus lauentur. **U** In primo et principaliter peccatum impedit. secundo in deuotio seu ebrietudo mentis. tercio corporalis immundicia et hec tria concurrunt quibus in aliqua pollutioe nocturna quibus duo ex his quibus unum tantum et secundum hoc homo magis vel minus impeditur et ideo distinguendum est de pollutioibus. nam pollutio aliquando contingit ex illusione dyabolica aliquid quando ex superfluitate uel ex nature debilitate aliquando ex cogitacionibus precedentibus aliquando ex crapula. **D** omnibus predictis pollutioibus conscientia est corporalis immundicia sed ebrietudo mentis non est nisi in illis pollutioibus que accidunt cum ymaginacione quod in illis que sine ymaginacione accidunt anima nihil precipue uidetur. nulla autem dicitur in se esse peccatum quod si in scripturis cum uisus rationis ligatus sit. nemo peccare potest. Aliquod tamen potest esse signum uel effectus peccati. Ergo considerandum est utrum in casu pollutionis possit inueniri cogitatio turpium. quandoque enim cogitacio huiusmodi turpium est sine peccato sicut cum in cogitacione

Liber. III.

tantum maneret cū quis est disputās
de talibz oportet q̄ loquens cogitet.
Aliqn̄ aut̄ cū peccato veniali qñ scz ad
affectōz cogitatio prinens ī sola dlec
tatione finit scz sine p̄sensu deliberati
uo. Quandoq̄ aut̄ mortale est qñ scz
p̄sensus adiūgitur ⁊ qz cogitacōni ta
li de p̄pinguo adest delectatio ⁊ delect
tationi p̄sensus ⁊ ideo in dubiuz verri
potest. vtrū sequens pollutio ex pecca
to acciderit vel non ⁊ vtrum veniale vel
mortale. qñ ergo sic dubitat d̄ p̄sensu
cū recurrerit ad causaz pollutōis om̄i
no abstinere debet. si aut̄ expresse inue
niat p̄sensum nō p̄cessisse ⁊ necesse vr̄
geat̄ aut̄ aliqua causa potior potest ac
cedere aut̄ etiā abstinere. Sin aut̄ nō
incūbat aliqua necessitas melius ē ab
stinere p̄pter reuerēciā sacramēti si ta
men celebrat nō peccat mortaliter sz
venialiter. qñ aut̄ accidit ex illusione.
tunc causa illusionis in nobis p̄cessit
idē est iudiciū. qd̄ de pollutōe que ex
cogitacōe p̄cedēte p̄cessit. Si aut̄ cog
itatio in nobis nō p̄cessit ymo potius
p̄traria causa. ⁊ hoc frequenter ac
cidit ⁊ precipue in diebus. quibz q̄s
cōdicare debet. signū est qd̄ dyabolus ho
mini fructū eucharistie p̄cipiende au
ferre conat̄. Cū in tali casu p̄sultū fu
it cuidā monacho vt legit̄ in collatio
nibus patrū qd̄ cōdicaret. sic dyabolus
videns se intentū suū non posse p̄sequi
ab illusione cessauit. Si aut̄ ex cibo p̄
cedenti aut̄ potu acciderit est idem iu
diciū qd̄ de pollutōe que ex turpi cog
itacōe p̄cessit nisi intm̄ qd̄ non ita de
facili p̄tingit peccare mortaliter in su
sceptōe cibi sicut̄ in cogitacōe turpi.
Et qd̄ aliquando p̄tingit hec pollutō si
ne ymaginatione turpi. illa vero nūq̄
Illa aut̄ que ex nature dispositōe acci
dit scz ex debilitate vel sup̄fluitate nō
est signū alicuius peccati. sed potest ex

Dist. I. Ca. XXVI

betatem mentis inducere si cū ymagi
natōe p̄tingat. imundiciā aut̄ corp̄a
lem habet. Et ideo si necessitas im̄ine
at vel deuotio exposcat. talis non imp̄
ditur ⁊ precipue qñ sine ymaginatione
accidit. tamen si p̄pter reuerenciā ab
stineat laudandū est. **B** Et quia
non ita faciliter p̄cipi p̄t̄ ex qua caus
sa p̄tingat. ideo tutius est semper absti
nere nisi necessitas incūbat. **H**oc etiā
notandū qd̄ illusio nocturna nō soluz
euenire solet ex ciboꝝ multitudie sz n̄
nūq̄ p̄tingit. p̄pter elatōz mentis cum
aliquis longo tempore talem im̄oduz
fluxum non sentit. vel cum proximoz
p̄pter talia aliosq̄ defectoz iudicat. **P**lu
ries etiā p̄tingit ex demonum inuidia
deo p̄mittente vt per talem euentū
seipsum in humilitate custodiat. nec
debet illusio postea p̄ diem fantasmat̄
ta somnioꝝ reuoluerē in cogitacōe. qz
ista intentio dyaboli est vt ex somnis
etiam possit vigilantes inquinare. ista
tangit Johannes abbas mōris sinay
sic dicens. Est in somnis fluxus multi
tudinis escarum ⁊ quietis. **A**lter ē ex
sup̄bia qñ ī lōga diuturna nēi inflexi
bilitate istā manū ⁊ rursus ē ex eo qd̄ p̄
ximū iudicemus. **S**ivero aliquis ab
omnibus causis p̄dictis absolurus
fuerit beatus hic talis est. impassibili
tatis causa opatur. **S**epius etiā con
tingit ex demonum inuidia et solum
quod euenit paciens humiliter suffe
rat hoc dō ad tempus in ipso fieri per
mittente. vt per euentuz sine peccato
altissimam possideat humilitatē. **T**er
tio etiā fantasmat̄a somniorum ad
seipsum postea per diem velit recogē
tare etenim intentio ista demonuz est
vt ex somnis nos vigilantes inquinēt hec
Jobā. ab. **Q**ualiter cūq̄ aures illatio
eueniat commendabile est vt p̄pter
reuerenciā sacramenti a cōmuniōe

abstineatur. nisi necessitas hoc aliqua
exigat vel dies sollemnis inueniat.

Sed et hoc notandum quod si aliquis
dicat nemo scit se esse sine peccato. quod
ergo secure debet ad hoc sacramentum
accedere. Ad hoc respondet Thomas dicitur
non sic dicens. Licet de hoc non possit
haberi certitudo scilicet. tamen potest haberi
probabilis coniectura et precipue per quatuor
signa que ponit beatus Bernardus. Primo
quando quis verba dei deuote audit iux
ta illud Qui ex deo est verba dei audit
Secundo cum quis promptum se iuenit ad bonum
operandum. quod probatio dilectionis est ex his
bitio operis. ut dicit beatus Gregorius in omelia.
Tercio cum quis propositum habet abstinere
de peccatis in futurum. Quarto cum de
peccatis preteritis dolet. quod secundum beatum
Gregorium. In his enim vera penitentia consistit
Unde si quis per huiusmodi signa facta dili
genter discussione sue conscientie quamuis forte
te non sufficienti ad corpus christi deu
uote accedat aliquo peccato mortali in
se ipso remanente. quod eius cogitationes pre
terfugiat non peccat. immo magis ex sa
cramenti precepto peccati remissionem
sequitur. Unde dicit beatus Augustinus in quodam sermo
ne. Cum corpus christi manducatur viuificat
mortuos. nam tale peccatum in contritione
generaliter dimissum est. licet non ita ple
ne. sicut ea que in se confessus est.
Notandum etiam quod nullum sacramentum est
istud salubrius. quo purgantur peccata
virtutes augentur. et mens omnium spiritualium
charismatum inpinguatur. suauitatem
etiam huius sacramenti nullus explicare suf
ficere potest. quod spiritualis dulcedo in suo fon
te gustatur et recolitur memoria illius be
neficentia excellenter caritatis. quod
in passione sua christus nobis monstra
uit. Unde amplior materia deuotionis
et gratie ille habet. qui vtrumque suscipit
et huiusmodi sacramentum et rem sacramenti hoc
est corpus christi et affectum amoris dei et

spiritualis consolationis. quod qui alterum tantum
quod talis simul habet donum cum dono
causam cum effectu. Offerunt etiam hoc
sacramentum in ecclesia per viuis et mortuis
is ut omnibus proficiat. quod pro salute omnium est in
stitutum. quod nullum remedium tam efficax est
ad delenda peccata quemadmodum hoc
diuinum sacramentum nam principaliter
ibi adest. qui solus peccata dimittit.
Hic enim qui marie magdalene sua cri
mina indulget. cum dicebat dimittuntur
tibi peccata. si ergo beate marie que prius
peccatrix erat ut euangeliz testatur ad
tactum pedum domini et propter effusionem la
crimarum quibus lauit et rigauit pedes
christi peccata sunt dimissa. quare non
credatur etiam sacerdoti si bona conscientia et
puro corde accesserit ad hoc sacramen
tum hoc tractando atque sumendo dimittit
tenda esse peccata. cum vnus atque idem
dominus est. ibi quidem deus sed car
ne humana indutus. hic vero deus et
homo sub sacramento velatus. vtrumque
tamen hic et ibi verus deus et verus
homo. Cum igitur nullum sacramentum ita
efficax sit ad delenda peccata tam viuorum
quam mortuorum ut premissum est sic
eucharistie sacramentum. salubre est ut
qui in ordine sacerdotali constitutus et
maxime religiosus studeat se ad hoc
percipiendum per vite sanctimoniam
et deuotionem ita aptare. ut illud va
leat in remissionem suorum percipere pecca
torum. melius namque et tutius est ut bo
num quod quisque post mortem suam
sperat sibi fieri per alios tam in missis
legendis quam in aliis pietatis operibus ag
gat ipse studiose per se dum viuunt bea
tus est enim post resolutionem corpo
ris liberum exire ex hac vita quam post se
cula libertatem querere. unde presens
seculum debemus tota mente contemne
re et quotidiana lacrimarum et con
punctionum deo sacrificia offerre.

et quotidianas eius carnis et sanguinis hostias ymolare. nam si ante mortem cri-
sti hostia accepta propunctio cordis et
lacrimarum effusione deo fuerimus reco-
noscere post mortem. saluari hostia non
indigebimus. **E** De quo beatus
grego. in libro dya. sic ait Pensandum
est quod turior via est bonum quod quisque
post mortem suam sperat agere per alios agat
dum ipse vivit per se. beatus quippe est libe-
rum exire quam post vincula libertatem quere-
re. debemus itaque seculum presentem ne-
re rota mere quotidianam. deo lacrima-
rum sacrificia offerre. quotidianas eius
carnis et sanguinis hostias ymolare. hec
namque singulariter victima ab eterno in-
teritu animarum saluat. quod illam nobis mortem
vniuersi per misterium reparat. qui licet
in seipso immortaliter atque incorrupte
biliter vivens est tamen pro nobis iteque in hoc
misterio sacre oblationis ymolatur.
Quis etiam fidelium habere dubium possit
in ipsa ymolationis hora ad sacerdotis
pacem celos aperiri in illo ihesu christi
misterio angelorum choros adesse. sum-
mis yma sociari. terrena celestibus iun-
gi. unum quidem ex visibilibus et invisibili-
bus fieri. sed necesse est ut cum hoc agi-
mus. deo nosmetipsos in cordis contri-
tione mactemus. quod que passionis do-
minice misteria celebramus. debemus
imitari. quod agimus. **T**unc ergo vera pro
nobis deo hostia erit cum nosmetipsos
hostiam fecerimus. **I**gitur dum pro indul-
gentiis spacium licet dum iudex sustinet dum
perversione nostram is qui culpas exami-
nat expectat. fleamus in lacrimis duri-
cia mentis. conformemur in proximi-
gratiam benignitatis. **E**t fidenter dico quod
saluari hostia post mortem non indigebi-
mus si ante mortem deo ipsi hostia fuerim?
hec gre **F** Debet etiam quilibet re-
ligiosus post precepta confessionem gratiam con-
punctiois et devotionis animam in ipso suo vi-

gore deo coadiuvare suare. nec se ad
cogitationes inutiles aut leticia vanam
vel seculari tradere. ne fructum quem per
susceptionem corporis christi seu punctio-
cordis luctatus fuerit per huiusmodi leuita-
tem vel negligentiam perdat sed quod beatus gre.
hortatur dicit. **C**um redemptoris nostri cor-
pus et sanguinem accipimus debemus
nos pro peccatis nostris in silentio afflige-
re quatenus ipsa amaritudo penitentiae ab-
stergat a mentis nostre stomacho puer-
sevite humorem. et post orationis et con-
miseria tempora quanto deo adiuvante possit
feruare. ne plus cogitatio fluxa dissolu-
uat. nevana mentem leticia surripiat. et
lucra punctiois animam per incuriam fluxe
cogitatiois perdat. **S**ic quippe anima quod
propositum obrinere meruit. quod se post la-
crimas in eodem mentis vigore suavit
De qua scriptum est vultus eius non fi-
nit amplius in diversa murari. hec gre.
Sic quippe de sacramento corporis christi
habemus igitur nunc de mundicia et purita-
te cordis explanatum. ac etiam de his
quod eandem puritatem promouet ac in suo
vigore profuunt vix septem dona spiritus
sancti. octo beatitudines. et septem sacra-
mentum dominici corporis ad mundandum cor-
poris ac profuendum in eadem puritate efficac-
cia huius maioris. hec igitur mundicia seu
puritas cordis profert ad perfectos. quod
rurum status ut patuit superius profert in mu-
dicia et puritate cordis.

Distin. ij. tercij libri malogranati.
Distquam in
formatum sum de mundicia
cordis ipsaque discernentibus
donis et virtutibus. In quibus primo loco
dependet status perfectorum nunc de secun-
do in quo idem profert status perfectorum
cupio a te o pater edoceri